אותו אחה משליך כל איסורין. שמעתי מן גם לא מאכל כגון זה
הנה לעניין קרא לתמיהה לא מלי לתלוי לעמוד דמי לא מלוה הוה
המקלה קרא לתמיהה מלעיל מתלי מלכים מקפיד עכו כל גרים
ומאמר מגרים לא יאכל לגוים (מאמר יט) לעיל הקפידה תורה
לעין: אכול אכלת ובכלל: אכול. מן חדרה אור

אותו אחה משליך בלבד. ואי אחה משליך
לבלבל כל איסורין שבתורה (ל"ה) ר' מאיר אומר אותו
אחה משליך. לבלבל ואי אחה משליך לבלבל
רולין שנשרשו בעורה ואירך רולין שנשרשו
בעורה לאי דאורייתא הוא. מתיב רבי יצחק
לא יאכלו בני ישראל אף ביד הגשה יתנו
לשולח אדם. יד לגברי ונוד הגשה בתובו
מפני שמקיטם ניכר לסבר אבהו: כשהשרה
נבילה הוא ותבא הוגרה ותרה לאמר
דאמר ריש בנדרין בנתן. מעם אלא לאמר
דאמר אין בנדרין בנתן. מעם מאי איכא
למימר מאן שמעת לה דאמר אין בנדרין
בנתן מעם רבי שמעון דתניא דאוכל פגר
הנשה של בלהה פטאת. רבי ירוה מחייב
שהרי רבי שמעון הוא. רבי לא מאמר
דאמר בהנאה דתניא ר"ב הנשה כיצד כל
בהנאה. רבי שמעון אומר אסור בהנאה
עבר. רבי ירוה דרבי שמעון אסור הרי דם
דתניא אמר. כל נפש כמים לא תאכל דם
ולא אמר אלא מעתה אין כל נפש כמים
לנגל קדרון ונכלים לנגוי לוכל ומעלין בו
שאני דם דאתקש לשם דכתיב לא תאכלנו
אל הארץ תשפכנו כמים מה מים מותרין
אף דם מותר ואומא כמים המעבים על
בני המזבח אמר רבי. אבהו כמים. רבה
מים מרי הוקם מים. כתיב אלא אמר רב
אשי לבמים הנשפכין ולא כמים הנסכין
ואומא כמים. דנשפכין לפני עדי. רחם
ונמנעו מלעלות אחרי דכתיב ושרו מן נסכים
ולחלוקה

אותו אחה משליך בלבד. ואי אחה משליך
לבלבל כל איסורין שבתורה (ל"ה) ר' מאיר אומר אותו
אחה משליך. לבלבל ואי אחה משליך לבלבל
רולין שנשרשו בעורה ואירך רולין שנשרשו
בעורה לאי דאורייתא הוא. מתיב רבי יצחק
לא יאכלו בני ישראל אף ביד הגשה יתנו
לשולח אדם. יד לגברי ונוד הגשה בתובו
מפני שמקיטם ניכר לסבר אבהו: כשהשרה
נבילה הוא ותבא הוגרה ותרה לאמר
דאמר ריש בנדרין בנתן. מעם אלא לאמר
דאמר אין בנדרין בנתן. מעם מאי איכא
למימר מאן שמעת לה דאמר אין בנדרין
בנתן מעם רבי שמעון דתניא דאוכל פגר
הנשה של בלהה פטאת. רבי ירוה מחייב
שהרי רבי שמעון הוא. רבי לא מאמר
דאמר בהנאה דתניא ר"ב הנשה כיצד כל
בהנאה. רבי שמעון אומר אסור בהנאה
עבר. רבי ירוה דרבי שמעון אסור הרי דם
דתניא אמר. כל נפש כמים לא תאכל דם
ולא אמר אלא מעתה אין כל נפש כמים
לנגל קדרון ונכלים לנגוי לוכל ומעלין בו
שאני דם דאתקש לשם דכתיב לא תאכלנו
אל הארץ תשפכנו כמים מה מים מותרין
אף דם מותר ואומא כמים המעבים על
בני המזבח אמר רבי. אבהו כמים. רבה
מים מרי הוקם מים. כתיב אלא אמר רב
אשי לבמים הנשפכין ולא כמים הנסכין
ואומא כמים. דנשפכין לפני עדי. רחם
ונמנעו מלעלות אחרי דכתיב ושרו מן נסכים
ולחלוקה

ר' יהודה אומר כותח. שמעתי בו פירוש לפס ולפטור מפסח קמן.
ר' יהודה אומר כותח. שלשים יום קודם לפסח:
ומורר בדגאת: משמע לא צריכא. שרבו
קודם ומנו מאחר. בדגאה אפילו לאחר זמנו:
עבר ומנו אמר בדגאה: משמע לא צריכא
לשנויא. הדבנן דאמר לב גדול. אמר רב
חייא בר יוסף אחר זמנו המקדש משש שעות
ולמעלה אפילו בחמץ קורבנותיו אין ראשונין
לקרבון: ולא יסיח בו תנוי כוכים: משמע
לא צריכא (ג) לר"יהודה דאמר אין ביער רמון
אלא שקיפה. כלפה דעקר. אמרא. דאמר
ואמר ר"יהודה מצוה בשריפה בחרי דקא
שרית ליה. ליתרעא מלית כלל: דאמר חזקיה
כמנו: לדמעין בפסח שאסור בהנאה שאסור
לא יאכל לא יראה. בו לאחר אכילה
מעמא דכתב רחמנא לא. יאכל רחמי הא לא
כתיב לא יאכל דהא אמשמע. איסור אכילה
משמע איסור הנאה. לא משמע ופליגא דר
אבהו דאמר אבהו. כל מקום שנאמר לא
יאכל לא תאכל לא תאכלו אחר איסור אכילה
ואיסור הנאה (משמע) עד שיפרש לך
הכתוב בדבר. שפרש לך בנבילה: דתניא לא
תאכל אותה לגר אשר בשעריך ותנוה
אכלה אותה לגר אשר בשעריך לגר בגרות
בגרות מצוה לגר לגר אשר בשעריך לגר
מכלל לגר בגרות לגר אשר בשעריך
לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה מאי
מכלל לגר בגרות לגר אשר בשעריך
לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה לגר
לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה לגר
לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה לגר

נראה לי, שכן הוא כמשמר הרמב"ן בעצמו (א) שלא הבין דברי הרב כי כאילו אינו מן המקרא, אלא שם לא נאמר שכאמרו. רק על מאמרם כל מיקומים שבתורה שבעתיד שבעתיד שהוא שהוא דעת שהוא לפור בשמורה ולשון כמו שמעת גם זה יאמרו שהרי אין מן המקרא, אלא שם לא נאמר שכאמרו. (ב). ומה שאמרו בין נגף ב"ב דע"ז כל דמקון לגבון בין לקוריאת תקון מיט מי מל שיעור מהמו רק: שכיאה זה מי שנאמר כלים של הרב שנאמרים כהם מן נגף מקום שקעע יגלה מילו

מצוה קפה הזהירנו מאכול חלב בהמה טהורה, והוא אמרו כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו. וכבר נכפלה האזהרה בו וגזור בו הכרת בבאור אם היה מיד ואם היה שוגג חייב קרבן חטאת קבועה. וכבר החבאר משפטי מצוה זו בפרק קמא מחולין, (ו) לא אמר הלכות מלכות מקומות פ"ז):

מצוה קפו הזהירנו מלבשל בשר בחלב, והוא אמרו לא תבשל גדי בחלב אמו. ומי שבשלו לוקה אף על פי שלא אכל כמו שהתבאר במקומות מהתלמוד.

(משפטים, שם פ"ט):

7 ← **מצוה קפו** הזהירנו מאכול בשר בחלב, והוא אמרו גם כן לא תבשל וגו' פעם שניה רוצה לומר איסור אכילה, ובחולין (דף קי"ד) אמרו בשר בחלב לוקה על בישולו ולוקה על אכילתו. ובגמרא מכות (דף כ"ו:) אמרו המבשל גדי הנשה ביום טוב בחלב ואכלו לוקה חמש מלקיות משום אוכל ביום טוב ומשום מבשל בשר וחלב ומשום אוכל בשר בחלב ומשום הבערה. ושם אמרו אפיק הבערה ועייל עצי הקדש ואוחרתיה מהכא ואשריתיה תשרפון בא"ש לא תעשון כן לה' אלהיכם. ובגמרא חולין (דף קי"ד) אמרו אפקיה רחמנא לאכילה בלשון בישול דכי הכי דאי בשיל לקי אאכילה נמי לוקה. ובשני מפסחים (דף כ"ט) אמרו להכי לא כתב רחמנא בבשר בחלב אכילה להדיא לומר שלוקים עליו אפילו שלא בדרך הנאתו, וזכרון ראוי לי שארמוז על שרש גדול שלא קדם לי זכרו. וזה שאמרו לא תבשל גדי בכפל בתורה שלש פעמים ואמר מלמד שכל לאו מהם לענין אמרו אחד לאכילה ואחד לבישול ואחד להנאה, ולמקשה שקשה ויאמר לאיזה דבר מנית איסור אכילתו ובישולו שתי מצות ולא המנה איסור הנאתו בפני עצמה, ידע המקשה כי איסור הנאה אין ראוי למנותו מצוה בפני עצמה מפני שהוא והאכילה ענין אחד כי האכילה פי' ממיני הנאה, ואמרו ברכר שהוא לא יאכל אמנם הוא דמיון מדמיוני הנאה והכוונה שהוא לא יהנה בו לא באכילה ולא בולתו, והוא אמרו כל מקום שנאמר לא תאכלו לא יאכל אחר איסור אכילה ואחר איסור הנאה בשמע עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה שבאר בה הכתוב התועלת בה והוא אמרו לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, ולפי זה השרש אין ראוי למנות איסור אכילה והנאה שתי מצות ואילו מנינו שתי מצות בבשר בחלב היה ראוי כמו כן בחמץ ובערלה ובכלאי הכרם שיהיה בכל אחד מאלו. שתי מצות אם איסור הנאה מצוה בפני עצמה ומצד שנפל מאלו ולא מנה זולת הלאו שבא באכילתה לבד ובכלל זה: איסור הנאה שהנחנו כמו כן יפול בבשר בחלב. ונשאר בכאן שאלה אחת לבד והיא כי יש לאומר שיאמר אחר שאיסור הנאה ענין. מאיסור אכילה לאיזה דבר היה צריך הכתוב אל לאו בבשר בחלב לאסור הנאתו כמו שבארנו: הנה השוקת זה: שהוא הוצרך אל זה מפני שלא כתב לא תאכל ממנו שמנו יאמרו האכילה והנאה לפיכך הוצרך לאו אחר לאסור הנאה וכבר זכרנו הסכמה שבעבודה לא כתב אכילת בשר בחלב שכל מה שנוכר אכילה אינו חייב עד שיהנה בגרונו אמנם: אם פרוח פיו. ובלע. מן האיסור והוא חם עד שישרוף גרונו פטור חוץ מבשר בחלב שהוא חייב על אכילתו ואפילו לא הנה פמו שזכרנו וכמו כן כלאי הכרם כמו שנבאר אחר זה, והבן כל אלו השרשים הכרם: וכבר הזהיר החבאר: משפטי מצות זו בפ"ח מחולין. (משפטים, כי תצא, שם)

מצוה קפח הזהירנו מאכל בשר שור הנסקל ואפילו נשחטהו קודם שנסקל שהוא מעת שנגמר דינו נאסרה. אכילתו אף על פי שנשחט. שחיטה כשרה. והוא אמרו לא יאכל את בשרו. ולשון מכילתא שור שיצא ליסקל וקדמו הבעלים ושחטוהו בשרו: אסור. באכילה לכך נאמר לא יאכל. ומי שאכל ממנו בזית לוקה. (שם, שם):

מצוה קפט הזהירנו מאכל הלחם העשוי מחבואה חדשה קודם שישלם. יום ששה. עשר בניסן, והוא אמרו יחעלה ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו. ומי שאכל ממנו בזית לוקה (מנחות, שם פ"ט):

מצוה קצ הזהירנו מאכול קלי מחבואה חדשה קודם כלות ששה עשר בניסן, והוא אמרו וקלי לא תאכלו. ומי שאכל ממנו כזית לוקה. (שם, שם):

מצוה קצא הזהירנו מאכול כרמל מן החדש קודם כלות ששה עשר בניסן, והוא אמרו יחעלה. וכרמל לא תאכלו. וכבר קדם לנו אמרם (מנחות פ"ז) אכל לחם וקלי וכרמל. חייב על כל אחת ואחת. וכבר החבאר משפטי החדש בפרק ו' ממנחות ובמקומות משבעית ומעשרות וחלה. (שם, שם פ"ט):

מצוה קצב הזהירנו מאכול ערלה. והוא אמרו יחעלה יהיו לכם ערלים לא יאכלו. ומי שאכל ממנו בזית לוקה. וכבר החבאר משפטי מצוה זו במסכת ערלה. ואיסור אכילת ערלה בחוץ לארץ הלכה למשה מסיני, אמנם לשון הזהרה בארץ ישראל לבד. (קדושים, שם):

מצוה קצג הזהירנו. מאכול כלאי הכרם בלבד. והוא. אמרו פן תקדש המלאה. ובאה הקבלה. פן תקדש פן תוקר אש. רוצה לומר שארנו. מרוח לזקנות ממנו. וכבר קדם לך זה השרש. בכל מקום שנאמר. פן. ואל. אינו. אלא לא תעשה. ובשני מפסחים (דף כ"ו:) כשאמרו בכל איסורין. אין לוקין עליהם אלא דרך הנאתן רוצה לומר שבל מה שנאסרה. אכילתו. הוא חייב באכילה משיתנה בו. ואמר. אחר כן הכל מודים בכלאי הכרם שלוקין עליו אפילו שלא בדרך הנאתו מא' מעמא דלא כתיב בהו אכילה. אלא. פן תקדש פן תוקר אש. וכבר החבאר משפטי מצוה זו במסכת כלאים, ואין חייבין עליה מן התורה אלא בארץ ישראל. (כי תצא, שם):

מצוה קצר הזהירנו מלשתות יין נסך, וזה לא בא בכתוב נגלה בבאור אכל אמרו בע"ז אשר חלב ובחמו יאכלו ישתו יין

לב שמח

כתב. הרב ז"ל מעם קצ"ר הוסיפנו מלקות יין נסך וזה לא בא בכתוב נגלה. אבל אחר לא תעשה הנמנעו שנ. זה כתב לגו לא יעשנו מקום המלקות על זה ולא רשמתי יין נסיכם בא בכתוב נגלה אמר לפור לפ יין ואמר ואמר יודע שלמתור שהוא מלקות ולקין אלו כמו שנמנה בכלל

מגלת אסתר לו 71 ספר מצות לא תעשה המצות הרמב"ן

מרגי דוקין לשלם. ומה שבכמה מהמקומות (ב) שלומר שהוא כמבאר, זה כיון שבר ממנו. ומ"ש (ד) שהרב ב"כ כתב כן בתורה הגדול, לגו לא לפיכו ל' הדעת שם אבל מלרבנו כתב בדרש פרק י"ב מהלכות מלכות המקומות מקומם יום רבעיות מכן לוחו מהם מדרגות, הרי שלא כתב שמקום יום כמקום. ומ"ש עוד (ה) שהמלמד שהרב הבר מפרי מהכנים הלק שלומר ומדיין לא נאמר לכם מן יין שכרים שהוא בחמה. ומה שבכמה מהמקומות (ג) שלומר שהוא כמבאר, זה כיון שבר ממנו. הוא בהנאה ולוקין עליו כמו שהתרפסם בתלמוד, והראיה על היות יין נסך אסור ואיסורו דאורייתא ושהוא ימנה מצוות לא תעשה אמרם בע"ז (דף ע"ג) רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוויהו כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם. חוץ ממבל ויין נסך דבמינן במשהו ושלא. במינן בנותן טעם. וזו ראיה מבוארת שיין נסך מאיסורי תורה. ובספרי גם כן בשהתבאר תאר התחשש ישראל בשמים לגוות את בנות מואב אמרו והוא היה נכנס והנוך מלא יין אצלה מיין העמונים ועדיין לא נאסר יין של עכו"ם לישראל אמרה לו רצונך שתשתה וגו'. הנה מאמרם עדיין לא נאסר יין של עכו"ם. יש ראיה כי אחר. זה נאמר בלא מפק, ואולם אמרו (שנת י"ז:) כי בכלל י"ח שנגזרו שמכללם יין, וגם כן אמרו (ע"ז ל"ן) (מתני') יין נסך [דרבנן, הבוונה סתם יינם של נכרים לא יין נסך] עצמו, אולם

יין נסיכם מה זבח אסור אף יין אסור, ואתה יודע שאסור הוא בהנאה ולוקין עליו כמו שהתבאר בתלמוד, והראיה על היות יין נסך אסור ואיסורו דאורייתא ושהוא ימנה מצוות לא תעשה אמרם בע"ז (דף ע"ג) רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוויהו כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם. חוץ ממבל ויין נסך דבמינן במשהו ושלא. במינן בנותן טעם. וזו ראיה מבוארת שיין נסך מאיסורי תורה. ובספרי גם כן בשהתבאר תאר התחשש ישראל בשמים לגוות את בנות מואב אמרו והוא היה נכנס והנוך מלא יין אצלה מיין העמונים ועדיין לא נאסר יין של עכו"ם לישראל אמרה לו רצונך שתשתה וגו'. הנה מאמרם עדיין לא נאסר יין של עכו"ם. יש ראיה כי אחר. זה נאמר בלא מפק, ואולם אמרו (שנת י"ז:) כי בכלל י"ח שנגזרו שמכללם יין, וגם כן אמרו (ע"ז ל"ן) (מתני') יין נסך [דרבנן, הבוונה סתם יינם של נכרים לא יין נסך] עצמו, אולם

לב שמח

מלגו לאיסורין. על מנוס נמי מן ולשון המקום כמבאר כי ואל זה הוא שכיון הרמב"ם בס"ח חו לאיס בהנה. ע"ש. לאיסורי תורה. כלומר מעמד שהתבלו הם ומהרו בו לאיסורין שבתורה כי ומהרו בו לאיסורין שבתורה. ומה שבכמה מהמקומות שלומר שהוא כמבאר. הנה לא לאיסור לגו לא לפיכו ל' הדעת שם אבל מלרבנו כתב בדרש פרק י"ב מהלכות מלכות המקומות מקומם יום רבעיות מכן לוחו מהם מדרגות, הרי שלא כתב שמקום יום כמקום. ומ"ש עוד (ה) שהרב ב"כ כתב כן בתורה הגדול,

גיר הנשה פרק שביעי חולין

עין משפט
גר מצוה

תלמוד לומר שבת הוא שלא יכה ואל יתלש ואל יפרוך. אלא מאי קא משמע לן דאי אמר מיעוט אי אמר מיעוט אי אמר מיעוט א

אפילו חיטא לא קרם וסלקו דוי מין ומינו ודבר אחר אוכל מין ומינו דבר אחר כגון את מטו כבר שאינו ושאין מטו רבה עליו ומבטלו: מתני' ואינו נוהג בטמאה ואינו נוהג בטהרה רבי יהודה אומר אף בטהרה אמר ר' יהודה הלא מבני יעקב נאמר גיד הנשה ועדיין בטהרה. גמרא מאי טהרה לרבי אמרי לרבי בטני נאמר אלא שנכתב במקום נבלה וטבר ר' יהודה אומר חל על איסורי התנאי ר' יהודה אומר כול חהא נבלה עוף טמא בטהרה בגדים בבית הבליעה. תלמוד לומר נבלה. ומרפה לא יאכל למאמר בת מאיר שאסורה משום כל. תאכל נבלה אצא זה שאין איסורו משום כל. תאכל נבלה אלא משום כל תאכל מטמאה רבי אומר. קסבר אין נבלה בגוף בגוף בגוף משום כל מטמאה. נמי איתמר גוף אומר אמר מטמא לרבי יוסי דרבי אין. בגוף בגוף משום והתניא אוכל גיד הנשה של בהמה טמאה ר' ורבנן אמר ר' יוסי בגוף. מקבל מלר לא תאכלו כמו שאתה אומר. אלא מה תלמוד לומר נבלה. אלא מה תלמוד לומר נבלה. אלא מה תלמוד לומר נבלה

באיסור כולל אחותיה ואלבא דר' שמעון דאמר לה קרא לזר שאבל מלקות ואי"ל דמה הלה לה מלקות אלא עבר בה לא עבר בה אשאבל מליקה דמיא אלא אמר רבא אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא לזר לפסול לזר נמי לפסול מיתיבי זר ששמש בשבת ובעל מום ששמש בחול ומשמש בעל מום ומשמש בשבת ומשמש בחול ובעל מום מטמאין ומשמשין אלא משמש ובעל מום בלבד ואילו מלקיות שוות רמאן שיתבי אלומא דרבי יוסי השתא דלרבי יוסי דאמר אין באיסור בלבד מיתיבי באיסור בת אחת מביאין ותיבעי אלא לרבי שמעון נבעי בת אחת מביאין אלא בבת אחת מיתיבי

ב כל כהן שנשא אשה וכו'. עם קדושין (רף ע"מ). אמר רב יהודה כהן גדול בעולתו לא יקח אלמנה. אמרים אמת מקום לא יקח ואמרים מקום לא יקח ואמרים מקום לא יקח ומקום לא יקח ומקום לא יקח ומקום לא יקח (בגמרא) ומילה כגולה נמר בעולתו ומילה כגולה נמר בעולתו ומילה כגולה נמר בעולתו

פ"ד כ' אין אסור משום נבלה וכו'. כתב ה"ה מפורש בפפ"ב מנ' נבלה ומנ'
ן **מרפה** האמורה בתורה וכו'. כתב ה"ה ובגר"ח מזה דברי מלך כתבו
ה"ה מהלי שחיטה ומבלר שם ע"ש. לפ שהיה מבלר שם ע"ש. לפ הגמרא
ומפקמי לעולם הנבר אחרת הוצרם ומלמלמי שבנבר
הקדש הוא ש"ש בפרק המכר ע"ש בסוגיא
א"מ מן הוחל ולחון לף. נמפורש נתורים מלמ
לדוקה לבמרנו בה וכל מקום שיתפקח נדרוקה
מאור ומלר ד' מינו שרקנים יש בהם. מפיקון
מוחרים כמו שיכבלר מנ"ל: מלר
*נמחרים הנמנו לפ ה"ה. על הלנות שמשה
ונבפם המקומ. ומם נמלמה מקנרים כמוקן. ע"ש:

פרק רביעי

א "האוכל כזית משבר בחמה שמרחה או חיה שמרחה
או עוף שמת לוקה שנאמר לא תאכלו כל
נבלה. וכל שלא נשחטה כראוי הרי זו מתה. ובהלכות
שחיטה יתבאר: **ב** אין אסור משום נבלה אלא
כראוי ושאינה כראוי: **ג** אין אסור משום נבלה אלא
בזרוקה בין שרחף בשר מן החי ממנה ואכלו אינו לוקה משום נבלה ומרפה אלא משום
אוכל בשר ממאה: **ד** האוכל עוף טהור חי כל שהוא לוקה משום אוכל נבלה ואע"פ
שאין בו כזית הואיל ואכלו כולו. ואם אכלו אחד שמת עד שהיה בו כזית ואע"פ שאין
בכולו בשר כזית הואיל ויש בכולו כזית חייב עליו משום נבלה: **ה** האוכל כזית מבשר
נפל בחמה טהורה לוקה משום אוכל נבלה, ואסור לאכול מן הבהמה שנולדה עד ליל
ולא שכלו לו חדשיו. בכמן ואחר כך נולד שהן תשעה חדשים לבהמה. גמר. וחמשה לבקה
הרי זה מותר. ביום שנולד: **ו** השליא שיצאת עם הולד אסורה באכילה ותאוכלה פטור
שאינה בשר: **ז** האוכל כזית מבשר בהמה או חיה או עוף טהורים שנפרפו בלוקה
שנאמר ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו. ומרפה האמורה בתורה זו
שטרפה אותה חיה הזיר כגון אריה ונמר וכיוצא בהן. וכן עוף שטרף אותו עוף הדומה
בגון נץ וכיוצא בו. ואין אתה יכול לומר שטרפה אותה והמיתה אותה שאם מתה הרי
היא נבלה. ומה לי. שהרי הרגה ומיתה או שברה ארי והמיתה הא

א מ"ש לאין קלינ: ב מ"מ: לאין קלינ: ג שור ריש פי ס"ש:

מבשר מת אחת לו כולל לו מנוסף מכנר ס"ש מהלי ס"ש ואין כאן אסור נבלה אל אל איסור עמת אחר מנוחה. אלא שנתקנה לעבדה הכל כמו ואכלו לפנ לפנ לפנ

מפני מלבוש כשר בהמה המתיר חלב בגבול והנחה לא נאמרו ולא יפו כחם מבשר בהמה טהורים אם חלב אמתיים בגיבול והנחה נטבר למעלה אלמא לא נהנו הבשרים אלא מן חלב שמתיר בגיבול והנחה אבל אם חלב בלבד ולא הנחה ולא בגיבול אם לא פטלה אבל אם מתיר ועוף פטלה חלב אחר מהם כבר אסור כמלבוש ולא נאמר בגיבול ולא בהנחה אלא גדי בגבול עצמו היתר נאמר בו בגבול ועל הנחה אסור לפי שנאמר בגיבול בעלמה ולא בהנחה אלא גדי

טן וכן החלה שהריח דבר שיש בו חומץ וכו'. כפי פי"ט (דף ס"ד). אמר רב אלפי הוא קשיא קמיה דרב כהנא ואיתיבו ליה בגמרא דלעיל מהלא ואי לא דיסכר לי מתמכר רב פפא אמר אפילו אמרת דהעמידא כלום דמלגא. כל דאמרת ליה ריחא ואיתי ליה קושיא:

טן יין מי שאחזו בולמוס וכו'. הלשון כפי: כמה דיוקא דמה פי"ט: מי שלמו בולמוס מתאמלין אותו בולמוס ומתאמלין עד שיאמרו ראינו ומתמנא לרבינו דלא אמרו מומחין לא הם כדינו וכו' אלא בשנדרש דוקא שאין לו בולמוס ומומחין דעתה אמרו אלא בולמוס מתאמלין אותו מי שיאמרו ראינו פי"ט אמתא לולמוס מתאמלין אותו מי שיאמרו ראינו אמתא לו: אמלין אותו הרבנים המומחים עצמם וכן אמתא נמי מעיקר דלקמן. על דבר המותר מלמלין אותו מי שאמרו אמתא לפי: הוא דבר כאמור. ומה שכתב ומתאמלין אותו הבל מקל אחלה וכו' כלומר הוו לפנו מוכל ומעלה. וכו' שם. ומה שכתב מכל ומהמותר אם פי"ט לתקן. הכבל וכו'. שם מתאמלין אותו מכל מקל אין מתאמלין אותו בהמותר מומחי אותו מהמותר הוא. מכל אחר מומחי הוא. מכל אחר מומחי הוא. מכל אחר מומחי

ח מי ששגג והפריש חטאתו וכו'. כפרק קמא דכריתות (דף ז'), ופ"ק דחולין (דף מ"ד). ומאמר ר' יוסף דלעיל מוחר ונעלם ואיתיבי בפרק עגמר הדין (דף מ"ז). ופירש"י לעיל מתמא דאיתיבי ליה לר' יוסף דאמר מוחר ונעלם. אלא דיש לחמוה עוכא על דברי רבינו ז"ל. מדלא לכתוב מתמא דאיתיבי ליה לר' יוסף דאמר מוחר ונעלם. ולפי דברי רבינו ז"ל. מדלא לכתוב מתמא דאיתיבי ליה לר' יוסף דאמר מוחר ונעלם. אלא דיש לחמוה עוכא על

יב וכן בשר הנמצא ביד עכו"ם וכו'. וע"ז אמר לוי בר סיסי בשם ר' יוחנן ועולא עכו"ם הקיל לקבול. ופירש הרמב"ן דעולא מדבריו דרבינו שיוחר דאמר (לקמן) בשר הנמצא ביד עכו"ם מבקר בכיתו בשמעון בן גמליאל דאמר בשר הנמצא ביד עכו"ם אם רוב עכו"ם מקולין ומנמנמין דבריהם ל"ל שהם מקולין מטהר מיד הנמצא ביד עכו"ם לומר מקולין ומנמנמין דבריהם ל"ל שהם מקולין מטהר מיד הנמצא ביד עכו"ם אם רוב עכו"ם

קדושה. הלכות מאכלות אסורות פ"ח פ"ט

בהנאה אם נהנה ולא אכל כגון שמכר או נתן לעכו"ם או בכלבים אינו לוקה ומכין אותו מכת מרדות והרמים מותרין. וכל דבר שאסור באכילה ומותר בהנאה אע"פ שהוא מותר בהנאה אסור לעשות בו סחורה ולכרון מלאכתו בדברים אסורים חוץ מן החלב שהרי נאמר בו יעשה לכל מלאכה. לפיכך אין עושין סחורה לא בנבלות ולא במרפות ולא בשקצים ולא ברמשים. יין ^אהצייד שנתרמנו לו היה. או עוף וזג ממאים וגרן. או שניצורו לו ממאים ומהורים מותר (ז)שלמכרן אבל..לא יכרון מלאכתו (נ)שלממאים. ..ומותר לעשות סחורה בחלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל ואהו ובגביונות העכו"ם וכיוצא בהן: יח זה הכלל כל שאיסורו מן התורה אסור לעשות בו סחורה וכל שאיסורו מרבריהם מותר לעשות בו סחורה. בין בספיקו בין בודאי:

פרק תשיעי

א כשר בחלב אסור לבשלו ^ואסור לאכלו מן התורה ואסור (נ)והנאה וקוברין אותו ואפרו אסור באפר כל הנקברין. **ומי שיבשל משנהם כזית כאחד לוקה שנאמר לא תכשל גדי בחלב אמו. וכן האוכל כזית משנהם מבשר וחלב**

א שם בשור ומפמ"ב: ב עוד ירא מרי פ"ו מפמ"ג לעין קיים קמ"ט:

לחם משנה

וכל דבר שאסור באכילה וכו' חצייר שנתרמנו לו וכו'. כפר ה"ש שם כפרעשא ניתר מיה וכו'. כלפה ^לעיני מפרש כפיקוח. הרב כיבוי שמעון דקולר אלא מי שלוש ניתר לעיני. ומיקוח. זה. הגון הרבה. כמוייר. לדבלה. ומוקצים וכתב שלבן הסלרו. ניתר זוקת ומוקצים לד דמקצים מלא לעולם מקר מה מן הגיאים. מה הגיר מפרש. מחרים ומגולה לבן מרמיים. אבל לפי דבריו ה"ש מפי. לעולמה. דזקת מפרש לפעלבמא. מה' לבי יהודה אים לא בלם מלא מומנתה. בקר לוקה. ומבלל לבמלה. ומחוי מלמר מקרה. ולא מלינו. ומבלל. לבמלה. בלומר. ומחיל. מין. לבלה. בבל. מקור לוקר. ומבלל לבמלה. ומחוי מלמר מקרה. ולא מלינו. ומבלל. לבמלה

הגים וקופסא שמלאן זה מזה לחלין הגים לבן וקופסא הגים שמלאה דלאי גיד שמלאן עם עופות חברין הגים לבן ולא לאו סוס שמלאה דלאי גיד הגים לבן ולא לאו סוס שמלאה דלאי גיד הגים לבן ולא לאו סוס שמלאה דלאי גיד

אלא נמוקו לאחר זמן כתובים כו׳. מוכח. כתיבי אלא כל הנוגע בהם יטמא. דלכתר תשיב לו. לחר וכן הוא ליאוים כחר:

עוים בטוים. ״תוכה דכתר מישעוקת כני. וכן לקחו כטוח פלקין (דף קיח) נבי ברוחמה הרקן: **קסבר** מטוחלו אלוסור חל

כאן גדי עוים הוא כל מקום שנאמר גדי סתם ״אפילו פרה ורחל בכשמע ולילף מינה כתיב קא אתיא ״ואת עורות גדי״ העוים כאן גדי״. העוים הא: כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל בכשמע ולילף מינה הוו לדו. שני כתובין הבאין כאחד ״וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין הגיהא למ״ד אין מלמדין. אלא למ״ד מלמדין מאי איבא למימר חדי מיעוטא כתיבי עוים העוים אמר. שנאמר ״גדי״ לרבות את דחלב. גדי לרבות את הסתה גדי לרבות את השליל. גדי להציא את הדם. גדי להציא את השליא דגדי להציא את הטמאה בחלב אמר ולא בחלב שנאמר ״גדי״ לרבות את הסתה גדי לרבות את השליל. גדי להציא את הדם. גדי להציא את השליא דגדי להציא את הטמאה בחלב אמר ולא

מעשה שבת. לרחמי. דהאי תיעבתי לך דהוא אמר ליה לרבי אמי. קרא לכם הוא קרא ואין מעשה קרא חרש בשור ובחמור חרוסים פרה והיש בה לרחמי דהוא תיעבתי לך הוא השתא ומה שבת דתיעבתי מעשה פרחים קני אלא כל שכן לא כלאי זרעים לרחמי דהא תיעבתי לך הוא תיעבתי לך הוא מדלא רחמנא כלאים אמרה תיעבתי לך הוא אמר רבי אמי כלאי הכלאי זרעים שבת ואמא כלאי כרם אסורין בין באבילה בין בהנאה שבת ואמא דרעים באבילה אסורין בהנאה שבת ואמא דכרם בהנאה אסורין באבילה דכרם בהנאה אסורין באבילה שהן ארעא לכלאי דכרם לא תרבע כלאים שהן לא תורע כלאים מה בהקשר הוצאה מבנה מרתף אף שדה דרוצא ממנו מרתף ולא בהכת גופיה מנא לן מר אמר רחמנא כלאים לגבוה מכלל דלרחוקים שרי ארעא ואת בנה לרחמי מר אמר רחמנא כלאים לגבוה מכלל דלרחוקים שרי שלחן לרחמי אמר רבי אמי אמר קרא דלא לרחמי אמר רבי אמי אמר קרא דלא לרחמי אמר רבי אמי אמר קרא דלא

משנה ר' יוסי אומר, בקנמון מברין, בקלף מברין, בעלה מברין, בגרגרות מברין, בחלב מברין, בגבינה מברין, בדבש מברין, בדם מברין, בביצה מברין, בכל מברין, בכל מברין כדתנן מלח מברין, אבל לא מברין בשאר מקומות, אבל מברין בכל מקום, אבל לא מברין בכל מקום, אבל מברין בכל מקום, אבל לא מברין בכל מקום, אבל מברין בכל מקום, אבל לא מברין בכל מקום

וטמא מליח למף אסור אלא מ"ה פריך משום דמשמע מינה דאפילו בצר אמרינן דאידו דטהרה למפלט לא בלע אף על גב דרבי מרי לא אסתפק בהכי מהפשטא ליה הבא מהטמאים לאסור צירן וטבל וקש"ל לא פירש כן: דף קיג ע"א אבל אם היה טהור תפל וטמא מליח אסור משום דבטמא מלוח פולט צונה וציר זה שתוא רותחת מחמת מלוחו נבלע בטהור ואסרוהו אף על פי שהטהור אינו מליח כל כך מחמת בלועתו שלא יהא נאכל מחמת מלחו ולעיל ואמרינן הלא אמרינן מלוח כרותח אלא בשאינו נאכל מחמת מלחו היינו לומר שאין הבשר רותח אבל מפל מקום צריך הנופל עליו רותח הוא ונבלע בו (מיהו) הבשר צונן חשבינן ליה דמשום הכי אמרינן שהר מליח טמא תפל מותר אף על פי שנבלעין בחלוקו טפות רותחות מן הטהור אף על פי בן אינו מתחמם כלכך עד שנפלוט ואכתב הכמבין ז"ל דאף על גב דאמרי בפסחים כח) בשר שנפל לתוך חלב רותח חלב צונן לתוך בשר צונן בקלקלתה מותר (ואם כח) אלתוך צונן בקלקלתה מותר משום דתתאה גבר מיהו עד דמקרי אלא בלע וקדאי תא הכא בין שטמא עלון אם תחתון טמא מליח שהוא פולט לתוך הטהור תפל יחם לתוך צונן הוא שהוא פולט רוח בולע ואמאי קתני אסור לגמרי אלא דתנינו טעמא דמתוך שהוא פולט לתוכו כך שעה ושעה טפות מלוחו שהן רותחות אוסרן אותו לגמרי שלא אמרו תתא גבר אלא בצונן חתיכה רותחת לתוך חלב צונן שהוא מתגבר עליו ומצננו אבל הכא כוליה חיים מהוב טפות המלוחות שהן חמות בעצמן ע"כ ואונגי מבין דבריו דהיכא דאמר דאפילו טמא מליח תחתון הוה ליה חם לתוך צונן מתוך שהוא פולט רוח בולע דאי הפ צונן לתוך חם דמסקינן בפסחים דאסור משום דתתאה גבר גמינא אדרבה חם לתוך צונן הוה לפי שעל הצונן אנו דנין מחמת מה שנבלע בו מחמת

כח) עה ע"ב.
כט) אצ"ל דאם.
כט) אצ"ל דאם.
כט) פסחים עה ע"ב.

פלוטת האסור החם ועוד דאם איתא דהכי הוא להב דאמר חתם עילאה גבר צונן שנפל לתוך חלב חם למה הוא מותר לימא שיהא נאסר מרובה טפות המלח שהן חמות בעצמן ולפיכך לא הדתי לסוף דעתו אלא סוגיא דהתם מוכחא דלענין חולכין אחר התחתון וכל שהתחתון חם אף על פי שהתליב העליון נאסר מחמת מה שבולע מפלוטת התחתון צונן לתוך חם מגרר ואסור אבל מכל מקום צ"ע אמאי לא מפלגינן הכא בין עילאה לתתאי כהמפלגינן התם ואמרינן הכא שמטא ואם הקה טהור תפל וטמא מליח אסור ומשמע אפילו טהור תפל תחתון ואף על גב דקייקא לן דתתאה גבר ואפשר דהכא לאו בנגעין זה בזה עסקינן אלא שעומדין בסמוך בכדי שפלוטת הטמא נוגעת בטהור דבכדי למאן דאמר תתאה גבר הא אינא שהרי הפלוטה זבה חתיכי גלמאן דאמר עילאה גבר מפני הפלוטה שנוגעת לצדדיו ולמאן דאמר עילאה גבר אפשר דלאו הוא עילאה אלא דה"מ דאמר הצדקנו ולא אמר עילאה אלא למעוטי דלא אמרינן תתאה גבר ונאפוקי למ"ד תתאה גבר אפשר לומר לו שם נראה לי ועוד אפשר לי לומר דלא שייך במלוחה פלוגתא דעילאה גבר תתאה גבר כלל משום דהתם דאתי לא אמרינן הכי אלא בבסתלק מעל האור שאלון הוי על העוף הוי מתחממין נכשנסתלק מהאור מפני שהוא חולה ומתקרר וסופר שיתקרר בן דאי כן אמרינן שנאחד ממהה לצונן אף חבירו אבל המלוח שאין סופר להצטנן מעצמו לא מפלגינן ביה כלל בין עילאה לתתאה ומיהו אמרינן סתמא דאם היה טהור תפל וטמא מליח אסור אמלח מקום שיהא תחתון אם עלון ומיהו משמע בבקליפה סגי לה דבכל איסור שעל גדי מליחת סגי בקליפה שלא כדברנו הרמב"ן ז"ל שאוסר את כולו מיהו אפשר לומר הכיון שצור זה יוצא מן הטמא ועמד בעינו ונבלע אח"כ בטהור הוה ליה כנטה מרוטבו על החרס וחזר אליו דבעי נטילת מקום כדאיתא בפ' כיצד צולין כז):

ע"ב **קסבר** איסור חל על איסור חלב ומתה מחד קרא קא נפקי. רש"ל ז"ל

לא גריס ליה דכיון דקסבר איסור חל על איסור לא צריך קרא בדאמרינן לקמן לרבי עקיבא ואפשר לקיים הגרסא דהכי קאמר סבר דכיון שנתרבה כאן איסור חל על איסור דחלב או מתה מילוף ילפינן תרוויהו דהי מינייהו מפקת: **וסבר** שמואל איסור חל על איסור והא שמואל וכו' א"ל מאי קושיא דהא איסור חל על איסור לבשר בחלב איסור מוסיף הוא שהרי בתחלה לא נאסר אלא באכילה ועכשיו נתוסף בה איסור הנאה ובמסכת כריתות כח) גבי שאוכל אכילה אחת וחייב עליה חמש חטאות ואשם אחד אמרינן דאיסור הנאה איסור מוסף הוא ואלו בכהן שאוכל תרומה טמאה כל שנטמאת תרומה ואחר כך נטמא בהן ליבא איסור מוסיף דלגבא למימר אפילו בנטמא כהן ואחר כך נטמאת תרומה אמרינן דאינו במתנה אף על גב דגתוסף איסור באותה תרומה לכל כהן דאלו בבהמה פטור לאו משום אין איסור חל על איסור הוא ובוראה שכל שנטמא הגוף תחלה חיבה ולא פטרינן אלא בנטמאת תרומה ואחת כבר נטמא הגוף וקיימינן דאמרינן פרט לו שמתוללת ועומדת קודם לבן לפיכך נראה לשמעון כל יגא דהדר דאמר במסכת שבועות כט) דאפילו למאן דאמר הללת ליה כולל מקטיף אינה ליה ל) **אי** אשה מנין לבשר בחלב שאסור באכילה שנאמר לא תאכל כל תועבה אכל שתעבתיך הרי הרי הוא בכל תאכל נראה לי דמ"ה מפקיע לה הם אסר מהא קרא ולא מפקע לה מאותה ששנה בי לא) לא תאכלנו וכו' ואף על גב דלקמן מתמיה ר' יוחנן אדרישי לקיש א"ל כעורה שבשה לא לא דתנינו לאשמעינן דמהא קרא נפקא לן איסור אכילה ואיסור הנאה כב) אבל אבל דרשא דפרכינן בראשון פרק אלו ערערה) מה לצד שהשוו שבהן שכן יש בהן צד חומר אבל כשלו שאנו דנין קל וחומר לנבא למימר הכי שאף בלמד יש חומרא שאינה במלמדין:

חדא מתרתי כל דהו פרכינן משמע אף על גב דלא הדר דינא ואתי במה הצד: דף קטז ע"א **קולא** וחומרא פרכינן כל דהו לא פרכינן. ונראה לי שאף על פי שהמדות מסורות בסיני כמו שכתב

כח) יד ע"א.
כט) כד ע"ב. עיי"ש.
ל) אצ"ל רב אשי. וכן להלן. כמו שהר"ן ז"ל מביא בהתחלת דיבור זה.
לא) לקמן קטו ע"ב.
לב) אצ"ל מהא לא.
לג) כתובות לב ע"א.

והכא בסתם בהמה קא מיירינן, אלא דאי איתא לן למימר דבשר דליה ביה חוטי קא מיבעיא לן, ואם כן אפילו באומצא אמאי אסור דהא דם האיברים שלא פירש שדי, ויש לומר דבשעת השחיטה דם האיברים מתנודד ממקומו לצאת דרך בי השחיטה וכששובו מפרקתה הדם חוזר ונבלע בבשר והוה ליה דם שפירש ממקום זה ונבלע במקום זה, ולישנא דקאמר מבליע דם באיברים הכי משמע[330], אלא דלאו מבליע דם באיברים

רבי עקיבא אומר חיה ועוף אינו מן התורה שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו שלשה פעמים וכו', ופרישנא בגמרא[330]* טעמיה דרבי עקיבא משום דקסבר איסור חל על איסור וחלב ומת לא צריכי קרא, ופסקו הגאונים ז"ל כר' עקיבא דחיה ועוף אינן מן התורה[331] ואי קשיא לך והא שמואל דהוא אמורא לא דריש מותיה לעיל[332] דמוקי חד לחלב ומתה וחד לאפוקי טמאה וחד לרבות את השליל, ועוד דהא משמע דתנא קמא לא ממעט אלא טמאה אבל חיה ועוף לא, ועוד דהא לא קיימא לן דאיסור חל על איסור, ישלום דאע"ג דתנא קמא משמע לא[333] ממעט אלא טמאה לא קיימא לן כותיה דהא סוגיין דעוף אינו מן התורה, ועוד דהא לא שמעינן לרבנן בהדיא לפליגי עליה אלא רבי יוסי הגלילי דהוא יחיד פליג[334] וקיימא לן כרבי עקיבא מחבירו ועוד דבשר בחלב איסור מוסיף הוא[334]* וכיון דטעמיה דרבי עקיבא משום דקא סבר איסור חל על איסור וסוגיין דעלמא כמאן דאית ליה איסור מוסיף דכדמשמע בשבועות[335] קיימא לן כותיה ובמקום הרמב"ן ז"ל דהא דשמואל דלעיל נמי לא קשיא משום דשמואל גופה חלוקי מחוצינן לה ולפירוקא בתרא דאמרינן הא דיהיה הא דרבי, אלא למימר דלהיהיה איסור חל על איסור אית ליה וחלב

[335]. [336]. ועיין עוד משיב הבינה בשנת ח"א בי חסד, אמנם בראש בפ"ק ס"ט כי דדם הפרגש ממקום למקום ע"י צלי אר מליחה מוחר, ועי' ש"ך סי' עו סק"ב. [337] להלן קטו, א. [338] וכ"פ הרי"ף, והרמב"ם מאכ"א פ"ט ה"ד, ובראש"ש, ובתוס' הרא"ש, וכ"ה בתוה"ב ב"ג ש"ד פה, א. (וראה בפהמ"ש להרמב"ם ומש"כ לעיל הערה 2). [339] להלן ע"ב. [340] צ"ל: דלא. [341] וכ"כ הרמב"ן ודלא כמש"כ בתוה"ה בשר. [342]* וכ"כ בתוה"ב שם. וכ"כ בחי' הר"ן להלן קטו, א. ודלא כרמב"ם מאכ"א פ"ט ה"ו ועי' לח"מ שם. [343] כד' כ. [344] ד"ה כאן כנדפס חסר כאן. [337] צ"ל: כל. [338] ד"ה

[קיד, א] המבשל במי חלב פטור. כלומר דאינו נקרא חלב וכן הא דאמר רבי שמעון בן לקיש דלענין בשול מי חלב אינו כחלב. בשם דבוהינו בעלי התוספות ז"ל[338] דמכל מקום[339] הוא מדרבנן דהא כותח הבבלי משום נסיבי דאית ביה נאסר כדאיתא בפסחים[340].

נקטו, אן מתני' קיבת נכרי ושל נבלה הרי זו אסורה, ופ"ש שמואל בגמ' דהה קתני קיבי הנכרי נבלה היא ואסור, המעמיד בעור קיבה כלומר בעור קיבת כשר, אם יש בנותן טעם הרי זו אסורה. ותמיהא לי מאי קמ"ל פשיטא דבשר בחלב בנותני טעם אסור ושמא קמ"ל דדוקא אם יש בה בנותן טעם אסור ומשר בשר בחלב הא אין בו בנותן טעם מותר, דאע"ג דמעמיד הוא בשר בחלב בטעמי תלא ליה רחמני כדאמ' רבא לעי[341] דהך בישולי אסרה תורה, מה שאין כן במעמיד בעור נבלה דאזלינן בתר מעמיד[342] ואע"ג דליתיה נותן טעם דואין אותו כאלו הנבלה קיימת בעין[342] [343].

נקטה כ] גמ' ואמר שמואל מפני מה אסרו גבינת הגוי מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה, הא דנקט שמואל עוה קיבת נבלה ולא

המבשל, וכ"ה בתוה"ב פה, א, ועי' רמב"ן ריטב"א וה"ן, ובראב"ש הביא דנסיבנן אסור מה"ת ומן תלב אסור מדרבנן, ועי' ב"י סי' פו ד"ה כתב. [339] חסר — אסור. [340] מב, א. [341] קח, א. [342] עי' מש"כ רבינו לתוה"ב ב"ג ש"ד עמוד 180 בשם הר"י מיגש (הו"ד גם בר"ן) ולכאורה לזה כיון דבינו כאן, אמנם עי' בראש יוסף מש"כ בד' רבינו כאן ובתוה"ב שם כ"ד עוד בשם הראב"ד דבה"ה ליכא דהוי צונן בצונן ובחי' לע"ז לה, א נתכוון רבינו לתירוץ זה, וכ"כ בתוס' ובתוס' ר"א שם, ועי"ש בבעה"מ ובמאירי ובתו"ה המעמיד ובחי' הריטב"א, וכן באשכול ח"ג סי' לא (ועי"ש בנחל אשכול שם אות יא), ובכ"י בסי' פו ד"ה תנן מש"כ ע"ד רבינו,

קאמ' בעור קיבת שחוטה. וה"א דלא אזלינן בתר טעמ' כדאיתא במתני', בע"ז הארכתי בו במה שאמרו בו הראשונים ז"ל בפ' אין מעמידין[343].

והילכתא אין מעמידין בעור קיבת נבלה ובקיבת שחיטת נכרי ובקיבה כשרה שינקה מן הטרפה מעמידי וכל שכן בקיבת טרפה שינקה מן הכשרה מ"ט חלב המכונס בעור קיבה פירש בעלמ' הוא, כך היא גרסת הגאונים ז"ל וכן כתובה בספרי[344], ולפי גרסא זו הא דתנא קיבה שבשלה בחלבה אסורה ליתה וקודי חזרה נשנית אבל למשני אחרונה מותרת וכן כתב הרב אלפסי ז"ל בשמעתא דהכחל[345] ומי איכ למידק דהא קתני סיפ' במתני' כשו שינקה מן הטרפ קיבתה אסור' וסיפה דמתני' הא אוקימנא להכא לאחר חזרה, כדמקשי' רישא דמתני' דקתני קיבת נכרי ושל נבלה אסורה אסיפא דמתני', ופרקי' יצחק אמר רב' ורחנן כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה, אלמא אף לאחר חזרה כשרה שינקה מן הטרפה קיבתה אסורה וראית לרמב"ן ז"ל[346] שתירץ דרישא דקתני קיבת הנכרי ושל נבלה אסורה ומציעתא דקתני כשרה שינקה מן הטרפה קיבתה אסורה שתיהן נשנו קודם חזרה דכל חלב שבא ממקום כשר לקיבת האסורה נותנין עליה חומרי מקום שהלך לשם, וכל שבא ממקום אסור לקיבת הכשרה נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם, דאי שרית ליה אתי למיכל מינה וסיפא דקתני טרפה

הדרן עלך כל הבשר

וראה עוה בשו"ת בעזא קמא סי' רז[343]. [344] לה, א עי"ש ד"ה מפני (ויש שם חסרון דברים) וראה בה רבינו לעיל ד"ה מתני', [344] וכ"ה בתוה"ב ב"ג ש"ד פה, א, וכ"ה גירסא זו בתוס' הכי, ובריטב"א וה"ן. [345] לח, ב. [346] במלחמות ובחידושיו, וראה עוד בר"ן. [347] הובא בתוד"ה הכי, ובריטב"א, ועי' בטור סימן פו ובב"ש שם. [348] ובתוה"ב שם עמוד 170 הק' עיי' בית מדרשנו קיבת הבעלה בל כהן שדעתו ופה שובפה חיה ואלב בקרוש הול"ל אוכלה חיה שאין שורפה אלא לשון גמיעה ראינו נופל אלא בכרכ הצלול, וראה עוד משה"ק רבינו בחי' לע"ז שם המצוין להלן, וכבר העיר הב"י בסי' פו דאף שרבינו כ' בחידושיו

כאן דברא"ן דברי ר"ח, מ"מ בתוה"ב שם סובר כד' הגאונים דאף בצלול מותר, (כ"נ בבית הקצר שם עמוד 168), עוד כ' הב"י שם דבר' רבינו בחוה"ב מבואר הדוקא נקרש בחיי הבהמה הוי פירשא אבל בצלול בחיי בהמה ולאחר שחיטה נקרשה ל"ה פירשא ואסור, ודלא כד' המרדכי דמותר, ועי' בב"ח בסי' פא ד"ה טריפה שהביא מסה"ת ושי"ד כד' המרדכי, והסיק דנקטינן לחומרא, אולם השי"ך שם ס"ק לב כ' להנכיח מד' רבינו בחוה"ב דגם בנקרש אח"כ חשוב כנקרש בחיי הבהמה ועי"ש שדחה את דברי הב"י. [349] במתני' ד"ה הרי, [350] לה, ב ד"ה כאן קודם.

השער הרביעי

בדיני בשר בחלב והבחל.

ותחלה נבאר מי הם כל מיני מאכלים זה בזה ומי הם מיני מדכליסם ומי הם מיני מדכליסם. ותחלה נבאר בכל זה מיני מאכלים דבר הורה ובכלי זה מדכליסם כדי לעמוד על דיוק ספיקותיהן לפי כללן המסוכן כלילו. ספיקות דלריותא. לחומרא. וספיקות דרבנן לקולא. ולתר כך נבאר המעלים המסורין והמוחרין בכח ומחליב נבאר דין חנור שפתו פנוי בשמן ואם יש בה בפת פר בלא הוסק בהנור לא לאחר שהוסק הקמור ודנין אם מלאכות. בחנות עם בקר. ומחליב. דין הכהל וכלים המכבל בכשל דין מליחתו עם בקר:

איזה בשר ואיזה חלב אסורין זה בזה דברי תורה. שנינו בפ' כל הבשר בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אסור לבשל ואסור בהנאה בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה מותר לבשל ומותר בהנאה. ר' עקיבא אומר חיה ועוף אינן מן התורה שני לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים פרט לחיה ולעוף ובהמה טמאה ר"י הגלילי אומר נאמר לא תאכלו כל נבלה ונאמר לא תבשל גדי בחלב אמו ראסור משום נבלה אסור משום בשר בחלב עוף שהא אסור משום נבלה וכול הא אסור יצא עוף שאין לו חלב אם. וחיה ועוף דקאמר ר' עקיבא אינן מן התורה דוקא קאמר אינן מן התורה אבל מדרבנן אסורי דאתמר עלה בגמ' מאי איפא בין ר' יוסי ובין ר' עקיבא איפא ביניהו חיה ר' יוסי הגלילי סבר דאורייתא הוא ר' עקיבא סבר דרבנן ואב"א עוף נמי איכא ביניהו ר' עקיבא סבר חיה ועוף אינן מדאורייתא הא מדרבנן אסירי ור' יוסי סבר עוף אפי' מדרבנן לא אסור. ולית לה לר' יוסי הגלילי דגרסינן התם לוי איקלע לבי יוסף רישבא איתו לקמיה דרישא דטומא בחלבא ולא אכל ולא אמר להו ולא מירי אתא לקמיה דר' אמר ליה אמאי לא תשמתינהו אמר ליה אתריה דר' יהודה בן בתירא הוה ואמינא דילמא להו בר' יוסי הגלילי דאמר עוף שאין לו חלב אם.

השער הרביעי בדיני בשר בחלב

אמר הכתוב כמה דעתו ולא שקולו שלו למה שלמטעמו עניין כמעמד כל חכמי ישראל. הלכות ומתקנים ומתקנים ומן הלוקח עלה לפי דכריסה וגם עמדו עליהן ומקבל עליהן בדבר. ספרי מאמרי שלשה מינים נמצאים בהלב בשר בהמה. ובשר חיה. ובשר עוף. ובשר בהמה בחלב אמו. ובשר חיה בחלב אמו. ובשר עוף בחלב אמו

דפוס נעתק על הנדפס בפעם הראשונה בנאפולי שנת רל"ב

פרק ראשון

שרשים | שש כריתות | שבועות הבא | על האם הגל כו'

אל שאינן מביאות חטאת שוגגת מביא מים כו'

פרק שני

ראשון | שש עליה מקם ח"ר | ר"ל | ר"ל | ר"ל

פתחי תשובה

לחוד ולפי מין לסמוך ולהקל מכח גדי וגלה דם ומסכ"מ שיף לא כתב זה רק לסניף בעלמא. ועיין בתשובת בשמים ולחם ר"ס הפ"ה בהגהת כתב דהרמב"ם שם מה שכתב על דברי מהר"ם שיף הנ"ל. (ו) **ממאה**. עיין בדגול מרבבה שכתב וזה לשונו, ובשר ומילה וכן חלב אסור לאכול בחלב מן התורה ולוקה על אכילתו אבל במילה אין בו איסור בשר בחלב וכל זה מבואר בכמה"ם פרק מ' מהלכות מאכלות אסורות דין ו' וחמנם אם הוא אסור בהנאה אינו מבואר אם אבל בפירוש המשניות פרק ג' דבכורות (משנה ד') מבואר שאינו אסור בהנאה ואף שלדברי התוספות בחולין ק"ל (ע"ב) כל"ה איסור כולל שכתבו שאיסור הנאה לא מוקמי איסור עוסף אין הכרח לדברי הרמב"ם שם מכל מקום לפ"ז מליגו להתוספות בפירוש שיטתן על דינו של הרמב"ם שהיכא שאינו אסור בהנאה מותר בשר בחלב אינו אסור בהנאה ולכן הסומך על זה בתקנות הספרד לא יפסיד עכ"ל ועיין פרי מגדים בפתיחה (ד"ה עוד אדגיש) שכתב דנקטינן דאסור בהנאה מן התורה ע"ש. (ועיין בתשובת חתם סופר סימן נ"ג שקשה גם כן על עניין זה והמה דברי הגאון מעיל צדקה בספר כלבי יונה ד"ש סימן

משבצות זהב

דאורייתא ומשום הכי הוצרך לומר כחל דרבנן כמו שכתבתי בפתיחה (להלכות מליחה ד"ה ורפיי להמת יעקב). ומיהו לדינא לגי אסור מן התורה ועל ידי עיבון בפי הגלה לדיון דיש אם למקומה יש לחבר בהספרד מרובה להתיר בהנאה. ומעושן, ומבושל בחמי טבריא הנה הרמב"ם בפרק מ' מהלכות מאכלות אסורות הלכה ו' והמאכל לקמן בסיף ג' סמלו (בלכה ד תורה, וכתב המגיד משנה מילשלמי פרק הנודר מן המבשל (הלכה ד מ"ת) נעיל דלא מיפשטא בעשון, ומי שבריא משמע אם דשוה לעשון, והפרי חדש אות ב' כתב לפשטא הלימיא בתקוס לחר פרק כלל גדול מילשלמי (הלכה ג ב) הלולה והשולק והמעשן והמבוגן חייב מכוס עצם ובחמי טבריא הנה פלוגתא ואין נוקין בעצם והוא הדין בשר בחלב זה תוקן דבריו, והנה לפ"ז אין לדמות עצם לבשר בחלב לענין עצם לאו מלאכה הוא ולענין בשר בחלב אבשר ביטול מיקרי, אם להיפוך דבעצם הוא מלאכה ובשר בחלב לא הוא בכלל ביטול, אמנם ממה שכתב המגיד משנה דבריה לחמי טבריא שזה לעשון, ולבאורה לא ידענא מנלן, ונריך לומר מהא דמיבעיא אם הבולר ממבשל מהו אינא מוחר בחמוגן, ומבשל בחמי טבריא, ועשון, ונחר הכי אמריגן לבן דקיקלין מיבעיא מעשון, מהו בשר בחלב, משמע דאין אחד להם (ולפי דעתו הוא הדין מיגון), גם מה שכתב הסמגיד משנה, דבעצם (רמב"ם הל' מאכ"א פ"ע ה"ג) מבואר דבחמי טבריא פטור משום דמשום בשר בחלב לעצם על זה שפיר כתב הפרי חדש דלי אמינן להכי הרי נפשטה בתקוס אחר ולפי זה הוא הדין מטגן דמייב בשר בחלב מן התורה כמו בעצם אמנם לפי מה שכתבתי לריך עיין ועיין מה שכתבתי בס"ך (סוף ס"ק ג) וקעיף ו' בעשון בס"ד: שאלה אם קליות בחלב עילו לתוכה רוטב נמלה מה יד מולדת בו מכלי לאשון, ואחר היה כוטב בחולה מעת לעת אבל (קדירה חדשה יא) או אינו בן יומו) ומעלו מה בשר בחמה. ונאחר גם כן כוטב מעת לעת אבל ומעלו מה בשר עוף אם מתפנו המאכלים ההמה: תשובה אבל הקדרות זה פתחון לדינא: קדירה ל' שפירו לתוכה רוטב נמלה ומעלו מה היתר המבשל אחר דקיימא לן בעירוי כדי קליפה מבשל ולא יותר עיין סימן ק"מ (סעיף ו) וסימן ק"ס (ס"ך ס"ק ה) ויש בתבשיל אחים נגד קליפת הכלי עיין ס"ך סימן ק"ע אות ס"ה וסימן ק"ל סעיף ל' יע"ש, לבד קערה שהיא רחבה. אם כן לא נאסר המבשל דיש אחים. ומיהו אין הספרד מרובה יש לאסור כמו שכתב [הע"ז] סימן ק"ס (ס"ק ד) דלף כלי אחי מפליגו ומבליע בכולו, כל אבן עירוי יב) והספרד מרובה הוא דאחי. ומיהו אם [הוא] מבשל לגול ישפכנו אבל אם הוא מבשל עד כמו שעריך"ל וכיוצא אמוליא נכף, אם יוליא ויאחר מעט בקדירה, והקדירה כל זמן שיד קולדת בו פולעת אף בלא רוטב כמבואר סימן ק"ס (סעי' ד הגה"ס) דקיקא מאכל אין דבר הבלוע יוצא אחמנה בלא רוטב מה שאף כן מבלי, אם כן לא יהיה אחמנו מבשל אחים נגד כל הקליפה שבקדירה (עיין

שפתי דעת

ג) **אבל**. עיין ש"ך. ותוכן דבריו דהמחבר יפה עשה ששינה מלשון הטור וכתב דבהמה טמאה אין בו איסור אפילו מדרבנן בשגם דחתיכה הראויה להתבבר דלא בטיל לא הוה רק מדרבנן אין להחמיר בחלב טמאה גם לענין נעשה נבילה יראה לומר כן. ומה שכתב שכן משמע מרש"י הוא כמו שכתב הט"ז אות ב' וע"ש ברש"י. ומה שכתב דנפקא מינה לענין מה שכתב הר"ב בסימן צ"ב סעיף ד' אפשר דקאי אאם היה חצי החתיכה ברוטב יז) או דקאי אלח בלח דבשאר איסורין בהפסד מרובה סומכין לומר דאין חתיכה נעשית נבילה ובבשר בחלב אף בשר עוף בחלב דרבנן על דרך משל ציר בשר עוף עם חלב ונתערב אחר כך צריך ששים נגד הכל אף בהפסד מרובה וכן משמע לשון הר"ב שם דלא חילק אלא בין בשר בחלב לשאר איסורין, ועיין ש"ך שם אות ט"ז מה שהקשה על אפי רבריבי שכתב בשר בחלב דאורייתא ושם יבואר עוד: **כתב** בכרתי ופלתי אות ה' דנפקא מינה זית בשר טמא וזית בשר טהורה שנפלו לתשעה וחמשים זיתי חלב דאיסורין מבטלין זה את זה (סימן צט ס"ט) יע"ש. ולי נראה אם לומר דטמא וטהור אין טעמן שוין יש לצדד בזה, אבל באמת אין זה ברור והלכך בטעמא תליא מלתא וכל שנרגש טעם הבשר וראי אסור באכילה יח. ולענין הנאה יש לעיין דבאכילה אסור משום טמא ג"כ דנותן טעם וחיך אוכל יטעם אבל הנאה יש לומר דרך בישול אסרה תורה וכל שאין בבשר טהור כדי ליתן טעם לא נעשה בשר בחלב ושרי בהנאה ועיין מה שכתבתי בשער התערובת (ח"ג פ"א ד"ה נתתפקתי ובפ"ה ד"ה ולענין) וצ"ע יב:

אמרי בינה

לענין בשר טמא בחלב אם גזור בזה משום בשר בחלב אזי אף בכהאי גוונא כלה בלח ובהספד מרובה גם כן אמרינן חג"נ:

ז) **בטור כתב כו'**. עיין בש"ך ס"ק ג' שהביא לשון הטור:

ציונים והגהות על פס"ג

יא) עיין סימן קה ס"ז ונגלר סימן ס"ק ל ובש"ך ס"ק ג:

יב) עיין סימן קה ס"ך ס"ק ה ופרי מגדר ס"ק ו ופרי חדש סימן מה ס"ק יח ונמשכ"ז שם ס"ק ע דין ה, ובפ"ל סימן עה ס"ק יג ד"ה שמעתי:

יג) עיין לחרם מיים אבל אבריהם סימן ממז ס"ק מז ומשכ"ז ס"ק יט ד"ה מ"מ הע"ז, ובהגהת הגאון מדל ג אות ד:

יד) עיין פתיחה להלכות בשר בחלב ד"ה עשה כעיקר, ובפ"ל סימן לג ס"ק ג, ובער הפרבות ס"ג ס"ג ד"ה והנה מה שהמליט, ופ"ע בע"ז סוף סימן לג:

טו) עיין משכ"ז סימן קה ס"ק ל ד"ה ואם בכלי ד"ה ובכמ כשיעור:

טז) עיין משכ"ז סימן לב ס"ק יד, ובפ"ל שם ס"ק יב מז:

יח) עיין בער הפרבות ס"ג פרק ד ובים פרק ה, ונמשכ"ז סימן ל ס"ק ב ובסימן לא ס"ק ג, ובסימן לב ס"ק מז:

יח) עיין פתיחה להלכות בשר בחלב ד"ה עשה כעיקר, ובפו. ובפ"ל סימן לד ס"ק ד:

פ"ו) בעובדא שהחומים עירבו ממאה בחלב לעשות מהם ערות כי היה בחלב ביוקר ופשיט ליה לאוסרו בהנאה וסגם כי מעשה מרכבה י"ל לפי דערות אל חלב אינם עשוין ממנו הכלאים והקרב לבד דמערבים בהם כמה מיני מלבים וקרומים שאין בהם כרם ומ"ב שפיר אינא בשר בחלב משום דמרובה דהני חלבים אך עכ"פ משום נמלה אינא אינא להא רוב בהמות אל גוים אינם נשחטים ואפ"ה אסרו הגאון בהגאה על כרחך דסברא ליה אע"ג דאיסור אמלה ליכא מ"מ איסור הגאה איכא. והאריך מה ומשיק דהני המורה וגם כהגאון דגול מרבבה אין מחמיר אומו אבל אי קמי דידי אחי אמי אומר כהגאון כנפי יונה הנ"ל וכן משמע בהרבה גדולי האחרונים. ואפילו להדגול מרבבה הוא לא ומילי [אלא] מהגאה הדליקה אבל בר קרוי"ל להדליקו בדיש יש לאוסר למבשל בשר בחלב שהטפה שמטמות הבלבנת מתבשלת ואף לענין שבת לא מהיב משום בכה"ג אך לענין בשר בחלב אפשר דהוי משום. וכתב עוד אמנם בר קרוי"ל שנאסר כנ"ל ונתערב בחתרים פשוט שבטל דאין כאן דבר שבמנין אלא דוקא בר תערבה שבכל לילה מוצן ממן הערות למעומו ע"ש. ועיין בתשובת שבות יעקב ח"א סימן ס':

ס"ג) בעשר שהבאתי בסימן ק"ס (משכ"ז ס"ק ל' ד"ה ואם) ואם כן אסור בהגאה וב"ד והו הגאה לי בכלון: (ב) **מותרים בבישול**. עיין ע"ז הארוך ומוכן דבכון דבמשלה לא היה להם לגזור דבלאו הכי אסור מקום עומה וכן הבלים הש"ך בשות ג'. ומיהו מה שכתב הע"ז דרמינו אסרים מחמיר בבשר בחלב אין נדוקדק דבשר בחלב אין הסורה מחיבה בעשיית נבילה, גם מה שכתב היכא דאחד אסור בפי עצמו לא שייך מחיבה בעשית נבילה [בקצת] הא בשר נבילה ומריפה בחלב וכדומה מחיבה בעשית נבילה כמו שכתב הרמב"ם בפרק מ' מהלכות מאכלות אסורות (הלכה ו) ועיין ב"ח וכן כתב הרשב"א בתורת הבית פרק דף פ"ח (ב"ג ד"ד פד:) וכן כתב הבית הילל (ס"ק ג) (עמ"ש בפתיחה (ד"ה עוד אדגיש)) ועיין נקודות הכסף כתב דכל אחד בפני עצמו אסור שייך מחיבה בעשית נבילה וזה כדברינו יע"ש: **יראה** לי דבית חלב שנפל על מחיבה שיש בה ממשים ומשנה זיתי בשר ונאסרה ואחר כך נפלה המחיבה לתוך בשר ויש ששים נגד בית חלב ולא נגד המחיבה, המחיבה לשהרה באיסורה בהגאה (סימן קו סעיף ב) והשאר מותר בהגאה דהא ליתא בהו טעם מלבוכלו אלא דקינלו טעם מחיבה איסור בעשית נבילה הו הוה בקינלו טעם משאר איסורין ומותרים בהגאה. אבל אם החלב עדיין טותן טעם בשאר אוסרת עד אלף פעמים בהגאה ואף שבבר נאסר החלב בפעם אחת יח) ובבר המבאר בסמיכה (ד"ה שוב ראיתי) בחיסורי הגאה שאינם טעם לאכול אוסרה לאכול אוסרה לאכול דאין הגוי נותן יבר בטבל הבלוע, אף דטעם כעיקר דבר תורה, כדמוכח בעבודה זרה [דף]

פ"ד) בעובדא שהחומים עירבו ממאה בחלב לעשות מהם ערות כי היה בחלב ביוקר ופשיט ליה לאוסרו בהגאה והגם כי מעשה מרכבה י"ל לפי דערות אל חלב אינם עשוין ממנו הכלאים והקרב לבד דמערבים בהם כמה מיני מלבים וקרומים שאין בהם כרם ומ"ב שפיר אינא בשר בחלב משום דמרובה דהני חלבים אך עכ"פ משום נמלה אינא אינא להא רוב בהמות אל גוים אינם נשחטים ואפ"ה אסרו הגאון בהגאה על כרחך דסברא ליה אע"ג דאיסור אמלה ליכא מ"מ איסור הגאה איכא. והאריך מה ומשיק דהני המורה וגם כהגאון דגול מרבבה אין מחמיר אומו אבל אי קמי דידי אחי אמי אומר כהגאון כנפי יונה הנ"ל וכן משמע בהרבה גדולי האחרונים. ואפילו להדגול מרבבה הוא לא ומילי [אלא] מהגאה הדליקה אבל בר קרוי"ל להדליקו בדיש יש לאוסר למבשל בשר בחלב שהטפה שמטמות הבלבנת מתבשלת ואף לענין שבת לא מהיב משום בכה"ג אך לענין בשר בחלב אפשר דהוי משום. וכתב עוד אמנם בר קרוי"ל שנאסר כנ"ל ונתערב בחתרים פשוט שבטל דאין כאן דבר שבמנין אלא דוקא בר תערבה שבכל לילה מוצן ממן הערות למעומו ע"ש. ועיין בתשובת שבות יעקב ח"א סימן ס':

משבצות זהב

ס"ך סימן ס"ע אות ס"ד דבכל הקליפה אף בתקוס שאין נוגע משערין) מה הקנמה יינתנו עד שיעבור ואחר כך יקח בכף המאכל: הקדירה ב' שהיה כוטב חלב מעת לעת ונשלו בשר בהמה אסור בהגאה אף דבעינה הקדירה על ידי כמשה יג) מה בכך הלא פלטה אחר כך על ידי מיטל לבשר ואסור בהגאה הה פשוט יח): הקדירה השלישית שמשלו בה בשר עוף לכאורה לאין קיימא לן כוטב בכלי אוסר בכולו לא כדי קליפה עיין אורח מעלה כלל ס"ה (דין ו) דבאיסור ואיתר הארוך יש בתירה מז) פעם כתב (כלל ו דין ו) כוטב בכלי אין אוסר כי אם כדי קליפה ופעם כתב (כלל כד דין ע) דאוסר בכולו בכלי ואין קיימא לן כוטב אוסר בכולו בכלי (ס"ך מי לא ס"ק יב). והנה בסימן קל"ה בס"ך אות ל"ג וסימן קל"ז אות ע' לידד שם [לאסור אף] מין נקר, וכפי משמעות אבר אחרונים שם דאין אוסר כי אם כדי קליפה בידוע שעמד מעת. לעת ונריך לחלק בין מין נקר דרבנן לאיסור תורה, ובבר הימי לומר דמה שכתב איסור ואיתר הארוך בכלל ל"ז דין ל' דבכוטב בכלי כדי קליפה אם מיירי בחולה שאינו מנוקב (מי פס פפי' מז) ודם שמלבו דרבנן מקילין היה לומר בכוטב בכלי אין אוסר כי אם כדי קליפה כמו יין נקר מה שאין כן באיסור תורה, ולפי זה הוא הדין בבר עוף בחלב דרבנן יש לומר בכוטב אין אוסר בכלי כי אם כדי קליפה, אמנם אלילה לחקל לאף באיסור דרבנן בכוטב אוסר בכל הכלי ועיין מה שכתבתי בסימן ק"ס (משכ"ז ס"ק ל' ד"ה ואם) ואם כן אוסר בהגאה וב"ד והו הגאה לי בכלון: (ב) **מותרים בבישול**. עיין ע"ז הארוך ומוכן דבכון דבמשלה לא היה להם לגזור דבלאו הכי אסור מקום עומה וכן הבלים הש"ך בשות ג'. ומיהו מה שכתב הע"ז דרמינו אסרים מחמיר בבשר בחלב אין נדוקדק דבשר בחלב אין הסורה מחיבה בעשית נבילה, גם מה שכתב היכא דאחד אסור בפי עצמו לא שייך מחיבה בעשית נבילה [בקצת] הא בשר נבילה ומריפה בחלב וכדומה מחיבה בעשית נבילה כמו שכתב הרמב"ם בפרק מ' מהלכות מאכלות אסורות (הלכה ו) ועיין ב"ח וכן כתב הרשב"א בתורת הבית פרק דף פ"ח (ב"ג ד"ד פד:) וכן כתב הבית הילל (ס"ק ג) (עמ"ש בפתיחה (ד"ה עוד אדגיש)) ועיין נקודות הכסף כתב דכל אחד בפני עצמו אסור שייך מחיבה בעשית נבילה וזה כדברינו יע"ש: **יראה** לי דבית חלב שנפל על מחיבה שיש בה ממשים ומשנה זיתי בשר ונאסרה ואחר כך נפלה המחיבה לתוך בשר ויש ששים נגד בית חלב ולא נגד המחיבה, המחיבה לשהרה באיסורה בהגאה (סימן קו סעיף ב) והשאר מותר בהגאה דהא ליתא בהו טעם מלבוכלו אלא דקינלו טעם מחיבה איסור בעשית נבילה הו הוה בקינלו טעם משאר איסורין ומותרים בהגאה. אבל אם החלב עדיין טותן טעם בשאר אוסרת עד אלף פעמים בהגאה ואף שבבר נאסר החלב בפעם אחת יח) ובבר המבאר בסמיכה (ד"ה שוב ראיתי) בחיסורי הגאה שאינם טעם לאכול אוסרה לאכול דאין הגוי נותן יבר בטבל הבלוע, אף דטעם כעיקר דבר תורה, כדמוכח בעבודה זרה [דף]

בחלב יש להחמיר כתב הש"ך דמדינא הוא ויש ליישב דאפי רבריבי כתב כן אבשר עוף וכדומה אפילו הכי יש להחמיר אטו בשר בחלב דאורייתא ושם יבואר עוד: **כתב** בכרתי ופלתי אות ה' דנפקא מינה זית בשר טמא וזית בשר טהורה שנפלו לתשעה וחמשים זיתי חלב דאיסורין מבטלין זה את זה (סימן צט ס"ט) יע"ש. ולי נראה אם לומר דטמא וטהור אין טעמן שוין יש לצדד בזה, אבל באמת אין זה ברור והלכך בטעמא תליא מלתא וכל שנרגש טעם הבשר וראי אסור באכילה יח. ולענין הנאה יש לעיין דבאכילה אסור משום טמא ג"כ דנותן טעם וחיך אוכל יטעם אבל הנאה יש לומר דרך בישול אסרה תורה וכל שאין בבשר טהור כדי ליתן טעם לא נעשה בשר בחלב ושרי בהנאה ועיין מה שכתבתי בשער התערובת (ח"ג פ"א ד"ה נתתפקתי ובפ"ה ד"ה ולענין) וצ"ע יב:

אלא דכאן ביורה דעה [סימן] צ״ח (קנה) כתב בשם רבינו תם דבענין כזית כדי אכילת פרס ולפי זה אם נאמר דעל כל כזית הנה לוקה יש לספק לענין הנאה מי נימא דהואי הגוי אין נותן דמיו טפי בשביל זה הוקא באכילה החזק אוכל טעם טעמא דאיסורא הוא דאסור לא בהנאה או דילמא כיון דהיתר נהפך לאיסור לא שנא ראסור בהנאה

שוב ראיתי שדבר זה מפורש בעבודת הקדש [קף] ס״ה [עמוד] ב׳ בחיטי דנפלה עליה אין נסך שהיא למיטחינה ולזיבוניה פתי לגוי ועל כרחך בשבת בנותן טעם דבאינו מינה הוא וכך מבואר ברמב״ם ד״ל פרק י״ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה ל״ח בשולחן ערוך [סימן] קל״ד סעיף י״א, הרי אף שנותן טעם באינו מינה שרי למכור לגוי ושוב מצאתי באיסור והיתר האחרון כלל כ״א דין ז׳ דה לשונו כל איסורין בהנאה אפילו יש בנותן טעם שרי למכור חוץ מדמי איסור שבר כן כתב הרא״ש בעבודה זרה פרק ה סימן ה) מההיא עריבה דחמטו שנפל ין נסך שריא ובאלזבוני לגוי יע״ש הרי מבואר הכרחתבא דהא דאמרינן בעבודה זרה [דף] (ס״ו) [ע״ב] (עמוד א) שיקן בין בלא מהני חבץ מדמי ין נסך שבר עיין שיך סימן קל״ד האות ז״א דוקא בין נסך וגם זה במינו ולא באינו מינו (סימן קלה סעיף ג) ועיין סימן קי״ב בש״ך אות כ״ז ועיין אורח חיים סימן תמ״ה אות ״ז וסימן תמ״ז אות ג׳ בחקי יעקב מה שכתב על המגן אברהם (סימן תמה ס״ק ז) ולא הבינות דבריו גם הבו״ מגן אברהם, דמההיא דחביות בחביות אבל לא יין בין אין ראיה כל שגוף האיסור בתוכו דלא מהני מכיהה לגוי דמההיא כרי דחיטו מוכה אפילו יין נסך ודאי דהוה איסור תורה בתוכו מוחר למכור לגוי חוץ מדמי איסור שבו. יע״ש: וכי תימא דיש (לומר) [לחלק] בין היכא דטעמא לבד בולע היכא דאיסורה בענין כתוכו דאיכא למגזר שמא יקח ממון גם בשביל האיסור מנלן הא ועיין ר״ן ס״ פרק עבודה זרה (לז. במשנה ד״ה ואיסורין)

לענין חמץ בפסח ע״ש כא:

עוד אדבר כמעט רגע איזו בשר בחלב האסור באכילה והנאה מן התורה הוא דרך בישול, הא מליחה וכבישה מעת לעת או בחומץ וציר כשיעור שיתיה דרבנן קודם שבישלו (לעיל סוף ד״ה הנאה כיצד), וחם לתוך צונן דנאסר כדי קליפה לא הוה מן התורה דאדמיקר בלע לא מבשל עיין ש״ך סימן ק״ה אות ה׳ וכל שכן למגן אברהם אורח חיים [סימן] תס״ז (ס״ק לג) הנה בשאר איסורין כגון נמי דרבנן וכלי שני נמי דרבנן בצלולא גם כן ועירוי מכלי ראשון שלא נפסק הקילוח כדי קליפה הוה ספק איסור תורה שמא מבשל כדי קליפה כן וצלי שאצל האש דעת הפרי חדש (סימן פז) אות ג׳ דהוה מן התורה והוא הדין מיני טבגון מן התורה אמנם המנחת יעקב בסולת למנחה כלל פ״ה (דין ד) כתב דטיגון לא הוה בכלל בישול ובסמוך (משב״ז סימן פז ס״ק א) אביא דבריו וכן כתב מהרי״מ שיף וזה לשונו בתחושיו לחולין בסוף כל הבשר כבר שטיגנו בחמאה הוה דרבנן וכך כתב המנחת יעקב שם שנשאל חמאה שמעורב עם החלב אי שרי להדליק ממנו והשיב דטיגון אין אסור מן התורה כה:

ולענין חלב בחלב אי אסור מן התורה או לאו הנה משמעות הרמב״ם פרק ט׳ מהלכות מאכלות אסורות (הל׳ ו) דאין לוקה על אכילה ב׳ והיה לוקה על בישולו וממילא דאסור בהנאה דלא שייך אין איסור חל על איסור בהנאה ועיין בתורת הבית אחרון (פ״א ע״א) (ב״ג ש״ד פה.) דכתב דהוה מוסיף אף שדבריו צריך עיון שם מכל מקום נקטינן דאסור בהנאה מן התורה וכן משמעות המנחת יעקב בהחיא דחלב בחמאה וכן כתב בית הילל בפירוש ועיין ב״ח: ואף שמדברי הרמב״ם בפירוש המשניות בכריתות פרק אמרו לו (משנה ד) ביש אוכל אכילה אחת משמע כיון דלא חל איסור אכילה הוא הדין הנאה מכל מקום לא שבקינן הנך מקומות המפורשים לאיסור מפני זה כן ומה גם שיש לפרש דבריו בענין אחר ובספרי פורת יוסף וגינת ורדים ובראש יוסף (קג.) הארכנו בפירוש דבריו. ומיהו אף אם נאמר דאין אסור בהנאה מן התורה מכל מקום חתיכה שבלעה חלב

וכדומה ואחר כך בישלה עם חלב כולי עלמא מודים דאסורה בהנאה ולא שייך אין איסור חל על איסור ואף לדידן (סימן צ״ח סעיף ב) טעם כעיקר דבר תורה מכל מקום אי טעם קפלא ואמר שאין בה חלב הנפלט אם כך אפשר לסוחטו בשאר איסורין דרבנן ושפיר חייל חלב ומספק אסור שמא נסחט חלב ועוד דבזמות [דף] ל״ג (ע״ב) איכא תרי שינויא ולחד תירוצא אין איסור חל על איסור למלקות ולחטאת מה שאנן כך לקוברו בין רשעים גמורים הוא דאי איסורא אכתם הוא הדין דאסור בהנאה דנראי איסור בשר בחלב ברבית עליה אלא שאין לוקה ב׳ וכדאמרן באופן שהמבשל בשר גבילה וחלב בחלב אסור בהנאה מן התורה כט

אמנם מה שכתב המנחת יעקב בסולת למנחה כלל פ״ה (הין ה) דלהרמב״ם אין אסור מן התורה אלא כזית כה״ אכילת פרס דהיינו חלק ששית יע״ש, לא ידענא מה קאמר דנהי דהרמב״ם טעם כעיקר דרבנן עד שיהא כזית כדי אכילת פרס (פרס הוא ג׳ ביצים וביצה ב׳ זיתים, ויש אומרים פרס ד׳ ביצים ובאורח חיים סימן תמ״ב הארכתי) כמבואר פרק ט׳ מהלכות מאכלות אסורות הלכה א׳ ב׳ ג׳, זה בשאר איסורין אבל בשר בחלב כולי עלמא מודים דטעם כעיקר מן התורה (לעיל ד״ה ג) וטיפת חלב לקדירה בשר היה לוקה על כל כזית מבשר כמבואר, ומה שכתב הרמב״ם בפרק ט׳ מהלכות מאכלות אסורות (הל׳ ה) יע״ש באופן שדבריו עיין שם.

והנה נגע תחיכה חמה בשר לגבינה חמה בלא רוטב [illegible] דלא הוה דרך בישול, ונשבר מצאתי מבואר בים של שלמה פרק גיד הנשה סימן מ״ה כתב ואף החם בחם בלא רוטב לא הוה מן התורה דלא הוה דרך בישול מכל מקום מדרבנן אסור יעויין שם, ואם כן בספק יש להקל וגם אין אסור בהנאה (סימן פ״ד סעיף ב בהגה״ה)

חתיכה נעשית גבילה כיצד בשר שכלע טעם חלב נעשית גבילה והיה לוקה על כל כזית מבשר ואם היא חתיכה הראויה להתכבד אינה בטילה הוה גוף האיסור, מה שאין כן בשאר איסורין דנעשית גבילה מדרבנן ולא הוה הראוה להתכבד (סימן קא סעיף ב) ואין לוקה על כל כזית, זולת לרבינו תם שסובר היתר נהפך לאיסור לא ידע דבשר עוף בחלב דרבנן אי כבוש וכדומה יראה דחתיכה הראויה להתכבד מיקרי דשניהם הם גוף האיסור ולא דמי לשאר איסורין לב והנה בהא דכל הדברים החשובים דאין בטילים אף שהן אסורין רק מדרבנן כמה שכתב הר״ב בהגה״ה סימן קי״א סעיף א׳ כדבעונן למימר לקמן, ובאיסור והיתר האחרון כלל כ״ה דין א׳ בשם המגדכי אלו דברים שאין מתבטלין: ספק איסור תורה, אף ודאי איסור דרבנן, בריה״ד דבר שיש לו מתירין, ומנין, וחתיכה הראויה להתכבד, וטעמא, יע״ש, המה שכתב שם במינו הוא לאו דוקא דאף באינו מינו הדין כך זולת בדבר שיש לו מתירין כמו שיתבאר (סימן קא סעיף ב בהגה״ה וסימן קב סעיף א); ועיין בית יוסף סימן קי״א (קסא ד״ה ומיהו) הבא ראיה ממה שכתב הרמב״ם בפרק י״ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה ו׳ וכן חתיכה בשר בחלב אם חולין בעזרה שהרי הן אסורים בהנאה מדברי הם אם ראויה להתכבד אין בטילה הנה ראיתו מחולין בעזרה דהרי הן אסורים מדבריהם קאי הק אחולין בעזרה וסובר הכסף משנה דלהרמב״ם חולין בעזרה אסור רק מדרבנן אף באכילה ובכסף משנה שם עשה כלומר דקשיא ליה מה השמיענו בהני תרתי לזה אמר בשר בחלב אף שאין איסורו מחמת עצמו וחולין בעזרה אשמעינן דאף שאין איסורו כי אם מדרבנן. הן אמת דבפרק ב׳ מהלכות שחיטה (הל׳ ג) החליט הכסף משנה להיפך דחולין בעזרה אסורין מדאורייתא ואם כן קשיא מדבריהם אהי קאי (לשון דברי קבלה או דברי סופרים מצי קאי אדבר הנלמוד בי״ג מדות מה שאין כן לשון דרבנן או מדבריהן משמע רק איסור דרבנן, ועוד דאם כן מה רבותיה דחולין בעזרה) וכי תימא

ציונים והגהות עליהם ב״ם קאי ד״מ ד״ל הם לעם כעיקר לאסור ונוסף ד״הסמיה לאסור. הסיעה דוקא באסור אכילה לא באסור הנאה, ועיין קאמר לעניין קנאה ומלא גם אדון סוף ע״ב (מגד שמים):

כא) עיין שפ״ד סימן לד ס״ק ט — ובזמן סימן קי״ב ד ונמשכו סימן פו ס״ק ב, ובפתיחה להלכות פסח ס״ג פ״ג אות ה — ו, ונמשל אנכסים כמתיחה לסימן מאב ומנו:

בב) עיין סימן לא מאכ״ז ס״ק ד״ה ומיהו וס״ק ג, ונמשכ״ז שם ס״ק מ, וסימן קס ס״ק ה:

כג) עיין שער המעגולות מלק ס״ב ס״ג וסוף ס״ל, ונמשכ״ד סימן פו ס״ק ט:

כד) עיין סימן מס נמשכ״ז ס״ק ט מדין סג, וסימן לא מס ס״ק ה ובשפ״ל ס״ק ז ומה ד״ה כתב, ונסימן קס שפ״ל ס״ק ה:

כה) עיין מאכ״ז סימן פו ס״ק ל, ונהגתם הנשמל סדר ל אות ה:

כו) עיין פמחי מעוזה סימן פו ס״ק ו:

כז) עיין שפ״ד סימן לב ס״ק ד״ה מעוזה, ונער המעגולות פ״ב סוף פ״ב:

כח) עיין מאכ״ז סימן קב ס״ק ז, ונהגתם הנשמל סדר ל אות ה, ובפתיחה כוללת פ״ב אות מז ד״ה מעוזה:

כט) עיין מרת ס״ מס קופר יוד״ד סימן לב מה, ועיין הגרא״ם שטת עקב מלא סימן ס (לחם שלמה):

ל) עיין מאכ״ז סימן פו ס״ק ל, לגמ״ל שמשל המלא, ועיין מאכ״ז סימן לד ס״ק יד משמע לאמור בהנאה, ונהגתם הנשמל סדר ב אות כ מעיק כמו שכתב כאן:

לא) עיין שער המעגולות מלק ג׳ ס״ב ד״ה מהר״ל צריך, ונמשכ״ז סימן ל קא ס״ק ג, ובמהרי״ק שרש ל אות מחילת הפחיתה אות ב, וכמאור הגר״ל סימן לא אות מ:

לב) וכ״ב בשפ״ל סימן קס ס״ק לב, וסימן קל ס״ק ג ומאכ״ז שם ס״ק ג, ועיין סימן פז בש״ך ובשפ״ל ס״ק ב, ועיין במעוזה דעת סימן פז בלבוש ס״ק ג ומה שהשיג רע״ל שם:

לג) עיין סימן ק שפ״ד ס״ק יא ד״ה כל ד״ה המלל:

הכא דמיעט קרא. אבל לישנא דהר"מ ז"ל לפי שאינה [קודש] יורה כמו שכתבנו.

דן אמת שמה שכתבנו [ד"ה ועד אחד] דר' יוחנן דאיסור חל על חצי שיעור [חייל נמי אאיסור דרבנן, יש לומר דמחצי שיעור] אין ראייה דאיסור יחול על איסור דרבנן, לפי מה שכתב הר"מ ז"ל בספר המצות בשרשיו [שרש ראשון, טו, א מהדורת פרנקל] דאיסור דרבנן הוא מן התורה ממש מלאו דלא תסור, ולא כדעת האומרים דלא תסור אסמכתא הוא, אלא דהוה מן לאו זה מן התורה. עד שהוצרך[147] לתרץ הא ספיקא דרבנן להקל, דכן התנו חכמינו ז"ל שלא לאסור ספיקו, וכן שלא ללקות עליו, או דהוה לאו שבכללות, ולאו שבכללות כזה אפילו חדא לא מיחייב כמו שנתבאר בכלל לאו שבכללות [גינת ורדים כלל כד, שושנת העמקים כלל יח] עיי"ש. ואם כן שפיר אין איסור חל על איסור דרבנן דהוה נמי מן התורה, ולאו אית ביה ונהי שאין לוקין עליו, מכל מקום לאו אית ביה. ואפילו על איסור עשה אין איסור חל, וכהך דהכא טומאת הגוף על טומאת תרומה שהיא בעשה. ולר' יוחנן דאמר דחצי שיעור אסור מן התורה מכל חלב ולא דברו בו חכמים כלל, הוא דמצי יתול איסור עליו דאין בו עשה, משא"כ על איסור דרבנן דאית ביה לאו מן התורה מלא תסור לדעת הרמב"ם ז"ל. ואם כן הוה מקום לומר דאיסור תורה לא חל על איסור דרבנן.

אלא דאם כן קשיא לריש לקיש דלדידיה חצי שיעור מדרבנן אסור, ואיך יחול עליו איסור שבועה לריש לקיש, דמוקי לה התם בשבועות במפרש חצי שיעור כו'. אלא וודאי דאיסור חל על חצי שיעור דהוא מדרבנן, והוא הדין על שאר איסור דרבנן דמאי שנא מחצי שיעור דחייל, וא"כ צריך לומר דכן התנו דיחול איסור על איסור דרבנן, וכמו דספק דרבנן להקל. וא"כ על כרחך דטעמא דהר"מ ז"ל לפי שאינה קודש, וכמ"ש כאן [לעיל ד"ה ועד אחד], וסוגיא דהכא לאו אליבא דאמת אלא דאה"נ דהוה מצי לתרץ הכי, ומיהו אשכח שינויא אחרינא וכדמשני. ועיין בהלכות איסורי ביאה ובהלכות מאכלות אסורות ובהלכות שגגות [שם], ובמקום אחר [גינת ורדים כלל כז] נאריך בה בעזה"י. ולכך סתם גם כן הר"מ ז"ל דבריו וכתב דפטור, ולא ביאר אם הוא דווקא כשנטמא התרומה מקודם ואחר כך נטמא הגוף, או אף דנטמא הגוף ואח"כ התרומה דפטור, וכמה שכתבתי דטעמא לאו משום דאין איסור חל על איסור, אלא לפי שאינה קודש דנטמאת.

וראיתי להריטב"א ז"ל בחדושיו [ד"ה והאמר] דברים קשים להולמם, וזה לשונו, וא"ת מה קשיא ליה דשאני בשר בחלב דהוה מוסיף בהנאה [כו'], דבשלמא אם טומאת גופו קודמת הוה מוסיף כו', ומיהו אנן לאו בהכי איירינן כיון דאמר פרט לזו שמחוללת ועומדת מכלל דתרומה קדמה, וי"ל דההיא סוגיא פליגא אדרבא בשבועות וסוכות מאן דליה ליה כולל ליה מוסיף עכ"ל. מה שכתב דאם טומאת גופו קדים הוה מוסיף תרומה טמאה אטומאת גופו, ואיפכא הוה כולל, הוא מבואר, ודומה למה שאמרו בפרק גיד הנשה דף ק"א ע"א בשר קודש שנטמא יע"ש. אלא דלא יהענא דאם קדים טומאת הגוף, לענין מאי נ"מ בהא דאיסור תרומה חל עליה, והא תרומה אנו אלא בעשה כשאוכל בטומאתה, והכא לענין שפטור ממיתה בידי שמים אטומאת גופו הוא דאמה, ואי קדים טומאת גופו תו לא פקע וודאי, ואף אי ליה לן מוסיף מיחייב אטומאת גופו מיתה בידי שמים. גם מה שכתב, דהא לא איירינן בקדים טומאת גופו דמדאמר פרט לזו שמחוללת ועומדת, מלשון 'עומדת' דייק לה דמשמע מקודם, וכמו שאבאר לקמן [ד"ה והנה במה]. ולמה ליה כל זאת, ותיפוק ליה בלא"ה וכמ"ש דאי בטומאת גופו קדים תו לא פקע ומחייב, כמו שאמרו לעיל בדף

147 היינו שכן צריכים לתרץ לשיטתו, וכן כתבו בזוהר הרקיע ומגילת אסתר שם, וע"ע בשושנת העמקים כלל ז מש"כ רבינו בכ"ז.

ק"א ע"א בנטמא הגוף ואח"כ בשר כ"ע לא פליגי יע"ש ובתוספות שם [ד"ה בנטמא].

ואף שמהרש"א ז"ל כתב בשבת בסוגיא דח"י דבר [יד, א בד"ה ופסול], על מה שכתב רש"י שם [ד"ה ופסיל] דמצוה לשמור בטהרה, כתב דגדולה מזו היה לו לכתוב דהאוכל תרומה טמאה במיתה כו'. וא"כ יש לקיים דברי הריטב"א ז"ל דליכא למימר דמיירי בטומאת הגוף קדים ואח"כ טומאת תרומה, והיה שוגג על הטומאת גופו ומש"ה אינו חייב על תרומה טמאה מיתה בידי שמים, דאין איסור חל על איסור אף דהוה מוסיף. אבל ז"א וודאי כדכתיבנא, דהאוכל תרומה טמאה אינו אלא בעשה, כהמסיק ביבמות דף ע"ג [ע"ב], ורש"י כאן [ד"ה פרט] כתב בהדיא דאין בה אלא עשה. אבל דברי הר"ן ז"ל בחמש שיטות הן מיושרים ונאים, וז"ל בדפוס הנדפס מחדש [חדושי הר"ן ד"ה וסבר], כתב אהא דקסבר שמואל כו' אין להקשות מאי קושיא דבשר בחלב מוסיף הוא דאסור בהנאה, ובמסכת כריתות גבי יש אוכל אמרינן דאיסור הנאה הוה מוסיף, ואלו בכהן שנטמא אח"כ ליכא מוסיף [*אלא כולל], דליכא למימר אפילו בנטמא הכהן ואח"כ התרומה אין במיתה אע"ג דנתנוסף לכל כהן, דאלו בכה"ג פטור לאו משום אין איסור חל על איסור הוא, ובוודאי כל שנטמא הגוף תחלה חייב והיינו דאמרינן פרט לזו שמחוללת ועומדת קודם לכן עכ"ל. העתקתיו מפני שאין הספר ההוא מצוי כעת לכל ונדפס מחדש.

והנה במה דקשיא ליה ז"ל הוא קושית הריטב"א ג"כ, וכבר דיבר כל זה האדון הגדול בפירוש המשניות במסכת כריתות [יג, ב ד"ה יש אוכל] וכמו שאבאר לקמן [ד"ה ודע דהר"מ] אי"ה, גם הזכרתיו קצת לעיל בפרק גיד הנשה דף ק"א ע"א [ד"ה ובתוספות בד"ה ור"ש] יע"ש היטב. ובמה דכתב דליכא למימר אפילו בנטמא הכהן ואח"כ התרומה אין במיתה אף דהוה תרומה טמאה מוסיף, לזה כתב דאלו בכה"ג פטור לאו משום אין איסור חל על איסור הוא. ותירוצא הוא על דליכא למימר, והרצון דאי אף בכה"ג פטור וודאי דהפטור הוא לפי שאינה קודש, וכמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ז מהלכות תרומות והבאתיו לעיל [ד"ה וסבר שמואל], דאי משום דאין איסור כו', ומה בכך והא טומאת גופו קדים ותו לא פקע וכדכתיבנא. וכתב דבוודאי זה אינו לענין דינא ג"כ דאי נטמא הגוף ואחר כך התרומה חייב מיתה, מדאמר פרט לזו שמחוללת ועומדת, ומלת 'עומדת' משמע מקודם לכן ולא בנטמא הגוף תחלה, וטעמא הוה בנטמא התרומה מקודם משום דאין איסור חל על איסור, והדרא קושיא לדוכתין דשאני בשר בחלב דהוה איסור מוסיף, כן נראה לי פירוש דבריו ז"ל. והוא תירץ דהך סוגיא פליג אדרבא בשבועות דף כ"ד [ע"ב] דאמר מאן דלית ליה כולל אית ליה מוסיף יע"ש, אבל הך סוגיא סוברת דמאן דלית ליה כולל נמי לית ליה מוסיף. באופן שדברי הריטב"א ז"ל זרים ותמוהים בעיני, ואולי יש חסרון איזה תיבות בדבריו.

ועיין בריטב"א ז"ל שתירץ וז"ל דהך איסור מוסיף דהנאה וה"ה איסור כרת וכדומה לא חשיב אלא ככולל, ולכך מאן דלית ליה כולל לית ליה הא יע"ש. וא"כ יש ללמוד מיניה כלל חדש בזה דשני מיני מוסיף יש, הך דהכא דלא איתוסף לאדם אחר אלא אחפצא ניתוסף עוד איסור, וה"ה שבת על יום הכפורים דהוה מיתת בית דין או כרת על לאו דומה לכולל, אבל איסור מוסיף ממש אף מאן דלית ליה כולל אית ליה מוסיף. ובכללי איסור מוסיף אבאר זה.

ודע דהר"מ בפירוש המשניות במסכת כריתות [שם] כתב וז"ל ויש במה שנשאנו ונתננו עכשיו נקודה נפלאה אנו מייעדין עליה לפי שהיא מפתח לענינים אחרים ומוסף ממה שיש בה מדקדוק העיון, וזה שידוע שבשר בחלב אסור בהנאה כו', ואמאי לא יחול איסור בשר בחלב על חלב כו', והתשובה ע"ז שבשר בחלב אסור בהנאה מפני שאסור באכילה שכל אסור באכילה אסור בהנאה עד שיפרט הכתוב כו', ואין הדבר כן אלא אנו אומרים שבשר זה בחלב לא נאסר בהנאה, הלא תראה המשנה אמרה בפירוש בשר בהמה טמאה מותר לבשל ומותר בהנאה, וכבר נתבאר זה

במקומו וזכור הענין מפני שהוא מטעה הכל ותקש עליו בכל הדומה לו, עכ"ל ודבריו העריבים. ודברים אלו לאיש כמוני ירעו קדקוד ולא זכיתי להבין כלל, וכבר עמד הלחם משנה בהלכות מאכלות אסורות פרק תשיעי [ו ד"ה שאין] והקשה קושית הר"מ ז"ל ותירץ תירוץ אחר יע"ש, ולא זכר שהוא קושית הר"מ בפירוש המשניות, ותירוץ אחר כתוב בפירושו להמעיין. גם יש מי שחולק בין איסור הנאה דקדשים ובין איסור הנאה דבשר בחלב, והבאתיו לעיל בדף ק"א [שם], וכל זה איננו שוה לי שהר"מ כתב דברים אחרים כלל.

והנה לרב אשי דאמר לקמן בדף (קט"ו) [קי"ד] ע"ב דאיסור הנאה דבשר בחלב מלא תאכל כל תועבה הוא דנפקא לן, וכו' אבהו דכל מקום שנאמר לא יאכל אכילה והנאה במשמע, א"כ וודאי דיש לנו לומר כמ"ש הר"מ ז"ל כיון דלא בא אזהרה מיוחדת להנאה כ"א מלא תאכל אמרינן דחלב בחלב אין חל עליו איסור בשר בחלב לאכילה, וה"ה להנאה שאין חל עליה דכל היכא דמחייב על אכילה מיחייב על הנאה, ועיין במשנה למלך פי"ד מהלכות אבל [כא ד"ה המת] יע"ש, וזה שכתב עד שיפרוט לך הכתוב. וחילוק גדול יש בין קדשים דאיסור הנאה לאו מאכילה קא נפיק אלא באה אזהרה מיוחדת, משא"כ בשר בחלב דנפקא לן מלא תאכל דהוה אכילה והנאה כו'. וזה שכתב שם ואלו היינו אומרים שאסור בהנאה ואפ"ה אינו חייב משום בשר בחלב, אז הוה קשה, יע"ש היטב והבן זה.

ומידהו כל זה לרב אשי דמפיק מלא תאכל כל תועבה, אבל אי נפקא מג' פעמים לא תבשל [כמאן דאמר כן לקמן קטו, ב] קשה. וצריך לומר כמ"ש הלחם משנה [שם][148] דאי מג' פעמים לא תבשל וכמ"ש במנין המצות מצוה קפ"ו שלא לאכול בשר בחלב שנאמר לא תבשל כו', הוה לאו דאתי באם אינו ענין ואין לוקה על הנאה, ואין להביא איסור אכילה־ללקות מהנאה דלא לקי כו' יע"ש, והר"מ כתב בפירוש המשניות אליבא דרב אשי דמפיק מלא תאכל כו'. אבל עדיין קשה דלרב אשי נמי לא לקי על הנאה כל היכא דנפיק מלא יאכל שכן כתב ז"ל בפי"ד מהל' מאכלות אסורות יע"ש במ"מ משום דהוה שלא כדרך הנאתן יע"ש וא"כ אמאי לא סגי ליה בתירוץ של הלחם משנה ז"ל אף לרב אסי דמפיק ליה מלא תאכל כל תועבה כו' נמי מש"ה לא הוה מוסיף כיון דעל הנאה לא לקי אין להביא מלקות על אכילה כמה שכתב הלחם משנה יע"ש ובמקום אחר אכתוב.

אבל מה שכתב בסוף דבריו הלא תראה מה שאמרה המשנה בפירוש דבשר טמאה מותר לבשל ובהנאה, לא ידענא להולמו כלל דטמאה לאו משום דאין איסור חל על איסור הוא, אלא משום דמיעט קרא גדי דאינו נוהג בטמאה דלא מיקרי גדי הוא, ולאו משום אין איסור חל על איסור הוא. ותדע דאל"כ אמאי מותר לבשל בשר טמאה, דנהי דמותר בהנאה דהנאה ואכילה אחד הוא וכל היכא דלא מחייב על אכילה לא מיחייב על הנאה, מ"מ בישול אמאי שרי, אלא כדכתיבנא. והרי בפ"ט מהלכות מאכלות אסורות הלכה ו' המעושן והמבושל כו', אבל המבשל בשר מתה וחלב[149] אינו לוקה על אכילתו אבל לוקה על בישולו, הרי אף דאין לוקה על אכילה דאין איסור חל על איסור, אפ"ה בישול דאין בו אלא חדא איסורא לוקה, והוא משמעתין דפליגי במבשל חלב בחלב ופסק כאיכא דאמרי דאבישול לקי. הן אמת שהר"מ ז"ל סתם דבריו ולא כתב אי אסור בהנאה עכ"פ, ונהי דלא לקי עליה מ"מ הוה לו לבאר דאסור בהנאה איסורא מיהת. וראיתי להבית לחם יהודא שהביא בשם בית הלל, ביורה דיעה בסימן פ"ז [בית הלל ס"ק ב, בית לחם יהודא לא נמצא] שכתב דמתה בחלב אסור לבשל ואסור בהנאה יע"ש, וספר בית הלל אין בידי כעת, ובחדושינו ליורה דיעה [פתיחה להלכות בשר בחלב ד"ה ולענין חלב, כללי איסור חל על איסור ד"ה ודע דמ"ש, וע"ע שפתי דעת סימן פז ס"ק טו] אבאר זה בעזה"י באורך, מ"מ דברי הר"מ ז"ל צריכין עיון:

148 וע"ע שם הלכה ב. 149 בכת"י בצירה.

גמרא אתמר המבשל חלב[150] בחלב כו', אין איסור חל על איסור, עכ"ל. כבר כתבנו כמה פעמים שיש להקשות והא קיי"ל [לעיל קח, ב. רמב"ם מאכלות אסורות ט, א] חצי זית בשר וחצי זית חלב עובר ולוקה, וא"כ וודאי דאיסור חל על חצי שיעור וכמ"ש התוספות בשבועות דף כ"ג [ב ד"ה דמוקי], והר"מ פסק גם כן בהלכות שבועות [ה, ז] דשבועה חלה על חצי שיעור, וא"כ איך סתמו כולן דבריהם בענין זה. גם מה שכתב רש"י [ד"ה אין איסור] על טמאה לא איצטריך דאין איסור חל על איסור, והא וודאי דצריך למעוטי כה"ג דחצי זית בשר עם חלב[151]:

עוד שם, כי פליגי אבישול מאן דאמר לוקה חדא איסורא הוא כו', עכ"ל. מדלא נקט נמי הנאה אי לוקה עליו או לאו כיון דכלל הקרא ג"כ בלשון בישול, אפשר לומר דעל הנאה אין לוקה דהוה לאו דאתי באם אינו ענין, וכמ"ש הלחם משנה בפ"ט מהלכות מאכלות אסורות [שם] אבל בישול איצטריך ליה וודאי:

מהר"מ שי"ף ז"ל [ד"ה גמ' וסבר] הקשה מאי פריך לעיל לשמואל דאמר לרבות חלב ומתה אלמא איסור חל על איסור, דלמא אין איסור חל על איסור ומרבי ליה לבישול, דלא תימא כיון דעל אכילה לא לקי אבישול נמי לא לקי [*וכלישנא קמא], לכך כתיב גדי יתירא לרבויי אבישול. והא דלא כתיב אכילה בהדיא כיון דבאמת לקי אבישול, י"ל דאיצטריך דרך בישול אסרה תורה דאי תרי מותר יע"ש. וקושיא זאת יתכן בין לפירוש רש"י, ובין לפירוש תוספות, ועיין במה שאכתוב בתוספות בד"ה קסבר שמואל יע"ש. ורואה אני בישוב קושיא הזאת דהלכה כלישנא בתרא לקמן [קיד, א] דאבישול כ"ע לא פליגי דלוקה, וכן פסק הר"מ ז"ל בהלכות מאכלות אסורות בפ"ט [הלכה ו] יע"ש, ופריך לשמואל אליביה דלישנא בתרא, דע"כ הא דמרבי לחלב ומתה היינו לאכילה, דלבישול לא צריך קרא דליכא אלא חדא איסורא, אלמא אית ליה איסור חל על איסור:

ובפירש"י בד"ה אין איסור חל על איסור, ולא נפקא מקרא דלגופא כו', דחד לרבויי שליל וחד למעוטי שליא, וטמאה לא איצטריך דאין איסור חל על איסור, עכ"ל. מהרש"א ז"ל [בד"ה אין איסור] הקשה דלגופא לא איצטריך כלל, ואפשר דזה לפירוש ששמע, אבל לפירושו דאייתרו כולהו תלתא גדי חד לשליל וחד למעוטי שליא וחד למעוטי טמאה, על בישול דליכא אלא חדא איסורא עכ"ל. מה שהקשה ותירץ דזה לפירוש ששמע, כן כתב הריטב"א ז"ל [קיד, א ד"ה כי היכי] דהקשה דכולהו מייתרי, אבל כתב דחד גדי למעוטי טמאה, ומהכא נפקא־לן דאין איסור חל על איסור, ואתי כולהו חלב ומתה וטמאה מחד גדי יע"ש היטב. ומיהו טמאה לאו משום דאין איסור חל על איסור, אלא דלאו גדי הוא ומש"ה אף בבישול שרי, וחלב ומתה הוא דיליף מהכא דלא לקי אאכילה דאין איסור חל על איסור, ויליף בעלמא מהכא דאין איסור חל על איסור. ומה שכתב מהרש"א דאיצטריך לטמאה אבישול, קשה תינח למה דס"ד דבאכילה פליגי, או ללישנא בתרא דאבישול כ"ע לא פליגי דלקי, א"ש דממעט טמאה אף מבישול. משא"כ להך לישנא דבבישול פליגי, דמ"ד אינו לוקה כיון דעל אכילה לא לקי ה"ה אבישול דהוציא אכילה בלשון בישול, א"כ בוודאי חד גדי מיותר הוא דלא איצטריך לטמאה אף על בישול, דלא עדיף מחלב[152] ומתה דלא לקי על בישול.

אבל מהיסוד שאמרנו במקום אחר [לעיל פט, ב ד"ה או יאמר] יהיה מובן כמו שאתה רואה, דהא דאין איסור חל על איסור איכא למימר לענין לחיוביה תרתי בחטאת או מלקות, אבל מ"מ איסורא רביע עליה. ואם כן נהי לענין אכילה אין נ"מ בב' האיסורין דבלא"ה אסור משום חלב ומתה

150 בכת"י בצירה. 151 וכן הקשו הכריתי ופליתי סימן פז ס"ק יג והחתם סופר יורה דעה סימן צב. 152 בכת"י בצירה.

מ"ה) לאיסור, דבר מבר מיסור [לא מאריגן], ואלו על מלב שמל לאיסור, אולל לבר מבר מיסור, ס"מ דיש מיסור בין מלב לחלוב בעוף ובין ולב בבשר ביצה גם כן, ו"ע: (יא) **אבל אם אין לה אלא** חלמון בביצה. וכתב הש"ך (פ"ק י"ח) אפילו אין לה אלא חלמון אסור לבשלם בחלב אבל אם אכלם בפני עצמם מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב:

(יא) (יא) אבל אם אין לה אלא חלמון אסור לבשלם בחלב אבל אם אכלם בפני עצמם מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב:

ליבא חלבון ואין מעורה בגידין

(יב) המעושן והמבושל בחמי מטבריה אין לוקין עליו וכן המבשל בשר בחמי חלב, או בחלב מתח או בחלב זכר או שבישל דם בחלב פטור ואין לוקין על אכילתו. (יג) משום בשר בחלב: הגה וחלב זכר לא מיקרי מלב כלל-ואם נפל לתוך קדירה של בשר-אינו אוסר אבל מלב מתח ומי מלב אוסרים המאכל כמו מלב עצמה ואפילו בשאול יש לאסור לאמלה כן ממש בלאון כלל (ל"ם) (יג) ר"מ דם לוקין על אכילתו. והוא

(יב) המעושן וכו'. הפרי חדש (פ"ק כ') כתב הואיל ואיתא בירושלמי מסכת שבת (פ"ו ה"ב ר' פ"ב דמעושן הוי בישול לענין שבת, ה"ה לבשר בחלב, ועיין פלתי (פ"ק י"ב) דיש לדחות דבבשר בחלב בענין דרך בישול. (יג) **משום בשר בחלב.** משמע הא משום דם לוקין על אכילתו. והוא לשון הרמב"ם (פ"ע ה"י) דס"ל דם שבישלו עובר עליו, אבל לפי דקיימ"ל דם שבשלו דרבנן, אף משום דם ליכא

(פ"ך פ"ק ע"ו, פרי מגש פ"ק י"ג).

(סעיף ו') (יב) המעושן וכו'. הפרי מגש (פ"ק כ') לענין לומר דהאי דיקא מיפסא מגת (פ"ו ה"ב ר' ג"ב) מיפסא דמעושן הוי מבושל לענין שבת, כמו דהוי מעושן, בישול לגבי שבת, ה"מ לבשר בחלב, ועיין פלתי (פ"ק י"ב) דיש לדחות דבבשר בחלב בענין דרך בישול. (יג) **משום בשר בחלב.** משמע הא משום דם לוקין על אכילתו. והוא לשון הרמב"ם (פ"ע ה"י) דס"ל דם שבישלו עובר עליו, אבל לפי דקיימ"ל דם שבשלו דרבנן, אף משום דם ליכא

(פ"ך פ"ק ע"ו, פרי מגש פ"ק י"ג).

חזיה לפרש"ש הזולק

הוי מבושל לענין שבת, כמו דהוי מעושן, בישול לגבי שבת, ה"מ לבשר בחלב דרך בישול אסרה תורה, והוי דרך בישול לגמרי בעצם ובלבד דבר מבלי לבד בעצם ובלבד דבר מבלי לבד בעצם ובלבד דבר מבלי לבד

ביטול תורה לא יתקן לתקן בתמה (קי"ב ע"ב) הוראי לחמינה לא
לא יתכשל נמי לא לקי ולכן, מה שהכתבתי לחמ' לחמי' למעט
ב"ה בחזה אלא יתר מהמלה ומלי זוה חלב. וגם על מוקפות בטבעות
שבועות (מ"ב) [ומטמאתה] הר"ל. דמילו על הכי קוטיל לתיך יחול בחלי
[ע"ב] אבל אם חלי בשעות אחלי מתורים, ומיכלו מר מיכון
דבכוונה בטעם בעלמא כלרך הנתלון, וזה מומר מהמורה, ומל
שבועה, עיי"ש (לקמן) כיון דקיימל (פסחים כ"ט ע"ב, רמב"ם פ"י"ד
מ"ב) [דבכה] בחלב מקוטי מפיטו. שלא כדרך הנתלון, הוי ליה
מתמת המלכה שלא כדרך הנתלון, ס"ב הרי כאן איסור בשר
בחלב: אל עבר לגלה ומלב לכאן שלא כדרך הנתלון מומר, וכאן
מקוטי ומתמת על הך מלן דלמר דפוטר, יש לומר דס"ל כהך
מלן דלמר (קי"ד ע"ב) דמפיק איסור אכילה בשר בחלב מן לא
מלכלו כל מלעבה (דברים י"ד ב') מו [מן] לא (מלכלה) [מלכלו]
ממנו לא [ובכל מבכל] (שמות י"ב, מ. קע"ד ע"ב); וס"ב כיון
לאכילה (אים) [כמיכן] ביה, אף בשר בחלב אין מקוט שלא כדרך
הנתלון. אבל בגמרא (קי"ב ע"ב) קשיא, דליק הוליל ומומל
מרבה מלב ומתה, דס"ל (אין) איסור של מיסור, 46 דיל"ל
שמומל ס"ל דדקיימ"ל לוקה אפילו שלא כדרך הנתלון:
וצ"ל דס"ל לאוקפות כיון דעיקר לאו לדרך הנתלון, וכך קדרן
של האכילה, לא מהיב חל על איסור מעשה שלא כדרך הנתלון.
דעיקרו להנתלון, והני קדמו איסור אכלה. ואתה שבטוטה שלא,
לפירש שלא כדרך הנתלון, הרי אמתמים ומרוש שלעתו לכס"ג,
וא"כ פטיעות להוי איסור חל על איסור, אבל בכתם אף דהוי
אסור שלא כדרך הנתלון, מ"מ לכן מילתא לא קלי, וע"ש:
והגה הש"ך נמ"ק י"ח כתב דה"ה שאר כלים שמבשלים בהם

ביטול כלי חבלוע בשר בחלב

דעת יהונתן

46. ולענ"ד לא קשה דלפמש"ל דבחלב איסור בשר בחלב בהדי קאתי עם איסור בבילה, וא"כ אמאי מותר בבישול משום דעל אכילה לא לקי הא על חלב שפיר לקי, אלא ודאי הפי' בגמ' כך הוא חנאל, ובישול זה לא לקי על אכילה היינו על הבשר, וא"כ ה"ה שלא כדרך הנתלון כיון שעל אותו בישול פטור על האכילה לכך לקי על בישול, ואי"כ לכך צריך קרא (חגרמ"ב מבראה)

47. לא ידעתי מה נחלבטו בזה ואיך אפשר לומר שיהיה אסור מרינא, הא איכא כמה סברות, אם בישל בה חלב מעולם, או אם הוא בן יומא, ושאמא יש ס' בטאר דנפיק מיניה, אע"ג דלענין מיניה ביטול איסורין משערין בכל הקדרה, מ"מ לאסור החיתני מטעם זה איננו אלא חומרא בעלמא (שו"ת חת"ם יו"ד סוף סימן צ"ב)

48. תמה אני דיש לחוש דילמא יעלה באלפס רוחח וישים בו גבינה חי ואז יחבשל הגבינה תוך האלפס ואסור, ואינו דומה לטעם כבלי דהוי בישול אחר בישול, וזה פשוט (חגרמ"ב מבראה)

(אמר נכד המחבר לבאורה הי' נוכל ליישב דברי הפלתי כיון דהגבינה בא ע"י בישול כירוד וא"כ הי' בישול אחר בישול. אך פשטות דקיי הגאון ז"ל דהפלתי כתב ז"ל דק דכבר נחבשל דיעלה רוחח א"כ ע"כ סובר שמצד הגבינה יכול להיות דמיירי בלא בישול, ומתב דקיי שפיר).

49. יעוין בט"ז או"ח סי' שי"ח ס"ק ו', [עי' מש"כ ובינו בס' כוזר טעם שבר הוגיל ומתוך דין ג' ד"ה ודע שאסמנם גם הפומ"ב בסי' פ"ז (שפ"ד ס"ק ב') כתב דבבשר בחלב יש בישול אחר בישול, ומ"ש יש ליישב קושית הפלתי ד"ל דזה היכא שנתבשל בשר בפ"ע וחלב בפ"ע בשמערבן אותן אח"כ יחד דרך בישול תורא בודאי יש בי בשום בישול בשר בחלב, דהא קרום לזה לא הוי חערובות בשר בחלב, והבישול עתה משוה להו לבשר בחלב, ואתי שפיר דברי

29

דאסור לחתות וכו'. אע"ג דהוי בשר בבילה ולא חל
[ע"ב איסור] בשר בחלב, בבישול מיהו חל, וכך כתב
[ע"ב] ס"ב. ועיין פלתי (פ"ק י"ג) דפלפלתי המבשל
בשר בחלב אם אסור בהנאה, וע"ש ישוב קושיא. על
[ע"ב] הלכות בחלב ותוספות שבועות
[ע"ב] (ד"ה לקמן) שבועה
שלא אוכל דבר, וביארתי
[ע"ב] בחמה בפירוש
המשנה (לקמן פ"ג מ"ד) למה
לא קרא בשר בחלב
בשר ולא אסור הנאה
אוסר מוסיף, ע"ש.
מה לחתות בחב... השי"ך
(ס"ק ס"ו) [ד"ה ואין, שאר (כלים) [דברים] שמבשלים בהם אסור
לה חזה שעשה בהן בלוע בשר בחלב, והבלוע מתבשל, ואינו
אלא תוספת בעלמא עכ"ל. ועיין מה שכתבתי פלתי (פ"ק
ס"ב) בלוע בכלי היו בישול לענין בשר בחלב, גם
הבלוע. אי שייך בבשר בחלב בישול אחר בישול.
[ע"ב] אסורים בהנאה. היינו בכלי ראשון ויד טולדת בו
[ע"ב] ותוי בישול (פ"ק ס"ק ס"ע, פרי חדש ס"ק י"ז). והא דלא אוסר
[ע"ב] מתמת אינה לעכו"ם שבות בשאר איסורים, דהוא איבעיא
[ע"ב] דלא אפשטא (פס"ק ס"מ ל' ס"ב), ואף זה לבשל בשר בחלב
[ע"ב] אסורה לעכו"ם שבות. היינו דלא ברירא לן דאין במים ס'
[ע"ב] נגד הבלוע: הק ספיקא דאורייתא לחומרא, אבל לגבי שבות
[ע"ב] ספיקא דרבנן לקולא: (יז) אין לשמש בהם. וקשה כיון דיש
[ע"ב] באוחו אפר חשש חערובת בשר בחלב ואחה אוסר חשמיש,
[ע"ב] אלא מדידים ליתן אפר מכירה לתוך היורה, הא מבשל
[ע"ב] בשר בחלב: ואם אינו חשש בישול אף חשש הנאה לשחרי,
[ע"ב] ענין מה שכתבתי פלתי (פ"ק ע"ו), ובישוב קושית הצמח צדק (פי' ל"ס) הא מעורב עם אפר והוי נותן טעם לפגם. ועיין
שם מה שכתבתי אימת נותן טעם לפגם מותר, ואימת אסור, ומיושב קושיות רבות.

דעת יהונתן

55. ותמה אני הלא כתב בעצמו (בס"ק הקודם) הסברא דאין בישול אחר בישול ולא הוי רק חומרא בעלמא וכמו שהביא בשם הש"ך א"כ לא שייך כאן אמירה לעכו"ם שבות ופשוט וקל". או י"ל דמיירי דכבר נתערב ע"י עכו"ם בלא אמירה שלו, ואשמעינן דאסור ליתן לפני בהמתו משום דאסור בהנאה וקל" (חגרמ"ב מבראה)

56. לענ"ד יש לעיין בזה כיון דהספק גולר על המים אם יש כו ב' סי ומותר לערב שיבשל, או דאין כאן ס' ואסור לערב שיבשל, כיון דאסור לישראל לבשל מטעם דהוי ספק דאורייתא, לא מקילין בספיקו במה דנחגלגל ממנו לדבנן כמו שכתבו הפוסקים. ובזוחר כיון דהוי ספק הסרון יגיעה אם יש כאן ששים אסור גם על ידי נכרי. אולם יש ליישב דהרמ"א איירי שהשפחה עושה מדעת עצמה בלא ציות ישראל על כן ליכא משום אמירה לעכו"ם שבות, ומ"מ כשרואה הישראל שנותנת לפני הבהמה מחויב להפרישה משום דאסור בהנאה (אמרי בינה בב"ח סימן ג' אות ב' והכו"ם)

57. יעוין בדברי המחבר לעיל סוף ס"ק י"ג ובשלטי גבורים בסוף מס' ע"ז (בתוך סעמ)

58. י"ל דמהרי"ל אוסר כלי שקבל טעם פגום כמ"ש המגחת יעקב [בשיטת איסור והיתר הארוך] בכלל פ"ה דין ע"ג, כמו דאסריגן כל כלי אינו בן יומו אטו בו יומו יעו"ש. אכל דברי המגחת יעקב יש

52. [ע"ב] בפלתי סי' צ"ב ס"ק ד' ד"ה אמנם (בתוך סעמ)

53. זה אינו דחא משמע שם דבשעת הניעור אין ידוע אם יהי' אח"כ בקדירה טעם חלב, רק אחר הניעור מברירין ע"י טעימת קפילא או בשיעור ששים (ע' בהגהות הגרע"א בש"ע סי' צ"ב סעי' ב', ועי' מ"ש בבית שמעון למס' קידושין עמ' ק' בסוף אות ל"ח) (בתוך סעמ)

54. בזה אינו כלום דארבה בזה מבטל בישול בשר בחלב, דבחוכמה אחה רגלל להיות דיחא בה טעם, ויחבשל בשר בחלב, משא"כ אם נעלה מיר מסחמא יחבטל לגמרי ולא יהגיש הטעם. ואין כאן בישול בשר בחלב לא מצד הבשר ולא מצד החלב כיון שמחבטל כולו ז"ל חדה ס"ק ס"ב) (חגרמ"ב מבראה)

55. מה שהקשית על הפלתי דעדיין קשה דלמא בלעו הכלים בשר בחלב על ידי כבישה, ועתה על ידי הגעלה הוי מבשל בשר בחלב, עדה הקשית. ואודיענך מה שנראה לי ליישב קושיתך דלגבי בישול דהשתא דהגעלה לא נעשה בשר בחלב, דהוי כמו שני כלים זה בשר וזה חלב שחחבו במים דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתירא לדעת המחבר (סימן צד סעיף ה'). ואי דהקשיא לרב ד"ל (ק"א ע"ב) נ"ט בר נ"ט אסור איך יתרץ קרא דהגעלה, י"ל דרב ס"ל דבכוש אינו כמבושל לרבי יוחנן (שם) ולא בלע הכלי על כבישה (שו"ת רעק"א הוצאה חדשה ח"ד יו"ד סימן צ"ח אות ד', ע"י"ש באורך)

מעורב בבשר בחלב אפר מתי מותר

אמירה לעכו"ם לבשל המים

הגאון רבי יונה לאנדסופר נבדל
יחיל מאיל בדיקר

כנפי יונה יורה דעה סי' פז

הגילה לגמרי ולא מקרי זה חה"ג אלא: כמ"ש הפ"ח להלן בסי'

כתב בתשובת ר"י סי' ע"ד עיין נאסר בינה משוף שבשבר הגף במקום שאין עושה לה העוף עריפה ולפי מ"ש הוא הי' אין הרלוי להחמיר ולאסור החלב מבהמה כ"ז אלא והבדר פשוט כיון שאנו מחזיקין לאחו לפרוש הא' ודאי אין בו היות להוליך חלב ומכ"ש להוליך טעמו בתוך הבהמה שהרי א"א לתור ולהיות מפני שנפסוק שפע חיותו לקבל אין הבהמה מכ"ש להוליך הפעתו ולזולו מעט הנפע בו חי: עיין מ"ש הפ"ח בענין קלופות בשאינו קלופות וכן להיפך וכיון שהרבר הם ופלוגתיהו בחילופי הגרסאות בירושלמי לא דניתי להאדיך והרלוי להחמיר כדברי הפ"ח וכן המעות הרשב"ל בשמירת הבית דכיון דהרב בעל הרוחות ורבי עמוד מחמירי בלא"ה אפי' בשאינם קלופות אבן מן הרלוי להחמיר כל מאי דמפקי לן בזה:

כתב הפ"ח בס"ק י"ב בפירושו לירושלמי שלוקות בשלוקות דכל שבשלקו יחד מתחילה וחזרו אח"כ הלקן יחד: אפי' שניהם קלופות לא בלעי שבבר במרו לשמוט ולבלוע והנה הגם כי נראה פירושו נכון עכ"ז א"ך אפשר לסמוך להקל על פירושי בדויות מלבנו וגם כי מגי' הרוש' נראה שלא הי' לפניהם הגירסא האמת בת"ל דף ס"ד ועוד הי' אפשר לומר דהאי שלוקות בשלוקות דקאמר הוא מטעם שכל שהוא שלוק מתקשה מיד ולא בלעי ולא פלטי שהרי מינו חילוק בין ביטול לשלוק בכבר שאינכר עם בשביות לפני זאת המשנה כדברת המפרשים שם ויסי' לפ"ז לדיון שאין אנו בקיאין בשלוק יאמרו כל הבני' אפי' אינן קלופי' ואף כי לא נאמר כן להלכה א"א אפשר לפרש כוונת הירושלמי באופן לכן מי יקיל ראשו להקל ע"פ פירוש בדוי שלא קיבל מרבו כו':

הלכות בשר בחלב סי' פ"ז

כתב הפ"ח בא"ח סי' תמ"ג ס"ק א: בשבר בחלב לדעת הרמב"ם אין לוקין על הביאתו אף דנאסר בהנאה דאורייתא משום דס"ל לפסוק בהאי מנא דמיתי לי' לאיסור הנאה דבשבר וחלב מכת ק"ו ואין שוכין מן הדין: והנה באמת הרשב"ם הסוגיא דבל הש"ס משמעו דאיסור הנאה מיתי לי' ממה דבחיב לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים בתורה וכתנא דבי ר' ישמעאל וכן הענתיקו רוב הפוסקים לאיסור הנאה מהני קראי אחרי להו (ומ"ש החוס' בפסחים דף ל"ה ע"ב בד"ה בכל מידים ואין מנהיגים מן הדין היינו לאחי הנא מחרן הכי אפיר) אלא שנעלה ממנו מ"ש הרמב"ם בס' המצות שלו ולא דאמרי מיני הבאה ב' לאו אפי' הכי אין מלקות בשבר וחלב כ"א בשאילתו ובשולו וכן בכל מאי דאיתא בשאילתא אין בו לאו בהנאתו יע"ש בשמות ל"ת סי' קפ"ו ואשר אמרו ז"ל הבשר וחלב שלוקין עליהם אפי' אלא כדרך הנאתן פירושו נמי בדרך אכילה כמ"ש הרמב"ם בפרק י"ד בבנין שעורב דבר מר בתוך בשר וחלב ואכלו חייב וכ"ל לבאורה ראי' לדבריו דאין לוקין על מיני הנאות חוץ מאכילה בכל האמורי' בהנאה פשיטא כל היבא דלא מצינו פסוק מפורש לאיסור הנאתו אלא מדאפקי בשאון לא יאכל כבר בחב הרמב"ם פרק ה' דמ"מ דאין מלקות בהנאתו אלא אפילו אם אפורש פסוק לאיסור הנאתו אין לוקין על זה אם איסור הנאה בל שהוא ממיני מאכל והוא ממה שמקשה בש"ס

מס' פסחים חנוא עולים לא יאכלו אין לי אלא איסור אכילה מנין כו' טעמא דבחב דאמנא כו' ולבאורה מדבחב לא יאכל לא ידענו מלקות בהנאה עד שיפרוט לך בבחוב אלו בפני עצמו א"ו דגם אחר שפרט בו הכתוב. ריבוי דקרא אין לוקין עליו על הנאה. ראחי' מני' אלא אכילה זה"ל בד"ה. והאמת כי מהרבה מקומות מדברי החוס' בש"ס נראה דאיכא נמי מלקות בהנאה אבל בלי הפך להרמב"ם דפטור הנאה ממלקות:

ומיהו אפשר לחייב בסיכה שהוא קרוב לגמי' ואחרבי בקרא ובזה א"ש הא דאמר בפרק כל שעה אמר ר' אבהו אר"י כל איסורים אין לוקין עליו אלא דרך הנאתן למעוטי הנאת חלב הנאתן על גבי מבחו דמשמע אם כדין הנייתו. קא. עניד לוקה ולפי מ"ש ניחא דא"ל בסיכה הוא כאחי' לחייב קמ"ל דפטור שאינו דרך הנאתו מן החורה אלא דרך ביטול כו': והנה פעם א' אירע פה שהיה החלב כ"ב ביוקר עד שעירבו הא"י עמו הגרות של חלב בחמאה ועשו מהם הגרות אם הם מותרין בהנאה: והנה לבאורה משמע ממאי דאיתא בסנהדרין דא"ל לומר לא חבשל גדי בחלב אמו מרבא משום דבחיב לא תבשל גדי כו' דרך ביטול אסרה התורה ופירש"י דמאבא אינו ביטול אלא טיגון וא"ל לומר גם בגדון דיבן אין זה ביטול ומדאוריתא שרי אבל זה אינו דומה אין למעוטי מני' דקרא דאסרה דרך ביטול כל שאינו דרך ביטול ודאי בחמת אלי וטיגון ביטול מקרי ואחרבי בקרא ובשל מבחל מ"מ אפי' בכל מיני הבקין אפי' שמן דאקרי טיגון וכן מצינו לגון הירושלמי בדוכחי שוני דקרי טיגון בשמן בלגון ביטול אלא ודאי דגם אלי טיגון ביטול מקרי בחבב גדול והבאלה אלא אחין זה. עיקר ביטול במ"ש רש"י הכא אחי קרא להקפיד לאסור דרך ביטול בראמרי בש"ס. דג' פעמים לא חבשל לאיסור אכילה והנאה והוצאה הבחוב בלגון ביטול להורות דדרך ביטול אסרה התורה ואין זה נכון: אלו נאמר שהוא חרבא ויבי' פרטי עניני טיגון ולא יוציאו בלגון פרטיו אלא לגון מוחלט בעמו: ועוד כיון שהבבר מסתפק ה"ל לפרוטי בדרך פרט כי היכי דלא נעשי א"ו הבאמת הוא כן דאחי לאוריי שהוא דרך ביטול ממש והוא חלב ואחרי שהוא כן נדע נמי שאפי' טיגון נאסר במין זה שהרי גם הוא מקרי ביטול בלגון הקיל כמ"ש:

ועיב אחה ג"ל בן והרי גם אחל"ל שהוא חרבא ק' מ"מ מצינו בי' לגון ביטול אם הם מחבשלי ע"י מים וא"ח גם ע"י מים טיגון מקרי פשיטא. דנוכל לפרש דע"כ לא מקשה הש"ס דרך ביטול אסרה התורה ובחלבא טיגון מקרי אלא משום דא"ל להמנא כלל ביטול בחרבא אבל אחר שנפרטיהו חלב ממש ראיתם בי' ביטול ואין בי' טיגון כהמאה עם בשר הא ודאי ראלו בבשל לאוד נאמר מן החורה שהוא בכל מיני בלועה שבאים ע"י הבאם ולא מיעטו כ"א בבשר ומלוח ואם ומכ"ל למעוטי יותר: וכן משמע לשונו דרך ביטול אסרה תורה ולא אמר ביטול אסרה תורה וכ"כ בס' הפ"ח: והנה כל זה נם בחי להורות דגם טיגון בשר אסור מדאוריתא אבל בהני דירות שהוא ביטול תמאה ואבל מהוחך בלי בפק דמקרי ביטול שהרי הם מחבשלים זה עם זה ומבי ביטולו ממש ולפי' לשמן לבדו יקרא ביטול לענין שבת: ועפ"ז הבנתי כוונת החוס' בסנהדרין עם אשר נחקשתי להבין לפום רשיטא מ"ש בד"ה דרך ביטול אסרה התורה דבחבב והא. דקרי בפרק כל שעה אלא קרי ביטול ע"ה דבחיב ובשל מבושל מ"מ. והוא הקשה לבאורה דהא ודאי

אלי

אלי אם ביטול מקרי בכרות בקרמא בכמה דוכתא אי"ו דפשיטא להו נמי דגם טיגון מקרי ביטול אלא דקסה להם לפי מ"ש רש"י ורמב"ם ז"ל לומר שהוא מרבא מעוה דדרך ביטול אסרה תורה ולא טיגון אף דגם טיגון מקרי ביטול מ"מ ס"ל לפרושי וה"נ ה"ל לומר ודי למעט מיגי' דבלי קרא מבושל אפי' בעלה מעקים אבל מבלן לעורה נמי אלי קדר ופשיטא הלשון ביטול אינו כולל אותו ודי בזה למעט אחר מעקין בנ"ל:

כתב בספר הפ"ח ס"ק ג' דאלי בבשר בחלב נאסר. מן התורה דמקרי צ"ב ביטול. וכל דאילטרך קרא לרבות אלי מבשל מבושל במים מ"מ ס"ס דאלי אפקי דחמנא וה"ל ה"ה לאלי קדרי ואינו מבין דבריו דהמתאילטריך לרבות כל מיני ביטול וה"ל במים דוקא. ומ"ש עוד דמדברי תוס' שם נראה להמיר אלי אם וקדר ונראמי לא כוונו התוס' דאלי אם וקדר לא מקרי ביטול דהוא מפורש בקרא בפסח ובשלה ואכלתה והבלע"ד בכוונת התוס' בחבחי:

כתב הפ"ח בשלוק פשיטא דנאסר דהוי מבושל יותר מדאלי ואחר שנאסר מצעה הבשיל לי' היכא דפקע לחמורי מיני' ולחמת דאיכא נמי מין שלוק אשינו מבושל כל ברכו כמ"ש הר"ן בפרק הנודר מן המבושל וכן כתב המוי"ט דמוכח כן בדוכתא טובא מ"מ לפ"מ שבחבחי מוכח דבל שהוא ע"י בליעת הלם נאסר מדאוריתא ודרך ביטול מקרי כנ"ל:

כתב הפ"ח בס"ק ג' כל דלא בשיל כמאכל בן דרוסאי בבשר בחלב אינו אסור מדאוריתא ובדי בהגאה כדגרסינן בפ' כ"ה דף כ"ח ע"ב ובאינו ביטול אמרו בביטול שאחרים אוכלים אותו אלמא דבפחות מזה לא מקרי ביטול וכיון דאינו אסור מן התורה בדי בהגאה ואני מתמיה בזה שהרי פסק בס"ק שלפני זה בעירוי שהוא מבשל וכן בנפל לי' נוצן לתוך הם ובודאי שאין אלו כמאכל ב"נ ובהדיא אמרינן לענין שבת דעירוי אינו מבשל לי' לבשרא דחזרת ואפ"ה כתבו ס"ק דאלוהים שבבשר ואינו מתבשל פורתא וה"נ כ"ל ודאי שלא יתבשל קצת להלוהים שבו מיד והרי נאסר מדאוריתא אלא שאין זה שיעור להתחייב עליו ואלי דאמרו בחולין בשיטה ביטול אמרו כו' לענין חיוב מלקות קאמרי דקאי בתס ע"ג ואפשר דגם הבשר עצמו ס"ל דלא בטל קצת ע"ג ואפי' מתתם עירוי אלא דלענין שבת בעינן דאוי לאכילה ע"י ביטולו והכי ס"ל אבל לענין איסור בשר בחלב כל דבטל לי' קצת מיד מתחיל איסורו ועוד הרי אמרו דרך ביטול אסרה תורה וכתבנו דכל בליעה שהוא ע"י אם אסור אלא דהתם בחולין קאי לענין שיעור מצומצם אני זית הלב ואני זית בשר דכל שלא ביטל לי' בשיעור שאמרי לובלי' איתו ס"ל דלא איכא בי' מקצת דלא בטיל ואפשר לי' שיעורו וכ"ל דבכה"ג נדיך ביטול יותר משיעור מאכל ב"ר ולכאי לא קאמר שם אלא שיעורא דמאכל ב"ר אלא כל שאחרים אוכלים אותו שהוא ביטול גמור והכל לחיוב מלקות נאמר שם וכמ"ש טעם לדבר אבל לענין איסורו והמיתה בלי ספק דנאסר מיד כמ"ש דעירוי מבטל לי' לבדי קליפה אעפ"י שאינו ראוי לאכילה ע"י מסתמא וכן נוטן לתוך הם והכ"ל דכל שנאסר וכשיעור שאנו חוששים שנבלע זה מזה אנו. חוששין נמי לביטולו ואע"ג שאין זה ביטול גמור מ"מ נאסר דה"ל כמו אני שיעור. כמו שהוא שיעור לענין במותו כזית וחאינו נאסר מדאוריתא ה"נ בחיכותו להיות בטול גמור לענין מלקות ובשעה שמתחלת להתבטל נאסר וכן הניחו

כ"ל ולכן לא הסתיקו הרמב"ם זה [illegible]עור בדין בחלבי

בדין ביצים הנמצאים בעופות נריכים אנו לעמוד על מאי שפסק המרדכי בשם הרשב"ם שצריך להיות שנגמרה גם קליפה החיצונה וכ"ז שלא נתקשה קליפה החיצונה כדרך הנמכרת בשוק דין בשר עליה לכל דבר ונריכין אנו לעמוד על דעתו האיך הדין הסוגיא דבילה לפי פי' והנה הש"ך תמה דפסק כר"י ובזה בשר הוצה לו לפרש הסוגיא דלשם ואנחנו לא נדע איך עלתה לפניו הסוגיא שהרי ר"י פסק כל שאינו מעורות מותרות וא"ח ובקרוה אחת הוא דכל זמן שהקליפה רכה מעורות קרי לי' ס"ל הר"ל לר"י ליתן (גם כן) זה הסי' שבל שאין כיולת בו נמכרת בשוק אסורות שכן מצינו מי שנרמי זה בבילה נבילה בעדיות וגם משמעות הלשון במורבי לא משמע כ"ל דמפרש לשון גמורות דקאמר מ"ק ולפ"ז נריכין אנו לומר דהבין דת"ק לתאורא פליג עם ר"י והיתה הסוגיא לא משמע הכי כמו שהאריך הרשב"ם בה"ה האריך וכן בה' פ"ח הרגה להקשות על סברא זאת:

והנה גם בפירש"י נריכין בר נגר להולמו שב' ביצים נמורות ואפי' בלי קליפה לבנה אלא שהחלמון לבדו גמור ואעפ"י שעדיין מעורה בגידין שרי בולקמן מדפליג ר"י ואמר היו מעורי' בגידים אסורות עכ"ל והנה לשונו לכאורה לא סיפא דשם דהתחיל בקליפה החיצונה הלבנה אבל היא קליפה קשה ומסיק אלא שהחלמון גמור לבדו והכ"ל מתחילה ואפי' שעדיין לא נגמר החלבון והכ"ל כמו אלדעת הת"ק כל שעדיין לא נגמר החלמון אסור דה"ל בשר העוף במ"ש כל הפוסקים מצאי חולק (אף כי התוס' מציאי' גירסא שלא כתב בדברי הת"ק נמורות אפ"ה נ"ל כן) וכ"נ אמר שנגמר החלמון ומהתווה החלבון ע"ג כל זמן שלא נגמר אותו החלבון דינו כבשר העוף דמ"ש מכ"ש לפי מ"ש לעיל בסימן ס"ו דעיקר בריית האפרוח מן החלבון וא"כ הא ודאי בהכרח מי החלמון אם הוא נגמר הוא ניכר לכל לקמן אלמוד דיוכל לאיות דהן נמורות בעורם הם מתוגדי' ג"כ אלא שאין אנו בקיאים בזה במאי שנפרד ונשלל מן האשכול וכל זמן הוויתו באשכול הולך. ונמור אבל עם מתהווה ע"ג החלבון הוא כבר נפרד ממנו ועדיין מעורה ע"ג קליפה דקה דשוייקי מומקא ואפשר דמומר למי שמכיר שהוא נגמר קודם שתקשה ואפשר שלא יודע מי גמרו עד שתקשה הקליפה לו שבאמת לא יגמר עד שתקשה קליפתו אבל מ"מ די להחזיק החלמון בעת גמרו לבדו וכן בהחזיק החלבון בעת גמרו. ותהו כוונת הש"ר שגמורות בלי קליפה הלבנה אבל מ"מ בעינן שיגמור החלבון ובלא"ה אין להמיר החלבון כל שעדיין אינו נגמור וכן אם נגמור החלמון לבדו והוכיח הש"ר דע"כ נ"ל כן דגמר החלמון לבדו נקרא נגמר שהרי מדפליג ר"י עליו ואמר היו מעורות בגידין דאלו נגמר החלבון לא יאכל כן להיות מעורות כמ"ש חוס' שם וכן נראה ממה שהעתיק חוס' לשון הש"ר בתוספת ביאור קצת אבל לכאורה אינו מובן דבריהם בדברי הש"ר שלפנינו ולפי מ"ש נראה דהכל עולה למקום אחד ואחרי שכן הוא נראה דאותו כוונת הרשב"ם דאוסר כל ביצה שלא נגמרה בקליפה העליונה אף כי יש להמיר אם נגמר החלמון לבד מ"מ אחרי שנתהוה לו החלבון נאסר כל שלא נגמר החלבון כולו כמ"ש ואין זה ניכר עד שתקשה הקליפה. ע"ג דלפחות אנו אין בקיאים בדבר עד שתקשה הקליפה העליונה ע"ג ואין להקשות מדוע אין מתיר ג"כ גמר החלמון כדעת הת"ק ברמוכח דמ"ל הכי דאל"כ מאי פליג ר"י

לשיעור ולא קלי בעילתא קמייתא והדין עמו דלמוקי בעלת קמייתא לא הוה לפיך קבל כיון דאיכא לכ"ש עע"ב מגיב אמילה הנעשה כשיקה מעשה עיקר בהשהה לא תעבודות בהשהה והתם בפסחים קלי הש"ס בהתיר דלא שמעינו ליה לר"ע נע"ב הא"ל דאלעזיר קבל לאסור תשמישות בכזיתו אבל אי אבעי נע"ב מ"ב מקבל מילוי תעבורו בעלמלא קיימא הע"ב לא אלעזיר אסרה אלא לומר דתעבורו בעי שיעורא אלא שהיתר אלעזר לאיסור והיא קבל דאסרה בלא להתיר ולהקל לומר דע"ת בעי שיעורא ולומר שהיתר אלעזר לאיסור א"כ תהדר קו' לדוכתא אלי פריך הש"ס מכל אסר יעשה ל"ל אלעזיר לאוכל אלי זית תעבורות מלגן ואלי זית תעבורות זב בזא"ל דמייב:

והנלע"ד בזה דקי"ל להר"ש שטה דלר"ש דכ"ש למלקות אי ניתא דע"ש תעבורו יהי' לפיך שיעורא עשו' דקלי' לי' איסורא ע"י תעבורו' ההיתר א"כ ממילא ניתא שהיתר קלוש לי' ועשה איסור ולעלן שאין שום מבטל לומר שהאיסור נתבטל קלת להיתר אלא איסור בכ"ש והיתר לא נתבטל לאיסור כלל והכי הם שיים ולא נתרבה אחד על מבטל אע"פ מכיון שנאמר שע"מ לא יתחייב בכ"ש אלא בעי שיעורא ממילא מדע שהיתר אלעזר לאותו האיסור והא בלא הא לא קני:

והשתא ממילא אי ק"ד דאכל אסר יעשה מנפן היין בא להוכרת על איסורי כזיר המעורבים בהיתר שלעזרפו בזא"ז א"כ כדע מזה שע"ת בעי שיעורא משום דקלוש ליה אם כן ממילא נדע ג"כ שהיתר אלעזר לאיסור והדרה קו' לדוכתא אשכח ל"ל והולך לומר אכל אסר יעשה אלעזיר שאינו כזיר עד שיזיר אכולן:

ובזה י"ל קושי' שער המלך פ"ו ממאן אסורה הכ"ל בפרק ג' דשבועו' דבעי למיפשט דר"ע ס"ל כ"ש לחלקות מדבעי אשכח להיתר אלעזר לאיסור ואי כשיטה הכ"ל הא עי"ת בעי שיעורא ולהכ"ל י"ל אא"כ דהוה אלי לשנוי' הכי אלא אשום דלמד ליפנא בכזיר ד' ע"ל הא דאמר ר"ש אכל אסר יעשה אלעזיר שאינו כזיר עד שיזיר אכולן אזיל לטעמי' דאין אי אל על אי' ע"ש פירש"י ותוס' וכ"ע שמעינן ליה פג"ה גבי שבת ויה"כ לבתר דמפקינן דק"ל אמע"א ע"ש וא"כ לדידי' ע"כ אכל אסר יעשה לאיסורי כזיר שלעזרפו ואי ס"ד דכ"ש לחלקות ע"כ אוקי לקרא ע"מ כ"ל ואוכל ממילא היא אלעזר לאיסור וא"כ הדר תיקשי אשכח למה לי ולא"כ דה"מ לשנוי' לאתויי אסאי אכל אסר יעשה אלא אשום דהתם לא אפוקא ל"ע בהדיא ונהנה דאשכח אפוקא ביה כ"ע בהדי' עייתי לי' הש"ס ות"מ אמיך אסכ"ל והכי אוקמי' דקש"ס בדוכתי טובא אמבוסר למבין ויבין וכבר שבמי קו' הכ"ל באכפין אוכין ויהיה גם זה כא' אסס. אלו דברי בזה בבין אבין אסר לענין ואסיים בכל אותמי בברכות. פ"ב נגהי ליום ד' ה' דאמרוכה מקע"ד לפ"ק. משה"ק קופר מפפ"ד:

תשובה צ

שוכ"ם ומזלא עבא ל"י מלמידי אהובי כבשבי הרב הדיין המכון בעל פיפיות כבוד מהר' יעקב נ"י נ"ל שלום:—

יקרתך הגיעני שבוע זה ושמחתי בשלומך ושלום תורתך ובהרמת קרנך יהא רעוא דמימרום ויתן לעילא מכל ברכתא ומשאיתך מאור שבא קבי' עבא:—

מה שנתקשית בבש"ס פסחים מ"ה ע"א ד"ה ול"ע דמקשי' דבבן דבליגי אר"מ בכותא אבבלי ס"ל ג"כ מידוש הוא וקשי' לך א"כ לר"מ דאוקר כמ"לבא לוח לי' ג"כ חדוש הוא ע"כ לא יחלוק אכותא הבבלי וא"כ מה עלה על דעת ר"כ שם מ"ג ע"א דר"מ מעבורות לית לי' ולרש"י הא א"ל דלית לי' מעבורו' אלו דבריך הקושי' ראוי' לך ולכוותיך:—

והנלפע"ד דהא דקשיעא לרש"י דבבן דבליגי אר"א ס"ל נע"כ לאו דאורייתא הייבן אשום דאי ס"ד דהוה דאורייתא בעלמא אפי' לן יהי' מן הדין ק"ד דאשכח ואין לוקין לו אפילו בק בעשה דתעבירו בלא מג"ב הוה לי' למלקי אמעבורות אמן מכיבוי דבל דע"כ לא כי' תוס' מ"ג ע"ב ד"ה אמן שמעת לי' דעבירובו אין אבבא לבבות אלא אשום דבכל התורה נע"כ לאו דאורייתא א"כ אין אבבא לבבות אבל אי בעלמא דאורייי' ואשר"ה אפי' יהי' לק ומ"מ מוכח דבבן דבליגי אמעבורו' אי ס"ד דנע"כ דאורייי' ובליגי אמעבורות א"כ כ"ש אנוקשה לי' יהודה ואייתר כל אע"כ ס"ל נע"כ לאו דאורייתא ואפ"כ אפשר דבשי' כל אנוקשה דמייר אמעבורו' דלאו דאורייי' בעלמא ולא בליגי אדר"א אלא בכותא הבבלי אלא דזה היפך אסקנת הפוסקי' הרמב"ם וש"ע דבפקו להמייר בהעבורו' בכתם אשכה דאלו עובדין ולהקל בנוקשה בכתם אשכה דשיאור שבא ואיכהו הא ס"ל נע"כ לאו דאורייי' כמבואר בפבק ע"ו ממאכלות אסורות ותן לחכם ויחכם עוד:— פ"ב נגהי ליום עש"ק עלם היום יו"ד עבת קפא"ל:— משה"ק קופר מפפ"דמ.

תשובה צא

בטשע" י"ד מי' ק"א בדין מחיכה הכ"ל דעת הרשב"א והכ"ן ולאיתם מכח קו' תוס' ר"פ המעבורות וכי בהמה שלימה לא תהיה מהכ"ל ותי' תוס' דמתני' תייבי בעוף כמתני' דמסכת קינין מע"ג דתנן זבמים הוא דוחק גדול וגם רמב"ם סתם וכ' דין זבמים שנתערבו אע"כ בכ"ל בחתיכה גדולה לא שייך לייחב והרמב"ם פרק ע"ז ממ"ל לא מילק בין מחיכה גדולה לקטנה כ"ל דעדיפא מיניה ס"ל כהרא"ם דלא שייך מהכ"ל אלא במבוטל ולא בחי שהכל סתם וכתב מחיכה שנתערבה ומכיהה מסיהה ומגבי' והשאר בסם וק' הא ביבש עקבי' ומאי ק' שייך ביה כיון שמכיהה מסיהה אע"כ כיון דעקיק בראוי להתבבד ממילא מייבי במבוטל דאל"ה אינו לל"ה ומה שהק' הרא"ש לשיטה זו הא בדמוכי בדן וכדומה מייבי בחי ולא במבוטל אינני מבין ק' זו הרי אם בדבר אמכור בתנין והם נמכרים בתנין מי ראו היא מסיבתם והכי"ל אע"ג שמטבע כמו אם בדבר אמנות אבל אינו נמנה בתנין אלא מטיבות ביבורו לאוכלים עושה אותן כמו אם בדבר אמנות ומ"מ בעי מיהם שבוטל ואלו' לאוכלים ואם כן עכ"פ מחיכה גדולה וגם מיה אית לן בשב"א וכ"ן ובא"ה ולע"ד גם רמב"ם וכן בסק מחבר אלא מייתי יש מולקים וכ' רמ"א שכן נוהגים ופר"מ מסכים לגמרי כדעת המחבר ע"כ בהפ"מ לדמתי עוד קולא אחרת שהיה קלת בפק אם יצאה המחט מחיים בשני עבריה כי כמלא אחר שהרוח בחתיך ונכנס כמעט בעבר השני לדמתי להכ"ל והתרתי בהפסק מרובה מאוד שעלה להפסד כתה מאות כנלע"ד:

תשובה צב

ד שלום וכ"ע לידידי הרבני המרון המופלג בתורה ממהר' אלעזר נ"י:

יקרתו מיום כ"ב סיון העבר הגיעני בזמנו ושון ראיתי כי אין הדבר לוקח שעה כי ההוצאה שהורה כבר היה והעבר אין ועל העתיד אם יקרה כה ראוי להקדים לרבי שעה והכמתי עד עתה יצאתי לטייל באחד העצים הקמוכות לנוח קצת מעומס עורה ועיינתי בדבריו והכה להשיב על כל מבע יאריך הזמן ואמרתי לבבל הדין בעתה"י וממילא יצא דברי הנוגעים לדברי מעלתו באחיכות דבריו:

עיד אלב מבבא בחלב קי"ל כמ"ד בחולין קי"ד לוקי' על בשולי ואין לוקין על אכילתו דאין איסור חל על איסור כמ"ש הרמב"ם פ"ט ממאכלות אסורות אלכה וי"ן ובב"מ שם ולכאורה יש לעיין אמאי לא אמרו אלי ב"בא על איסור אלב הא אלב שיעורו בכזית וב"בא לוקה אפילו על אלי זית אלב ללכתו עם אלי זית אלב כמבואר בחולין ק"מ ע"ב דאמרי' לבב עכ"פ בבא מיהה גדולה אלבתי אלי זית בשר ואלי זית אלב ומכ"ש דאמר קיי"ל כלוי ע"ש וא"כ אתחלה כשהיה רק אבבא בפ"ע לא היה לוקה אלא על כזית ונכשבו אלקה על אלי זית בלירוף אלב וכה"ג אמרינן בשבועות כ"ב ע"ב ובפירש"י שם ד"ה אי אתה מולא כו' ועוד שם כ"ז ע"ב בש"ס אמר אלא אוכלה והדר אמר אלא אוכל כו' ועוד שם כ"מ ע"ב ורש"י ד"ה משם כו' וכ"כ הריטב"א פ' בתרא דקידושין דמתבבלה בי"הב ראוי' שתמול נבלה על איסור י"הב משום דשיעור י"הב בכותבת ודבבלה בכזית ע"ש וא"כ ה"כ דכוותיה ומכ"ש דתקשי עפי דעכ"פ אי נבל פחות מכזית תרבה לאלב דליבא שיעורא דתבבא כלל ניתא דמתבבר עפי לא דבים מיני' אלא המועבר האסבר סיותר מקמבר מעשה"כ תכא דמתני' דדליש כל בכל מקום א"כ לתרוויי' מעיק מיני' נוקשה ועיכובו ומיוסב מומר ק' הכ"ל:—

ומיהו אכתי לא פלעינן מקלת דומק לכאורה דיהיו מבדוחיהם הפוכות לגמרי יותר מדאי דלר"ב נוקשה מקמבר עפי אעי' מתעבורות לר"מ דעע"ב בעלמא דאורייי' אפ"ה נוקשה מקמבר עפי ולר' יהודה מעבורות מקמבר עפי מנוקשה אפילו לבבן דעע"ב בעלמא לאו דאורייי' מיהו לזה י"ל אפ"כ לא פליגי ר"ב ור"י אלא אליבא דמאן דס"ל עע"ב דאורייי' היינו לר"מ ור"א דבקיט מעבורו' ונוקשה לא קאמר ומוכח דלית לי' נוקשה כמ"ש תוס' ד"ה ואלו נוקשה ומי ס"ל עע"ב בעלמא דאורייי' ותשו"ה ס"ל לר' יהודה דנוקשה קיל ומ"מ מוכח דבבן דבליגי אמעבורו' אי ס"ד דעע"ב דאורייי' ובליגי אתעבורות א"כ כ"ש אנוקשה לר' יהודה ואייתר כל אע"כ ס"ל עע"ב לאו דאורייתא ואפ"כ אפשר דבשי' כל אנוקשה דמייר אתעבורו' דלאו דאורייי' בעלמא ולא בליגי אדר"א אלא בכותא הבבלי אלא דזה היפך אסקנת הפוסקי' הרמב"ם וש"ע דבפקו להמייר בהעבורו' בכתם אשכה דאלו עובדין ולהקל בנוקשה בכתם אשכה דשיאור שבא ואיכהו הא ס"ל עע"ב לאו דאורייי' כמבואר בפבק ע"ו ממאכלות אסורות ותן לחכם ויחכם עוד:— פ"ב נגהי ליום עש"ק עלם היום יו"ד עבת קפא"ל:— משה"ק קופר מפפ"דמ.

תשובה צא

בטשע" י"ד מי' ק"א בדין מחיכה הכ"ל דעת הרשב"א והכ"ן ולאיתם מכח קו' תוס' ר"פ המעבורות וכי בהמה שלימה לא תהיה מהכ"ל ותי' תוס' דמתני' תייבי בעוף כמתני' דמסכת קינין מע"ג דתנן זבמים הוא דוחק גדול וגם רמב"ם סתם וכ' דין זבמים שנתערבו אע"כ בכ"ל בחתיכה גדולה לא שייך לייחב והרמב"ם פרק ע"ז ממ"ל לא מילק בין מחיכה גדולה לקטנה כ"ל דעדיפא מיניה ס"ל כהרא"ם דלא שייך מהכ"ל אלא במבוטל ולא בחי שהכל סתם וכתב מחיכה שנתערבה ומכיהה מסיהה ומגבי' והשאר בסם וק' הא ביבש עקבי' ומאי ק' שייך ביה כיון שמכיהה מסיהה אע"כ כיון דעקיק בראוי להתבבד ממילא מייבי במבוטל דאל"ה אינו לל"ה ומה שהק' הרא"ש לשיטה זו הא בדמוכי בדן וכדומה מייבי בחי ולא במבוטל אינני מבין ק' זו הרי אם בדבר אמכור בתנין והם נמכרים בתנין מי ראו היא מסיבתם והכי"ל אע"ג שמטבע כמו אם בדבר אמנות אבל אינו נמנה בתנין אלא מטיבות ביבורו לאוכלים עושה אותן כמו אם בדבר אמנות ומ"מ בעי מיהם שבוטל ואלו' לאוכלים ואם כן עכ"פ מחיכה גדולה וגם מיה אית לן בשב"א וכ"ן ולא"ה ולע"ד גם רמב"ם וכן אסק מחבר אלא מייתי יש מולקים וכ' רמ"א שכן נוהגים ופר"מ מסכים לגמרי כדעת המחבר ע"כ בהפ"מ לדמתי עוד קולא אחרת שהיה קלת בפק אם יצאה המחט מחיים בשני עבריה כי כמלא אחר שהרוח בחתיך ונכנס כמעט בעבר השני לדמתי להכ"ל והתרתי בהפסק מרובה מאוד שעלה להפסד כתה מאות כנלע"ד:

תשובה צב

ד שלום וכ"ע לידידי הרבני המרון המופלג בתורה ממהר' אלעזר נ"י:

יקרתו מיום כ"ב סיון העבר הגיעני בזמנו ושון ראיתי כי אין הדבר לוקח שעה כי ההוצאה שהורה כבר היה והעבר אין ועל העתיד אם יקרה כה ראוי להקדים לרבי שעה והכמתי עד עתה יצאתי לטייל באחד העצים הקמוכות לנוח קצת מעומס עורה ועיינתי בדבריו והכה להשיב על כל מבע יאריך הזמן ואמרתי לבבל הדין בעתה"י וממילא יצא דברי הנוגעים לדברי מעלתו באחיכות דבריו:

עיד אלב מבבא בחלב קי"ל כמ"ד בחולין קי"ד לוקי' על בשולי ואין לוקין על אכילתו דאין איסור חל על איסור כמ"ש הרמב"ם פ"ט ממאכלות אסורות אלכה וי"ן ובב"מ שם ולכאורה יש לעיין אמאי לא אמרו אלי ב"בא על איסור אלב הא אלב שיעורו בכזית וב"בא לוקה אפילו על אלי זית אלב ללכתו עם אלי זית אלב כמבואר בחולין ק"מ ע"ב דאמרי' לבב עכ"פ בבא מיהה גדולה אלבתי אלי זית בשר ואלי זית אלב ומכ"ש דאמר קיי"ל כלוי ע"ש וא"כ אתחלה כשהיה רק אבבא בפ"ע לא היה לוקה אלא על כזית ונכשבו אלקה על אלי זית בלירוף אלב וכה"ג אמרינן בשבועות כ"ב ע"ב ובפירש"י שם ד"ה אי אתה מולא כו' ועוד שם כ"ז ע"ב בש"ס אמר אלא אוכלה והדר אמר אלא אוכל כו' ועוד שם כ"מ ע"ב ורש"י ד"ה משם כו' וכ"כ הריטב"א פ' בתרא דקידושין דמתבבלה בי"הב ראוי' שתמול נבלה על איסור י"הב משום דשיעור י"הב בכותבת ודבבלה בכזית ע"ש וא"כ ה"כ דכוותיה ומכ"ש דתקשי עפי דעכ"פ אי נבל פחות מכזית תרבה לאלב דליבא שיעורא דתבבא כלל ניתא

חומרא בעלמא ולחפך המנהגי פה מהיה שנאמת קולמסי עד פ״ח מ״ה לחעלם בלהבדים כיל ה׳ העובדה ולחמרות בברכה מ״כ פה יענגן סמוך לקיר פ״ב יוס ד׳ כ״ה מנסס קפ״בל מעה״ק קוקל מפ״מדמ״

תשובה צב

שלומו ושלום מודתו יקבל למדה בנמרגמה כקלה וקבפה ה״ה מהבני תלמידי הרתנק מהתי מלא עמוק הבד המפורסים מהו׳ מאיר כ״ר אלעזר הור״מ דק״ק בחלי יע״ל: —

לדעתי כבר הגיע לידו מלחמי זה שנוערות שמים ולחמ״ר הגיעני נועם מכתבן ומן מ׳ דמכוכה ומימה על מיקוק הבי דומר:

והנה מטוד בקלבה על דבני מודה ביל ה׳ הטובה עלי אודות המלא בחמר׳ שבות יעקב ס״ב מי׳ ק״מ בעגל שמלא קוק בחלל הגוף ומלא לד מ׳ מהעגל עם בשר הלבה והיא הפ״מ ולוכך קעודת מלוה והחיל מעמס ס״ס דלמא לא ניקב מ׳ מלבים הפנימים ולחמ״ל ליקבר דלמא הלכה בלחבי וסיעמו דכל מלימה בקליפה והכא לא הי׳ לחסר לקולפן והחילו אלו דבני הגאון ז״ל ול׳ מגלוני זחנינו מתקפק עליו ללקח דעת רחבי׳ דימילאה הוא נגד כל הפוסקים ואי ס״ל דחמסב פסיקא מ״כ בכל מיקור דבכנן שמלא נחיר בקליפה לפי׳ טומן מטוס פסיקא דבכנן לקולא אלא ע״כ אין לסמוך על שבות יעקב זה ונסתפק מעלתו הלכה כמאן

ופלפל בחכמתו בדברי הראוי לו: —

אומר אני כי הבר המפקפק הפרי׳ על המלה בחמרו שהרחבי׳ הוא דעת ידידה ובאמת כי אני מתה על הגאון שבות יעקב שגם הוא קיים בקוף מטובחר ז״ל ואף ריש לומר דאין זה מקרי קפק גמור כיון דבוד פוסקים לאסורים ולחרוים ס״ל דלריך בחליפה ס׳ אם הוא טומן וכו׳ מ״מ במקום הפסק בדול כלה וקערת מלוה הוריתי לסקל עכ״ל אני אומר בחמילה בבורו שבם מה שב׳ הוא עלמו בסקלו מנחתו יעקב שבוד הראסורים ס״ל כהראבי׳ ע״ש ריש כלל ל״ח וכ״כ רמ״א בעבלמו שם בחורת חטאת כלל ל״ח סי׳ ב׳ וזה לטונו אבל בחליפה דלוד הפוסקים ס״ל דאינו אוסרת רק בדי קליפה רק שאמנו מחמירים לטער בפ׳ מ״מ לא נחמיר כ״ה לומר ג״כ חב״כ וכן הסיב לו מהר״ם בחטובה דבמקום הפ״מ יש להחיר

בחליפה ע״י קליפה עכ״ל וכ״כ ערך שם אח״ר בפ׳ ג׳ יע״ש: —

וזה לטון מהרח״י בהגה ס״ד סי׳ ל״ח אות ב׳ על מ״ש ס״ד וכן ראיתי מעשה כמה פעמים לטער בפ׳ כ׳ בהגה׳ וכן קבלתי דהכי נהיגי׳ לאסור אליבה בפ׳ וכן לבעל בפ׳ ולא בעי קליפה ומע״ג דבדותינו עובא פליגי עליו והנהו דאחלי׳ בחבי׳ בדוב דוכתין מ״מ כאן אסוס עיקר לטוויי מלימה כביטול משום דמלתא דפסיקא היא ול״ל לחת דבריהו לטעורי׳ בס״ש ראבי׳ שלריך להעמיק יותר בחלב הטומן מבכסות ודבר זה תלי׳ תמיד באומר הדעת וכו׳:

ולולי דמקתפיבא איתי אומר שס״ק הוא בס״י בוב פוסקי הראסורים ואחרוים חיבת ראסורים לריך לעמוק ובוב אחרוים קאמר דהאמת כן שבבר המליבו גדולי האחרוים לטער לעולם בפ׳ מן הטעם שכ״ל שלא לחת דבריהו לטיעורים והיינו טעמא מי שאין לסמוך על הראבי׳ אפי׳ בטיקור דבריהם שלא לחלק בין הפקקים ומלא״כ ללבו לקפק אחר ולעשותו ס״מ ובטגם בהפ״מ וקערת מלוה אין קפק שראוי לסמוך. גם מ״ש מעלתו ג׳ זה דבטיקור דבכנן אין לסמוך להקל משום שיש. מי אומרא בדאיכא ס׳ ודאיתו נכוחה מדבר׳ תוס׳ בילה י״ד ע״א ד״ה איכא בגיאהו וכו׳ ודבני ר״ן פע״פ גבי הטיבות תבי כמי קמא ונכון הוא אלא שלפ״ז היינו לריכים לומר מה שסמך עליו הגאון ללבו לס״ס אף דבפיק מיבא אומרא מלד אחר ולחות ב״ק י״א לא אמרי ס״ס כה״ג. י״ל הגאון לא הביא אלא בגוונו דידי׳ שלא הי׳ אפשר לקלוף ומלא לעולם לא בעי קליפה אבל לא לריכא לכל זה דסיי לאלטוטפי דעת הפוסקים הגדולים ההמה שבלעב״ד דעתם עיקר בס״ס: —

הנה הרשב״א בחי׳ פב״ה והר״ן שם גבי הנהו אטמהתא כ׳ בשם דמב״ן דמלימה אפי׳ טומן פגי בקליפה והקשו עליו הא לדעת רבינא הוה ס״ל דמלים כרותם דמבולא ואיך כאמר אבן אחי כללי לא הוה ולפעד״כ ליישב ק׳ זו בפשיטות דס״ל בורחי בגדי שלאן שפי׳ החלב ניתך וכל טיפה שבו מרותחת מפעבע הוא החלב עד ס׳ וה״ה כמי חלב מהותך אלות שאינו נאכל אחמת אלמו אוקר עד ס׳ אך חלב שנאלם עם בשר יחד הלא החלב בעצמו לא ניתך ולא נבלע בהבשר רק הליר היולא מתנו על ידי מלאה ואותו הליר אינו אלא כחלב כחוב ואין לו כח לפעבע דזיע בעלמא ונהי לענין איסור אוסר כחלב עלמו מ״מ לענין מעבע לא עדיף מחלב כחוב שאינו מפעבע והשתא דבינא דהוה ס״ל דמלימה כרותם דבשול ואין חלוק בין כחוב לטומן דלה לאסור הכל אבל לחאי דקיי״ל שאינו אלא כללי נמלא שאינו מפעבע אלא בטומן א״כ מחילא הליר אינו מפעבע ודברי המב״ן נכונים: —

וכ׳ הרא״ה כן בשמו בבר״ה דף ל״ה ע״ב והרשב״ם בחי״ה הטיב עליו שפרי הרמב״ן בעלמו כ׳ דג מחמ מלום ומהול חבל הבכל לאסר מפני שהטעות המיון יודרין עליו חמיד וע״כ חזר בו הרמב״ן מחאי דסוס ס״ל דמלימה בקליפה וכ״כ הר״ן שם בפ׳ כל הבשר ומחי בעלמי דבני הר״ן דמייחי בשם הרא״ה דבני בקליפה כאלו חולק על הרמב״ן לאסור בלו והני הרא״ה בשם הרמב״ן העיד כן ובוב על דבני הס״כ הבנשמים בס״ע אי׳ ק״ס קעי׳ ע׳ בהגה׳ שהיא סמילת הרמב״ן בל״ע ולא הבגים שהרשב״א בח״ה הבגים בזה ושוא עלמו מביאו שוב מלאתי שבבר קדמני בזה בחכמה יעקב בלל ל״ח:—

ולפע״ד נראה דבאמנה עדות הראל״ה בשם רבו הרמב״ן דלא הדר בי׳ ואין כאן קתילה בלל דקא בלאיה תמה הרי״ן שם על קבבת הרמב״ן לאסור בלאסור הבל בפי מבעלמא חם לחוך לוגן דאדמיקר ליה בלע כדי קליפה ולפע״ד קבבת הרמב״ן בעלמא חם בחם מחמיעות חלם מעפ״י דחם טובא מ״מ מכיון שבא לחוך לוגן הרי הוא מתקבל עי״ז הלוגן התחתון והעליה המתה בעלמה בעתה קרה א״כ מתמיין לאסור כדי קליפה אדמיקר ליה ולפי״ז כ״ל בדבר שמעיקר דינו לא הי׳ לריך אלא קליפה הבא קיל עפי׳ וקבי ליה בגבילה אר בהדמה וכל זה בעיפות שחמיעותן מהאם אבל עפות מלוחות הדבר ידוע שהם אינם זזים ממלימתם ומהיעו ס״ל לכמ׳ פוסקים דקעבה שמלא בה בשר א״ל תקנה שהעפות מלוחות לעולם חמין הם א״כ אסורים הם אפי׳ המבל תחלה ולק״מ ק׳ הרי״ן וקבבא כעין זו יעיי׳ בהשב״ל בחי׳ שם ויעיי׳ כעין זו בחוס׳ מס׳ שבת פ׳ כירה והשתא לפי״ז מ״ש הרמב״ן הבא כולו אסור לא נחיא לטיעורא לאסור כלו אר מקלתו רק לומר דהבא לא אמרי אדמיקר ליה קיל עפי׳ מחה שהוא עיקר דינא ולהפוסקים המלריכים ס׳ יהיה קבי בקליפ׳ ולחאן דקבי בקליפה יהיה די הבא בגבילה דז״ל אלא כולו באיסורי מ״מ כאלו היה מחלא מחמ׳ מהטעם שהעפות בעלמן הוה מחיב ולא מתקרבו ע״י המבל המחמון בכלעב״ד בחופן שדעת הלחמ״ר והרא״ה ברור דבגי בפ׳ ולק״מ עליהם מהש״ס:—

והנה המרדכי בגיה סי׳ תרכ״ה כ׳ שהראבי׳ פסק כן דבמלימה בקליפה אפי׳ טומן ושכן פסק כ׳ שמואל וריב״א והעיד ר׳ אברים בר נתן שאמר מהגיס בראבי׳ ועוד שם סי׳ תרכ״ד שכן דן ר׳ ברוך בעל התרומה בחמילה והעיד לו ר׳ כהן מלבפת שחאת הסבבא אמר לי׳ שמואל מורדוכ לפני ר״מ והולם לו ושכן ע׳ רבינו יואל הוא אבין של ראבי׳ הכ״ל וכן נהג מהרי הראב״ן ע״ש ונראה שהוא רבינו אפרים בר נתן הכ״ל אבל הראב״ן סתם שהוא ר׳ אליעזר בר נתן שלבר מלימה בם׳ כמבואר בשערי דורא קוף קי׳ ל״ח הכ״ל [אמנם לאמרי׳ בם׳ ראב״ן נמלא כתה פעמים מחבון ר׳ יואל א״כ נראה דמתון דר׳ יואל הוא סתם הראב״ן ולא ר׳ אפרים והדבר ל״ע] ובכ״ל יש בזה ע״ב ויעיי׳ בהג״מר דמולין ס״ס תבר״ס מ״ש בשם ס״ד והנה הרב״ר כ׳ שאפשר שהני גאוני ל״א אלא בשאלי מחיבות ולא בחמיבה עלמה ויפה תפשו בחי׳ הכ״ל שהני להרי׳ כ׳ בש״ד שראבי׳ אחרו בבל גאוני יע״ש ולא הי׳ לריך להבא עלות מדמוק כי מיני׳ ובי׳ מהמרדכי מוכח כן שב׳ שהר״י הלבן מלבד ס׳ ומייתי דאי׳ מהכהו אטמהתא דאמאי שרי אי לא מטעם שהיש יע״ש ואם״ד דראבי׳ חמי לא אחרו אלא בשאלי מחיבות אבל המחיבות עלמה מודה דבפ׳ ל״כ מאי דאי׳ מהכהו אטמהתא —

והנה מה שמייתי הר״י הלבן דאי׳ מהכהו אטמהתא והעיד ר״י בעל א״ז שלא פי׳ דבריו מאי דאייתו וכ׳ הוא שב״ל דא״כ מ״ש דמאן דאמר כ׳ אמר בהגה׳ ס״ד אות א׳ והוא מחוד מאחר דאי איכא ס׳ אמאי בעמא דמאן דאסר ולחמר דבריהא דאוקר ס״ל בעינן דוקא קליפה ולא ס׳ זה א״א דא״כ אמאי האי דקאמר מאן דעמך כרותם דמבולא וכו׳ הא אדרבא אי הוה כרותם דמבולא פסיעא דמועיל ס׳ ולטעמתי בזה הבבא עד שמלאתי שבבר מחה בזה מהרמ״ל בהגה׳ ס״ד שלן ומי׳ בדומק גדול מאחר ולפע״ד י״ל כך שהי׳ הידך ס׳ נגד הטומן ולא נגד הגיד עלמו ותרוי׳ הוה ס״ל יש בגידין בב״מ ורבינא דאסר ס״ל כרותם דבשול א״כ בעי׳ ס׳ גם נגד ס׳ נגדו והגיד לא בעי ס׳ רק קליפה והבא לא לריך קליפה כיון שעכ״פ מעיר הטומן שתחת הגיד וקביבו היינו קליפתו אבל אי ס״ד דבמלימה בעי קליפה לעולם איך אמר אבא שרי הא עכ״פ בעי קליפה מחת הטומן כי״ל לפרש מ״מ כל הדברים בכוים אי אמרי׳ דגם טומן הגיד אוסר עד ס׳ אבל אי אמרי׳ טומן הגיד ה״ל כחלב כחוב א״כ תו ליתא להכ״ל מ״מ בהא אלקינן דכל הני דבוותא ס״ל מלימה בקליפה בין לחקל בין לאסור ופשוט שכוכל לסמוך עליהם בהפ״מ ותשתא הדסק עם לינוף קפק אחר אר קולות אחרות וכעובדא דשבת יעקב בלי פקפוק: —

ועובדא הוה כה בשמה שמלאה שמה אחות לנוך קעודת מלות בשולא׳ ודבר הכמתן על נקר משופע בדבר מלימה הי׳ כך ב׳ עיב ב׳ וב׳ על גביהם ולא הי׳ נוגעים זה בזה לא בגידיהם ולא העליונים בהתחחוים אמ״ר אלא בעני׳ אל א׳ מהם מכה המנרפת והי׳ הפבל לב ולוכך קעודת ניטולים ואמרתי אם הי׳ ידוע לנו שהמליפה

וע"כ לא בעינן מחשבת האדם בשעת העבודה דממילא הן עומדין לשמן אבל אם חשב בפירוש שלא לשמן בזה עקר אותן מיהודן הקודם ושוב אין עומדין לשמן ופסולין משום חסרון לשמן כמו בציצית וא"כ הא דמיפסלי בחשב לשמן ושלא לשמן אין הטעם משום דמחשבת שלא לשמן פוסלת בהן אלא דמחשבת לשמן כה"ג אינה כראוי דבעינן שיהא הדבר מיוחד רק לשם זה בלבד ולא לשני דברים ושפיר יש ללמוד ציצית מקדשים.

ג) ועיין בפ' התכלת דף מ"ט דפליגי אמוראי בעקירה בטעות אי הוי עקירה או לא ומחלוקתן היא בין במחשבת שלא לשמן בין במחשבת פיגול כמבואר שם בגמרא ולכאורה בשלמא אי נימא דמחשבת שלא לשמן היא מחשבה הפוסלת כמו מחשבת פיגול שפיר שייך לומר דמחשבה בטעות אינה פוסלת ומשו"ה עקירה בטעות אינה עקירה אבל אם נאמר דמחשבת שלא לשמה אינה פוסלת אלא משום חסרון לשמה א"כ מה בכך דעקירה בטעות אינה עקירת אבל מ"מ הרי חסר מחשבת לשמה ובודאי אם יכתוב גט שלא לשמה בטעות לא יוכשר הגט מפני טעותו.

ד) אבל באמת ל"ק כלל דכיון דקדשים סתמן לשמן קיימי אינן ונעקרין מיחודן אלא ע"י עקירתו שהוא מיחדן לשם אחר וכיון דעקירה בטעות לא שמה עקירה ממילא הן נשארין ביחודן הקודם וכן בשוחט קדשים לשם חולין דכשרין מטעמא דלאו מינן לא מחריב בהו גם כן הטעם כנ"ל דבמחשבה כזו-אינו-יכול לעוקרן מיחודן ואפילו אם ישחוט חטאת בפירוש שלא לשמה נראה דכשרה דדוקא בשוחט חטאת לשם עולת או לשם שלמים דהוא מתפיס על החטאת שם אחר אז נעקר שם חטאת ממנה אבל אם לא התפיס עליה שם אחר אינה נעקרת מיחודה הראשון שנתיחדה לחטאת והדר אמרינן סתמא לשמה קיימא.

ה) ובריש זבחים ונדבה מי שרי לשנויי בה פירש"י הא אמרינן בפ"ב אסור לחשב בקדשים וילפינן מקרא דלא יחשב ומבואר מדברי רש"י דקרא דלא יחשב קאי גם על מחשבת שלא לשמה אבל בריש מנחות לא פירש"י משום קרא דלא יחשב עיי"ש ונראה לפי פירושו במנחות דקרא דלא יחשב לא קאי רק אמחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו ולא על שלא לשמה וכן נראה מדברי הרמב"ן בסוף ספר המצות עיי"ש ואפשר דזה תלוי בשני הפירושים הנ"ל דאי נימא דפסול שלא לשמה משום דהויא מחשבה הפוסלת כמו מחשבת פיגול שפיר הוי בכלל קרא דלא יחשב אבל אם נאמר דאין הפסול אלא משום חסרון לשמה ולא משום דפוסל במחשבתו י"ל דאינו נכלל בקרא דלא יחשב דקרא לא איירי אלא היכא שפוסל במחשבתו אבל במחשב שלא לשמה אין המחשבה פוסלת מצד עצמה אלא דע"י עקירתו מסתמא ממילא מיפסל משום חסרון לשמה.

ו) אבל נראה ראיה לפירוש תוס' מס"פ ב"ש אר"י תנאי ב"ד היה אתנו ב"ד דלא לימא לשמו כי היכא דלא לימא שלא לשמו שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד ופירש"י הילכך אי הוה אמר שלא לשמו אע"ג דבעלים אמרי לשמו לאו מידי הוא דלאו בדידהו תליא מילתא דכתיב המקריב אותו לא יחשב עכ"ל ובגמרא שם מתניתין דלא כהאי תנא דתניא ראב"צ אומר שמעתי שהבעלים מפגלין ומבואר מזה דלר"א בר' צדוק אם יאמר הכהן שלא לשמה והבעלים יאמרו לשמה כשר ובשלמא אי נימא דפסול שלא לשמה הוא משום חסרון לשמה והא דמיפסל במחשב לשמה ושלא לשמה ג"כ הטעם משום דאין כאן מחשבת לשמה בשלימות שפיר י"ל דהיכא דאיכא מחשבה שלימה לשמה מצד הבעלי' סגי בהכי אע"ג דהכהן אומר שלא לשמה לא מיפסל בהכי דמחשבת שלא לשמה אינה מחשבה הפוסלת אבל אם נאמר-דלא-בעינן כלל מחשבת לשמה בקדשים אלא דמחשבת שלא לשמה פוסלת כמו מחשבת פיגול א"כ כיון שהכהן מחשב שלא לשמה מאי מהני מה שהבעלים יחשבו לשמה ומוכרח מזה כפירוש תוס' דהא דסתמא כשר בקדשים משום דסתמא הוי לשמה מאליו ולא כפירוש מו"ר ז"ל דלא בעינן לשמה כלל.

ז) אמנם נראה ראיה גם לפירושו של מו"ר ז"ל מריש זבחים דרבא רמי גט אקדשים ומשני סתם אשה לאו לגירושין קיימא אבל אי הו"א סתם אשה לגירושין קיימא היה כשר סתמא בגט וקשה דהא בגט בעינן שני דברים לשם גירושין ולשם האשה הזאת וא"כ הא דסתם אשה לגירושין קיימא לא מהני אלא לענין מחשבת לשם גירושין

אבל איך יועיל סתמא לענין מחשבת לשם האשה הזאת דהא אי נימא סתם אשה לגירושין קיימא א"כ כל הנשים שבעולם סתמו לגירושין קיימי.

ח) אבל לפי' מו"ר ז"ל דבקדשים כיון דסתמן לשמה קיימי אין צורך כלל למחשבת לשמה וקרא דכתיב ושחט לחטאת אין הכונה שתהא לשם חטאת אלא לאפוקי שלא יחשוב שלא לשמה וה"נ בגט דכתיב וכתב לה הוה מפרשינן לקרא לאפוקי שלא יחשוב שלא לשמה דמחשבת שלא לשמה פוסלת בגט כמו בקדשים אבל כיון דסתם אשה לאו לגירושין קיימא אנו מפרשין קרא כפשטיה שצריך לחשוב לשמה אבל לפירוש תוס' דגם בקדשים בעינן לשמן והא דסתמא כשר משום דהוי ממילא לשמן א"כ בגט מאי מהני סתמא לענין מחשבת לשם האשה הזאת וצ"ע.

סימן כג

בענין מתעסק ודבר שאין מתכוין

7 ← א) כתב הר"ן פ' גיד הנשה בת תיהא ישראל לעכו"ם אבל אמר אסור ריחא מילתא היא, רבא אמר מותר ריחא לאו מילתא היא. לאו משום הנאה דריחא פליגי אי מיתסרא או לא וכו' ועוד דהא קיי"ל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר ולדידיה הנאה דלא מכוין ליה שריא וכו'. וכ"ת פסיק רישיה הוא ומודה ר"ש בפסיק רישיה, ליתא דלענין הנאה ודאי אע"ג דהוי פסיק רישיה שריא דמוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יתכוונו בחמה מפני החמה והא החם ודאי מטי ליה הנאה אלא דכיון דלא מכוין לה לא חשבינן לה מידי, אלא ע"כ פלוגתא דאביי ורבא בהנאה דאכילה תליא דאביי סבר ריחא מילתא, כלומר, דכשמניח פיו עליה ושואף הריח ה"ה כאילו שתה ממנו דריחא מילתא וכאכילה חשיבא, הילכך אע"ג דלא מיכוין אסור מהא דקיי"ל המתעסק בחלבים ועריות חייב שכבר נהנה ורבא סבר ריחא לאו מילתא היא, כלומר, דלא חשיבא ליה אכילה הילכך כיון דלא מיכוין שרי, עכ"ל.

ב) ומה שהביא הר"ן ראיה דבאיסורי אכילה אע"ג דלא מיכוין אסור מהא דקיי"ל המתעסק בחלבים ועריות חייב שכבר נהנה, קשה שעירב בזה שני דינין חלוקין, דבגמ' מוכח להדיא דמתעסק ואינו מתכוין אינן תלויין זב"ז כלל דבמתעסק פליגי ר' אליעזר ור' יהושע וטעמא דר"י דפוטר הוא מקרא דבה פרט למתעסק, ובדבר שאינו מתכוין פליגי ר' יהודה ור"ש וטעמא דר"ש דשרי דבר שאינו מתכוין הוא מסברא ולא מקרא [עיין רשב"א פ"ק דיבמות דף ד' ד"ה ואי כתב רחמנא] ועיין בפסחים דף ל"ג ברש"י ד"ה תאמר במעילה, דמבואר שם דפטורא דמתעסק ליכא אלא בחייבי חטאות דכתיב קרא דבה, ולא בחייבי אשמות דליכא קרא, וא"כ כ"ש בחייבי לאוין גרידא ודאי ליכא דינא דמתעסק כלל, ואילו בדבר שאינו מתכוין שרי ר"ש בכל חייבי לאוין בכלאים ובנזיר [ומזה קשה לדברי הגרע"א בשו"ת שחקר במתעסק לענין כלאים מטעמא דנהנה ומדברי רש"י הנ"ל מבואר דהיכא דליכא קרא דבה לא פטרינן מתעסק, אלא דוקא בחייבי חטאות דכתיב קרא] וא"כ מה זו ראיה שהביא הר"ן ממתעסק לאינו מתכוין הא אפשר דמתעסק חייב ואינו מתכוין פטור.

ג) ובאמת צריך להבין מאי איכא בין מתעסק לאינו מתכוין דלכאורה במתעסק יש לפטור משום אינו מתכוין ובאינו מתכוין מטעם מתעסק, ונראה לפי מש"כ הגרע"א ביו"ד ריש הלכות בשר בחלב בנועל בית בשבת ואינו יודע אם יש שם צבי דאסור אף שאינו מתכוין לצוד, משום דשריותא דאינו מתכוין ליכא אלא היכא שהספק הוא בלהבא ולא בלעבר דהא אם יש שם צבי הוא פסיק רישא ובספק אם הצבי בבית הוא ספיקא דאוריתא עיי"ש, וא"כ ניחא דבכל מתעסק השגגה היא בלעבר ולא בלהבא כגון בסבר רוק הוא ובלעו או שסבר תלוש הוא ונמצא מחובר, דבשעה שעושה המעשה א"א להשתנות עוד, ומשו"ה בכל מתעסק אין לפוטרו. משום אינו מתכוין דהוי פסיק רישא, ולהיפוך באינו מתכוין ליכא למיפטריה משום מתעסק דבאינו מתכוין יודע הוא את הספק ובמתעסק אינו מסתפק כלל, כגון בגורר בשבת יודע שאפשר שיעשה חריץ בגרירתו אלא שאינו יודע ודאי, אבל אם בשעת גרירתו לא יסתפק כלל ואצלו ודאי שלא יהיה חריץ כה"ג באמת יש לפוטרו גם מטעם מתעסק.

ד) ולפי"ז באיסורי הנאה לדעת הר"ן דבהן גם פסיק רישא שרי לעולם יש לפטור במתעסק גם מטעם אינו מתכוין, ומדחייב מתעסק בחלבים ולא פטרינן ליה משום אינו מתכוין מוכח דאיסורי אכילה חלוקין בדינן מאיסורי הנאה, דאם היה דינן כאיסורי הנאה ראוי לפטור בהן מתעסק משום אינו מתכוין, אלא דלפי"ז לא מוכח מהתם רק דאיסורי אכילה אינן דומין לאיסורי הנאה דלישתרי בהן גם פסיק רישא, אבל באינו מתכוין היכא דלא הוי פסיק רישא אפשר דשרי גם באיסורי אכילה דע"ז אין לנו ראיה ממתעסק.

ה) וי"ל עוד דרך אחרת בכוונת הר"ן, דלכאו' קשה בהא דמתעסק בחלבים חייב שכן נהנה, דהרי טעמא דמתעסק פטור הוא מקרא דבה ולא מסברא והך קרא דבה כתוב בכל חייבי חטאות וגם חלבים ועריות הן מכללן והאיך אתיא הך מסברא דשכן נהנה ומפקא מקרא, ואיזו הכרח יש בזה שלא יהא אפשר לפטור בהן מתעסק מגזה"כ, וגם טעמא דר"ש דשרי דבר שאינו מתכוין מסברא צריך להבין איזו סברא יש בזה להתיר איסוריו.

ו) והנה מצינו שני סוגי מצות א) שעשית המעשה ע"י האדם היא גוף המצוה כגון שופר לולב וכו' ב) שעיקר המצוה היא תוצאות המעשה כגון פדיון שבוים פריעת בע"ח פריה ורביה וכו', והחילוק הזה גפ"מ לכמה דברים כגון למ"ד מצוות צריכות כונה והתוקע לשיר צריך לחזור ולתקוע ובפריעת בע"ח מצוה אם פרע שלא בכונת מצוה לא נאמר שצריך לחזור ולפרוע, וכן במצות פ"ו שהמצוה היא שיהיו לו בנים והרי יש לו בנים אף אם לא כיון לשם מצוה אינו חייב לחזור ולהוליד בנים, וכן במצות ובערת הרע דהמצוה היא שיהא הרע מבוער אפשר לקיימא גם ע"י נכרי אף דאינו בר שליחות כמ"ש בשו"ת הרשב"א ח"א סי' שנ"ז ובפ"ק דמועד קטן דף ט' כאן במצוה שאפשר לקיימה ע"י אחרים וכו' עיי"ש, וכה"ג גם באיסורין נמצא החילוק הזה היכא שהאיסור הוא שלא יעשה האדם המעשה אבל אם תיעשה המעשה מאליה אין בזה קפידא כלל כגון במלאכת שבת וכדומה, ובזה דבר שאין מתכוין מותר דמעשה שנעשית בלא כונה איננה נחשבת על האדם אלא כאילו נעשית מאליה היא חשובה, ודוגמא לזה בראי"ש פ' השוחט דכשהפיל סכין בלא כונה שחיטתו פסולה אף דשחיטה לא בעיא כונה משום דלא הוי כח גברא וכאילו נשחטה מאליה, וה"ג באיסורין היכא דהמעשה נעשית מאליה אין בה איסור כלל, ומשו"ה שרי ר"ש בדבר שאינו מתכוין, וכן י"ל לענין מתעסק דגלי קרא דגם בזה נחשב כאילו נעשית המעשה מאליה ולא ע"י האדם וממילא אין כאן איסור כלל, אבל בחלבים ועריות דהמעשה מצד עצמה גם בלא האדם הוא דבר אסור מה שהגיעה להאדם הנאה מאכילה אסורה, וגם אם לא נחשבנה על האדם אלא כאילו נעשית מאליה מ"מ גם ע"ז הקפידה התורה שלא תגיע הנאת מאכל אסור אל האדם, וע"כ לא מהני בזה הא דבמתעסק אין המעשה נחשבת על האדם, ומשום הכי חייב מתעסק בחלבים דבזה לא מהני מה דגלי לן קרא דנחשבת המעשה כאילו נעשית מאליה.

ז) ולפי"ז נמצא דאף דשריותא דאינו מתכוין הוא מסברא ובמתעסק הוא מגזה"כ ולא מסברא, אבל לאחר דגלי לן קרא, שני הדינין הם מטעם אחד דבשניהם אין המעשה נחשבת על האדם ושפיר הוכיח הר"ן ממתעסק לאינו מתכוין, דמה"ט דלא מהני מתעסק לפטור בחלבים ועריות ה"ה והוא הטעם באינו מתכוין דליכא למישרייה באיסורי אכילה, דאפילו אם נחשב את המעשה כאילו נעשית מאלי' ג"כ הוא דבר אסור שהקפידה עליו תורה, ולפירוש זה אינו מתכוין אסור באיסורי אכילה וביאה אפילו בגוונא דלא הוי פסיק רישא, ונראה דכן הוא גם בשאר איסורין דוגמתן היכא שהקפידה התורה על המעשה מצד עצמה כגון ברציחה ג"כ דבר שאינו מתכוין אסור. [וצ"ע קצת בתוס' סנהדרין דף פ"ה לענין חובל באביו ואינו מתכוין.]

ח) וצ"ל לפי"ז דמה שחילק הר"ן בין איסורי אכילה לאיסורי הנאה טעמא דמילתא הוא משום דדוקא באיסורי אכילה האיסור הוא על המעשה מצד עצמה אף כשלא נעשית ע"י האדם, אבל באיסורי הנאה האיסור הוא רק אם האדם נהנה מהן ולא אם הגיעה אליו ההנאה מאליה דבזה לא הקפידה תורה, ואיסור כלאים דומה בזה לאיסורי הנאה ולא לאיסורי אכילה כדמוכח להדי' בדברי הר"ן, אלא דקשה מאי טעמא שרי גם פ"ר באיסורי הנאה ולמה יגרע מכל האיסורין

דמודה ר"ש, ואין לומר דבלא כונה לא נהנה כלל דא"כ גם לר' יהודא תישתרי להנות בלא כונה באיסורי הנאה, ומהר"ן מוכח דתלוי בפלוגתא דר"י ור"ש שהרי הביא ממוכרי כסות מוכרין כדרכן וזה אינו אלא לר"ש אבל לר"ש אסור במוכרי כסות, ואי נימא דבאינו מתכוין לא נהנה כלל ור"י דאסר סבר דאיכא הנאה גם בלא כונה, א"כ אין זה שייך לפלוגתא דר"י ור"ש בשאר דוכתי וצ"ע.

[מהשמטות. ואין לומר דבלא כונה ליכא הנאה וכו', ועוד דא"כ מאי קאמר בגמרא המתעסק בחלבים חייב שכן נהנה והא בלא כונה ליכא הנאה כלל.

ובעיקר דברי הר"ן דבמוכרי כסות שרי אפילו בפסיק רישא וכן הוא בספר יראים ס"ס של"ג עיי"ש במפרש, וא"כ נראה דה"ה לענין ציצית כמ"ש תוס' בנדה דף ס"א דמוכרי כסות דשרי בפלאים כמו כן פטורים מציצית, א"כ בבגד שלובשו רק לקיים מצות ציצית ולא בשביל הנאתו אף אם יהנה בלבישתו באופן דהוי פסיק רישא מ"מ כיון דאינו לובשו בשביל הנאתו ואין כונתו רק בשביל המצוה א"כ לא קיים מצוה כלל, ולפי"ז צ"ע בטליתות של מצוה שלנו שהדבר ידוע שאין לובשין אותן אלא בשביל קיום המצוה וא"כ לדעת הירא"ם והר"ן לא קיים בהם מצות ציצית. וצ"ל דמנהגנו הוא לפי דעת תוס' פ' כל שעה דמוכרי כסות איירי דוקא היכא דלא הוי פ"ר אבל בפ"ר אסור וה"ה לענין ציצית היכא דהוי פ"ר חייב בציצית אף שאינו מתכוין להנאת לבישה, אבל לדעת הר"ן א"א לקיים מצות ציצית רק בבגד שלובש להנאתו ממש ולא משום קיום המצוה וצ"ע. [עדיפא יש להקשות לכו"ע דהלא בטליתות שלנו אין הנאה כלל לא בחמה מפני החמה ולא בגשמים מפה"ג, וע"כ כמ"ש הד"מ בסוס"י דמוכרח מזה דגם לבישה לכבוד הויא לבישה, ועמ"ש בד"ח על הרא"ש הל' ציצית סי' כ' לתרץ קושית הד"מ].

וחכם אחד השיב דגם לדעת הר"ן אפשר לקיים המצוה בטליתות שלנו והיינו שיכוין בפירוש לשם הנאת לבישה. אבל צ"ע דהא סוף סוף אם לא בשביל המצוה לא היה לובש את הטלית כלל ונמצא דכל לבישתו וגם כונתו לשם הנאה היא רק כדי לקיים את המצוה וממילא אין כונה לשם הנאת לבישה].

ט) ובפסחים דף ל"ג אם אמרת בשאר איסורין שכן לא עשה בהן שאינו מתכוין כמתכוין תאמר במעילה שעשה בה שאינו מתכוין כמתכוין, ועיין ברש"י שם דפירוש אינו מתכוין הכא היינו מתעסק, וטעמא דהקדש חייב במתעסק הוא משום דקרא דבה דילפינן מיניה לפטור מתעסק כתוב גבי חייבי חטאות, אבל בהקדש דאינו מחייבי חטאות ליכא קרא לפטור במתעסק, ומשו"ה חייב דלא פטרינן מתעסק מסברא בלא קרא, ולפי"ז נראה דדוקא מתעסק חייב בהקדש משום דליכא קרא לפוטרו, אבל דבר שאינו מתכוין דמותר מסברא ולא איצטריך קרא לזה גם בהקדש מותר, ולדעת הר"ן אפשר דגם בפסיק רישא מותר בהקדש כמו בכל איסורי הנאה דשרי אף בפ"ר דהקדש דומה לאיסורי הנאה.

י) ותתישב בזה מה דקשה בהא דמייתי הגמ' חומר בהקדש שחייב במתעסק, ומאי עדיפותיה דהקדש דהרי נהנה ובכה"ג גם בחייבי חטאות דכתיב קרא דבה ג"כ חייב מתעסק כמו בחלבים ועריות, אבל לפי דברי הר"ן ניחא דטעמא דנהנה הוא רק באיסורי אכילה וביאה ולא באיסורי הנאה, והקדש דומה לאיסורי הנאה ולא לאיסורי אכילה, ואילו היה הקדש מחייבי חטאות היה ראוי להיות פטור במתעסק, אלא דכיון דאינו מחייבי חטאות ולא כתיב ביה קרא דבה חייב במתעסק, וזהו חומר בהקדש.

יא) היוצא מכלל דברינו, דאינו מתכוין מותר בכל האיסורין מסברא ולא מקרא, לבד איסורי אכילה וביאת דבהו אינו מתכוין אסור שכן נהנה ופירושו כג"ל, דהמעשה גם כשהי'א נעשית מאליה היא מעשה אסורה, ובאיסורי הנאה דבר שאינו מתכוין מותר גם בפסיק רישא, והקדש דומה לאיסורי הנאה ולא לאיסורי אכילה, אמנם באוכל הקדש אפשר דהוי כמו שאר איסורי אכילה דאינו מתכוין אסור בהן, וכ"ז באינו מתכוין, אבל במתעסק איצטריך קרא לפוטרו והיכא דליכא קרא חייב וקרא לא כתיב אלא בחייבי חטאות, אלא דבחלבים ועריות אף דהן מחייבי חטאות מ"מ חייב בהן מתעסק שכן נהנה, והך טעמא דשכן נהנה לא שייך אלא באיסורי אכילה ולא

באיסורי הנאה, ומוכח מדברי הר"ן בראיתו שהביא ממוכרי כסות, דאיסור כלאים דומה בזה לאיסורי הנאה ולא לאיסורי אכילה, וזה דלא כמו שכתב בשו"ת הגרע"א לדון דמתעסק אסור בכלאים מטעמא דשכן נהנה, ואף שיש לחלק בדהר"ן איירי היכא שאין מחכוין כלל להנאת לבישה כמו במוכרי כסות, ובשו"ת הגרע"א איירי שמתכוין להנאת לבישה אלא שאינו יודע שהוא שעטנז, אבל מ"מ הרי מדברי הר"ן מוכח דהך טעמא דשכן נהנה לא שייך אלא באיסורי אכילה ולא באיסורי הנאה וכלאים דומה לאיסורי הנאה בזה.

יב) ובטורי אבן הקשה על דברי הר"ן מגודר ממעין אסור לטבול בו בימות החמה, ואמאי הא אינו מתכוין ליהנות וגם פסיק רישא מותר לדעת הר"ן, והגאון ר' מאיר אויערבך ז"ל תירץ דקונמו' איסורן משום הקדש ובהקדש עשה שאינו מתכוין כמתכוין כמבואר בפסחים דף ל"ג, ולפי הנ"ל אין דבריו מחוורין דבפסחים איירי לענין מתעסק ומשום דליכא קרא בהקדש לפטור מתעסק, אבל באינו מתכוין דשרי מסברא בכל האיסורין מותר גם בהקדש, אלא דיש מקום לומר דבהקדש יהא אסור גם באינו מתכוין, דבב"ק דף כ' ע"ב איתא נטל אבן או קורה של הקדש מעל וקאמר עלה בגמרא זאת אומרת הדר בחצר חבירו צריך להעלות לו שכר, ומוכח מזה דחיוב מעילה הוא מדין גזל וכן כתבו בתוס' פ' אלו נערות דהוא כמו גוזל חבירו, ובאיסור גזל גראה דגם באינו מתכוין אסור שכן נהנה כמו באיסורי אכילה, ולפי"ז גם באיסור הקדש דהוא משום גזל אסור באינו מתכוין וכן בקונמות למ"ד יש מעילה בקונמות.

[מ ה ש מ ט ו ת . דבאינו מתכוין שרי מסברא מותר גם בהקדש, אבל קשה דלפי מ"ש באות ד' דבאיסורה"נ כיון דגם פסיק רישא שרי בהו. לעולם יש לפטור במתעסק גם מטעם אינו מתכוין. א"כ קשה בהא דחייב מתעסק בהקדש משום דליכא קרא לפוטרו מ"מ ליפטר מטעם אינו מתכוין דלא צריך קרא וצ"ע].

יג) אבל אם נאמר כן הדר תיקשי דמאי חומרא דהקדש דחייב בו מתעסק הא גם בחלבים נעריות מתעסק חייב, וע"כ צ"ל דאיסור הקדש אינו דומא לאיסורי אכילה אלא לאיסורי הנאה כנ"ל, והא דמייתא בגמ' ממעילה לדר בחצר חבירו, י"ל דאה"נ דאיסור מעילה אינו משום גזל אלא דהקדש אסור בהנאה כמו שאר איסורי הנאה רק דחיוב תשלומי הקרן הוא משום גזל, וכמו בגזל הדיוט דחייב לשלם והיכא דליכא קרן ליכא חומש ואשם, כמ"ש תוס' בפסחים דף כ"ט לענין קים ליה בדרבה מינ' במעילה, והא דנודר מן המעין אסור לטבול בו בימות החמה, צ"ל לדעת הר"ן דאיירי היכא שמכוין גם ליהנות וקמ"ל דבמקום דאיכא הנאת הגוף לא אמרינן מצוות לאו ליהנות ניתנו כמ"ש הר"ן בנדרים דף ט"ו, [וצ"ע בזה בסוגיא דפ' כל שעה דף כ"ד דנראה שם לכאורה דגם בגזל שרי דבר שאינו מתכוין, עיי"ש דמייתי משוטחה לצרכו ולצרכה וכן מייתי שם ממעילה עיי"ש, ולהר"ן הרי כל הסוגיא איירי רק באיסורי הנאה ולא באיסורי אכילה].

יד) ובעיקר דברי הר"ן לחלק בין איסורי אכילה לאיסורי הנאה נראה שאין כן דעת הרמב"ם, והוא בפ' המשניות לכריתות בנקודה הנפלאה וז"ל, שידוע שבשר בחלב אסור בהנאה והחלב מותר בהנאה, לכשיבושל החלב עם החלב, למה אינו חל איסור בשר בחלב על איסור חלב כמו שאמרנו כאן בחלב הקדשים, ונתחייב באכילתו מעילה לפי שגיתוסף בו איסור הנאה, והתשובה ע"ז שבב"ח נאסר בהנאה מפני שאסרו הכתוב באכילה כמו שהקדמנו שכל האסור באכילה אסור בהנאה עד שיפרוט לך הכתוב ואין שם כתוב שאוסר אכילתו וכתוב לאסור הנאתו רק שני הענינים יחד הם איסור בב"ח, ולפיכך כשאנו אומרים אין אחע"א לא יחול איסור בב"ח על איסור נבילה ולא היה אסור בהנאה, אבל הוא מותר בהנאה והאוכל ממנו לוקה משום נבילה ואין שם איסור בב"ח כל עיקר מפני שלא חל, עיי"ש עוד בדבריו, וכונת הרמב"ם לחלק דבב"ח איסור הנאתו תלוי באיסור אכילתו, וכאן דאיסור אכילה אינו חל, ממילא מותר גם בהנאה, ולא שייך לומר מיגו דחל איסור הנאה חייל איסור אכילה דאדרבה אמרינן מיגו דלא חייל איסור אכילה לא חייל נמי איסור הנאה, משא"כ בהקדש דאיסור הנאתו

אינו תלוי באיסור אכילתו כמ"ש המל"מ ריש הל' מעילה, דהא בהקדש לוקין גם בהנאה ובכל איסורי הנאה אין לוקין על הנאה לשיטת הרמב"ם, ומשו"ה אמרינן מיגו דחייל אהנאה חייל נמי אאכילה, אבל מ"ש הרמב"ם דבבב"ח אין שם כתוב לאסור אכילתו וכתוב לאסור הנאתו קשה דבגמרא איתא תלתא לא חבשל כתיבי חד לאכילה וחד להנאה וחד לבישול וא"כ איסורי אכילה והנאה שני איסורין הן ומה זה שכתב הרמב"ם דשניהן איסור אחד הן.

טו) אמנם דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, ודברי הרמב"ם הנ"ל יתבארו עפ"י דבריו בספר המצוות ל"ת קפ"ז וז"ל שם, ולמקשה שיקשה ויאמר לאיזה דבר מנית איסור אכילתו ובישולו שתי מצוות ולא תמנה איסור הנאתו מצוה בפני עצמה, ידע המקשה כי איסור הנאה אין ראוי למנותו מצוה בפ"ע, מפני שהיא והאכילה ענין אחד, כי האכילה מין ממיני הנאה ואמרו בדבר שהוא לא יאכל, אמנם הוא דמיון מדמיוני הנאה והכונה שהוא לא יהנה בו לא באכילה ולא בזולתו, והוא אמרו כל מקום שנאמר לא יאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע וכו', ולפי"ז השרש אין ראוי למנות איסור אכילה והנאה שתי מצוות, ואילו מנינו שתי מצוות בבב"ח היה ראוי כמו כן בשור הנסקל ובכלאי הכרם ובחמץ למנות שתי מצוות אם איסור הנאה מצוה בפ"ע וכו' ונשאר בכאן שאלה אחת, אחר שאיסור הנאה יגיע מאיסור אכילה לאיזה דבר היה צריך הכתוב אל לאו בבב"ח לאסור הנאתו וכו', מפני שלא כתב לא תאכל שממנו יאסרו האכילה וההנאה, לפיכך הוצרך לאו אחד לאסור הנאה וכו', עיי"ש עוד בדבריו, וכונתו לפי מה שכ' בשורש התשיעי שאינו ראוי למנות אלא הענינים המוזהרים ולא מספר הלאוין, עיי"ש, וכיון דאיסור אכילה והנאה ענין אחד הוא אינו ראוי למנותן לשני לאוין, ומה שנכתבו שני לאוין היינו כדי שלא נטעה ונאמר שלא נאסרה אלא האכילה, ע"כ גלי לן קרא יתירא דגם ההנאה אסורה אבל לעולם שניהן איסור אחד הן כי הדבר המוזהר משניהן אחד הוא כי גם האכילה היא מין ממיני הנאה, ומקור לדברים אלו מצא הרמב"ם בדברי ר"א כל מקום שנאמר לא יאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע, ופי' הרמב"ם כונת המימרא הזאת להודיענו דאיסור אכילה ואיסור הנאה הן איסור אחד, והיינו דהכתוב אסר אכילה מפני שגם היא ממיני הנאה וה"ה לשאר הנאות דילפינן מהנאת אכילה, וע"כ אין לוקין על הנאה דאין עונשין מן הדין, וה"ה במה מצינו אין עונשין, אלא דקשה לפי"ז מהא דאיתא בפ' כל שעה כל האיסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא כדרך הנאתן ומבואר דאיכא מלקות בהנאה, וזה הכריחו להמ"מ לפרש טעמו של הרמב"ם משום דבכל הדברים העומדין לאכילה אין דרך הנאתן אלא באכילה עיי"ש פ"ח מהל' מאכלות אסורות הלט"ז.

טז) עכ"פ מבואר מדברי הרמב"ם דאכילה היא מין ממיני הנאה וא"כ אין מקום לחלק בין איסורי אכילה לאיסורי הנאה כמו שחילק הר"ן, ולפי"ז כיון דמבואר בגמ' דבאיסורי הנאה דבר שאינו מחכוין מותר ה"ח באיסורי אכילה, וכן משמע להדיא מדברי הרמב"ם בפי"ד מהל' מאכלות אסורות הל"ב, וכן כתב שם בכס"מ ז"ל ואעפ"י שרש"י מפרש לה באיסורי הנאה רבינו מפרש לה בכל האיסורין עכ"ל, אלא שמחלק שם בין מתעסק לאינו מתכוין דמתעסק חייב ואינו מתכוין מותר, אלא דלשיטת הרמב"ם תיקשי מה שהקשינו למעלה דמאי חומרא דהקדש דמתעסק חייב בו הא גם בכל איסורי הנאה חייב כיון דנהנה, ובאמת לפי דעת הרמב"ם א"א לפרש כפירוש רש"י דטעמא דחייב מתעסק בהקדש הוא משום דקרא דבה לא כתיב אלא גבי חייבי חטאות, דבפ"א מהל' איסורי ביאה הלי"ב מבואר מדבריו דגם חייבי לאוין שייך פטורא דמתעסק עיי"ש בכס"מ דג"מ לענין איסור דבחייבי לאוין ושגיות חייב לשמים מפני שנהנה אבל בכל האיסורין מותר, ומבואר מזה דמקרא דבה ילפינן לכל האיסורין שמותרין במתעסק ולאו דוקא גבי חייבי חטאות גרידא כמ"ש רש"י, ואף דבאמת מיעוטא דבה כתוב לענין חיוב קרבן ומנ"ל דמותר דילמא לא מיעטיה רחמנא אלא מחיוב קרבן, אבל מצינו כן גם לענין שנים שעשו דממעטינן מקרא דבעשותה הכתוב גבי חיוב חטאת ומוכח בגמ' דשרי מדאורייתא, וה"נ לענין מתעסק לגמרי מיעטיה קרא אף מאיסורא וא"כ

יקשה דמ"ט דהקדש חלוק מכל האיסורין דמתעסק חייב בו, ואי נימא טעמא משום דגחנה א"כ אין זה חומר בהקדש וצ"ע.

סימן כד

בדיני תשמישי קדושה ומצוה

במנחות ל"ו אמר רב פפא גרדומי רצועות כשרין ולאו מילתא היא מדאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת וגרדומי אזוב כשרין התם הוא דתשמישי מצוה נינהו אבל הכא דתשמישי קדושה נינהו לא ע"כ, ומבואר מזה דהא דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת ואזוב כשרין לאו דוקא בהני תרתי דוקא דא"כ למה להו לחלק בין מצוה לקדושה אלא ע"כ דסברי דבכל המצות גרדומין כשרין בהן (ועי' תה"ד ח"ב סי' נ"ב דאתרוג החסר כשר מטעם גרדומין) רק דהוא דוקא בתשמישי מצוה ולא בתשמישי קדושה, ויש להבין טעם החילוק בין מצוה לקדושה, ושאלתי זה מאת הג' ר' יהושע ולינ זצ"ל (העלוי הנפלא מקלימוויטש נפט' בבריסק בשנת תר"ע) והשיב לי דיש להסתפק בשיעורא דציצית אם השיעור הוא בקיום המצות שצריך ללבוש ציצית של י"ב גודלין, או דהשיעור הוא רק בהתפצא, אבל אינו צריך ללבוש את כל השיעור, ואם יצויר שהציצית הן של י"ב גודלין והוא אינו לובש רק חצי השיעור ג"כ כשר, ואמר כי מוכח מיניה וביה דאין השיעור רק בהתפצא, דאם באמר שצריך ללבוש עליו את השיעור כולו א"א להכשיר גרדומין דהא כל לבישה ולבישה היא מילתא באפי נפשה ומה תועיל ללבישה זו מה שהיה שיעור בלבישה אחרת, וע"כ צ"ל דאין שיעור כלל להלבישה אלא דצרי' שהציצי' בעצמן יהיו של י"ב גודלין ובזה שייך להכשיר גרדומין שאין צריך להשיעור אלא בתחילת עשיתן ולא אח"כ, ואם כן י"ל דזהו טעם החילוק בין מצוה לקדושה היינו דבתשמישי קדושה השיעור הוא גם בקיום המצוה ולא רק בהתפצא גרידא אלא דצריך ללבוש שיעור שלם של הרצועות ומשו"ה לא שייך להכשיר גרדומין עכ"ד וצ"ל.

והנה עיקר יסוד דבריו הוא ברור ואמת כי לא שייך הכשירא דגרדומין היכא שהשיעור הוא בקיום ומעשה המצוה ורק היכא שהשיעור הוא בהתפצא גרידא יש מקום להכשיר גרדומין, אבל לפי"ז נצטרך לומר דכללא הוא דבכל תשמישי מצוה השיעור הוא רק בהתפצא ובתשמישי קדושה השיעור הוא גם במעשה המצוה וקיומה וצ"ע דמאי פסקא ואטו כולהו בחדא מחתינהו, ולמה לא יוכל להיות בתשמישי מצוה השיעור גם בקיום המצוה, וכן בתשמישי קדושה להיפוך, ולולי דבריו היה אפשר לומר דבתשמישי קדושה הקדושה היא תנאי לכשרות המצוה ואם יצויר שהמצוה כשרה בכל הפרטים אלא שמאיזה טעם אין להן קדושה זה גופא פוסלן, ונמצא דבתשמישי קדושה צריך שני דברים, עצם כשרי' המצוה והקדושה ובתשמישי מצוה אין צריך אלא פרטי המצוה בעצמה וגרדומין לא מהני אלא לענין כשרות המצוה ולא לענין קדושה כיון שאין להן תואר הצריך לקדושתן, ומשו"ה לא מהני גרדומין בתשמישי קדושה דאף דמהני להכשירן אבל כיון שאין בהן קדושה ממילא הן פסולין משום חסרון קדושה.

ובספר יראים במצות תפלין וכו' וז"ל ואם נכתבו האותיות כדינן ונמחקו או נקרעו מייתינן ינוקא וכו' ואי קרי להו כדמעיקרא שירי מצוה הן וכשרין ע"כ ומשמע דהכשרן הוא משום גרדומין וקשה דהא בתשמישי קדושה ליכא הכשירא דגרדומין, ולפי הנ"ל דבאמת לענין הכשר אין חילוק בין מצוה לקדושה וגם בתשמישי קדוש' מהני טעמ' דגרדומין להכשירן אלא דפסולן הוא משום חסרון קדושה י"ל לפי מ"ש הרשב"א פ"ב דנדרים בשם הראב"ד דהמתפיס באותיות ספר תורה הוי מתפיס בדבר הנדור עיי"ש, ומבואר מדבריו דקדושת האותיות היא קדושת פה ככל ההקדשות הבאין ע"י אדם וכיון שקדושת הגוף שחלה שעה אחת שוב לא פקעה לעולם ואפילו בקדשים שמתו יש סוברין דאסורים בהנאה מדאורייתא, א"כ גם בגרדומין נשארה קדושתן, ולענין הכשר גרידא מועיל טעמא דגרדומין גם בתשמישי קדושה, משא"כ ברצועות דאינן קדושין מכח קדושת פה אלא

הוא איסור תורה צ"י יחודן לכך כדמוכח בגמ' דתלי בפלוגתא דהזמנה מילתא כמו תכריכי המת והאיסור מתחדש עליהן בכל שעתא ושעתא ע"י שיש להן תוארן הצריך לקדושתן וכשנתבטל מתמונתן שוב אין להן קדושה וממילא הן פסולין מפני חסרון קדושה.

וצריך להבין לרב פפא דס"ל דמהני הכשירא דגרדומין גם בתשמישי קדושה אמאי נקט למילתיה דוקא ברצועות ואמאי לא אמר גרדומי תפלין או מזוזה כשרין, ונראה מזה דלא שייך הכשירא דגרדומין אלא לענין חסרון שיעור וזה שייך ברצועות דיש שיעור לאורכן ולרוחבן, אבל תפלין ומזוזה אין להן שיעור כמה יהא גדולין דאי פחות מב' אצבעות לא מיפסיל בהכי ואם נשתנו מתוארן הצריך להן אין להכשירן מטעם גרדומין, וזהו טעמו של רש"י לענין גרדומי ציצית דבעינן שישתיירו הגדיל והענף ואם נפסק כל הענף לא מהני להכשירן מטעם גרדומין, וה"נ בנמחקו האותיות קצת א"א להכשירן משום גרדומין כיון דאין פסולן מפני חסרון שיעור, מיהו ר"י חולק על רש"י בגרדומי ציצית ומכשיר גם בנפסק כל הענף ונשתייר כדי עניבה מהגדיל אף שהוא פסול אחר ואינו מטעם חסרון שיעור.

סימן כה

[בענין אין עושין לגבוה אם נעשו מתחילתן להדיוט]

א) בשערי ציון (חוברת ה-ז סימן ל"ז) הקשה על הרמב"ם ספ"א מהל' בית הבחירה שפסק כהתוספתא שאם נעשו מתחילתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה מגמ' זבחים דף קט"ז בחדתי, וכבר הקשה כן בפרשת דרכים דרוש י"ב והניח בצ"ע, וז"ל שם מעולם תמהתי על דברי הר"מ דמאחר דקיי"ל הזמנה לאו מילתא למה יאסר בהזמנתו להדיוט, ועוד קשה מההיא דפ' הקומץ מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים שלא נשתמש בהן הדיוט הקשו והכתיב ויאמר ארונה וכו', ומשני בחדתי, משמע דאין נאסרין לגבוה אלא בשימוש הדיוט אבל בהזמנה להדיוט לא וכו', וליכא למימר דשאני עצים דלא מיתסרו אלא בשימוש ולא בהזמנה דהא מהיקשא דמזבח גפ"ל ואין היקש למחצה ועוד מלשון מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט מוכח דלא מיתסר גבי מזבח אלא בשימוש דוקא ולא בהזמנה וצ"ע עכ"ל.

והנה קושיתו הראשונה למה יאסר בהזמנה לכאורה אינה מובנת דהא דאין עושין לגבוה אם נעשו מתחילתן להדיוט אין הטעם משו' שנאסרו בהזמנה אלא דבעינן עשיה לשמן כמו שפרש"י בחומש ועשו לי מקדש לשמי, וכן במזבח מבואר בפ' השוחט, והמעלה דף ק"ח ואינו חייב עד שיעלה למזבח ופרש"י שיבנה מזבח לשם כך ויעלה, ובגמ' איפלגו שם בבמה אם צריך מזבח לשם כך אבל במקדש כו"ע מודי, ובירושלמי פ"ג דיומא תלי לה בפלוגתא דרשב"ג ורבנן בעור שעיבדו לשם קמיע אי כשר למזוזה דפליגי אם צריך עיבוד לשמה במזוזה, וז"ל התוספתא בפ"ב דמגילה כלי גבוה עד שלא נשתמש בהן גבוה רשאי להשתמש בהן הדיוט דהזמנה לאו מילתא וכלים שנעשה מתחילתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה והתוספתא הזאת הביאה הרמב"ם כלשונה.

ב) אלא דקשה דבירושלמי שם תלי לה באידך פלוגתא דפליגי שם בחרתי העושה כלי להדיוט עד שלא נשתמש בהן הדיוט אם מותרין לגבוה והעושה כלי לגבוה עד שלא נשתמש בהן גבוה אי מותרין להדיוט ותלי לה בירושלמי זב"ז, ובמלחמות בפ"ק דסוכה פירש דסבירא ליה להירושלמי דכיון דהזמנה לאו מילתא לא צריך עשיה לשמן כיון שההזמנה לא הועילה כלום לקדשן ועדיין הן חול וא"כ קשה על הרמב"ם דפסק כהתוספתא דבעינן עשיה לשמן, אבל כבר כתב שם הרמב"ן דבסברא זאת פליגי אביי ורבא והירושלמי ס"ל כאביי אבל רבא ס"ל דאע"ג דהזמנה לאו מילתא מ"מ שייך עשיה לשמן כמו בציצית. דלית בהן קדושה כלל ומ"מ בעינן לשמן עיי"ש באורך.

ג) ולקושיתו השניה אפשר דבמזבח וכלי שרת יש בהן שני דינין, א) דבעינן עשיה לשמן, ב) שתשמיש הדיוט אוסרן לגבוה, וראי' לזה

ואחשבה לבאר עומק קושית הפרמ"ג על פי מש"כ הגרעק"א (חוש"מ ומקומם מעלה ס"ק ס) דמביא דברי הרמב"ם דהמבשל בשר מתה או חלב בחלב אינו לוקה על אכילתו משום בשר בחלב שאין בשר בחלב חל על נבילה ועל חלב דאין כאן לא כולל ולא מוסיף, והקשה הגרעק"א דהא טעמא בעי דאמאי לא נימא דהוי איסור כולל המיגו דחל איסור על החלב חל ג"כ על הנבילה והחלב, דהא הרמב"ם סובר דטעמו ולא ממשו אין לוקין עליו (והוה הק איסור דרבנן וא"כ החלב שנתבשל עם בשר נבילה לא נאסרה כלל מהאו"ת מחמת טעם נבילה דהא אין פאן ממשו של בשר וא"כ הקשה הגרעק"א כיון דעל החלב חל איסור בשר בחלב אע"כ למה לא יחול גם על הנבילה, והחלב איסור בשר בחלב דמגו דחל על החלב יחול ג"כ על הבשר, וכן אם בישל נבילה ושחוטה יחד בחלב הא חיב גם על הנבילה משום בשר בחלב דהיינו איסור כולל דמגו דחל איסור נב"ח על השחוטה חל גם על הנבילה, ותי' הגרעק"א דבשר בחלב שנתבשל יחד ונאסרו הנ"ל שני דברים נפרדים דהיינו הבשר והחלב שנתבשל טעם הבשר שנכנס בחלב, אינו אוסר רק החלב ולא הבשר וטעם החלב הנכנס לבשר הוא דאוסר להבשר, ודן ב' ענינים ולא מקרב כולל ולכן בבישלו בשר נבילה ושחוטה בחלב לא חל איסור כולל דטעם החלב שנכנס לבשר שחוטה אותו טעם אינו אוסר להנבילה אלא הטעם החלב הנכנס לנבילה הוא דמשנה אותו לבשר בחלב וכיון שהוא כבר אסור משום נבילה לא חל עליו איסור בב"ח, והוה שני ענינים נפרדים ולכן לא מקרי איסור כולל, וה"ה הכא דהמבשל נבילה בחלב אז טעם הנבילה שנכנס לחלב אינו יכול לאסור מדין נבילה, דהוי טעמו ולא ממשו אלא מצד הבשר שנכנס בחלב אז אוסר מדין בשר בחלב ונהיה חנ"נ משא"כ טעם החלב הנכנס לבשר אינו אוסר משום בשר בחלב דהרי הבשר כבר אסור ועומד מה"ת משום מתה או חלב ע"כ.

והנה לפי דברי הגרעק"א יוצא דמש"כ הרמב"ם דהמבשל בשר נבילה או חלב בחלב לוקה על בישולו ואין לוקה על אכילתו משום בשר בחלב, היינו רק על הבשר אבל אם אוכל כזית מהחלב שפיר לוקה דהחלב נהיה חנ"נ, ולפי"ז מקשה הפרמ"ג דמדברי הרמב"ם רואים דאה"נ דהבשר לא נהיה חנ"נ דכבר אסור ועומד אבל כיון שלוקין על בישולו וגם החלב אסור מדין חנ"נ א"כ ש"מ דהרמב"ם סובר דאפי' היכי שאחד כבר אסור בפנ"ע יכול לחול עליהו איסור חנ"נ דהיינו על החלב, וא"כ קשה על הט"ז דסובר דהיכי שאחד כבר אסור ועומד לא יחול עליהן איסור בשר בחלב, אבל הש"ך למד דדעת הרמב"ם דגם על חלב אין איסור חנ"נ דהיינו דהרמב"ם שכתב אין לוקה על אכילתו משום בשר בחלב קאי על שניהן הן על החלב והן על הבשר, והש"ך לשיטתו (בנקודות ס"ק) דסובר דהיכי דחתיכה שנאסרה משום בשר וחלב ושוב נתערבה אח"כ עוד חלב לא יכול לחול על החלב האחר איסור בשר בחלב ולכן לומד ברמב"ם דהמבשל נבילה או טריפה בחלב אין איסור חנ"נ לא על הבשר ולא על החלב דרק לוקה על בישולו דלגבי זה מקרי איסור מוסיף דחייב עליה.

אי דאפשר לומר דהש"ך סובר כשיטת הרמב"ן הנמובא בר"ן (חולין מ"ו ע"ב)

דבנין דלא חל על הבשר איסור בשר בחלב הוא כבר אסור מדין נבילה וחלב לכן אין כולל לחול גם על החלב (ע' לקמן פרק ל"ט אות ד') ולפי"ז שפיר כתב הפרמ"ג בדעת הש"ך דהרמב"ם סובר דלוקה על בישולו ואין לוקין על אכילתו משום בשר וחלב לא על הבשר ולא על החלב ודו"ק.

פרק ד'

בשר נבילה וכו' שבישלו עם חלב מה דינו

א

מה הרמב"ם והרשב"א

גמ' חולין (ק"ג ע"ב) אמרינן דרבי עקיבא דאיש חלתא גדי למיעוטי טמאה חיה ועוף, אבל שמואל פליג עליהו ודרש חלתא גדי חד לרבות את החלב וחד לרבות את המתה וחד למעט את הטמאה, ולהלן בפ"ג (קי"ל ע"ב) אמרינן בגמ' ר' עקיבא אומר חיה ועוף אינם מה"ת שנאמר ג' פעמים לא תבשל גדי בחלב אמו, ומקשינן בגמ' הני תלתא גדי הא אפקינהו לכדשמואל דלקמן, וסבר ר' עקיבא איסור חל על איסור חלב ומתה לא צריך קרא דגדי מעליא הוא, ולכן אייתוי להו כולהו ודרשינן פרט לחלב ועוף ובהמה טמאה, והנה אנן דקי"ל יתלתא גדי למיעוטי חיה ועוף ובהמה טמאה א"כ אין לנו לרבות חלב ומתה באיסור בשר בחלב, וא"כ מטעם דאיסור חל על איסור כמבואר בגמרא, וא"כ כיון דאין קימא לן דאין איסור בשר בחלב חל על חלב ומתה לכן אין עלייהו איסור בשר בחלב.

והנה הרשב"א (חוש"מ הסמוך מס' ג' שער ד') הקשה דהא אנן לא קי"ל כר"ע דהא אין איסור חל על איסור ולפי"ז חלב ומתה צריך קרא הלא כה"ע דדרשי הפסוקים למיעוטי חיה ועוף, ותי' הרשב"א דבשר בחלב הוי איסור מנסיף וכיון דטעמא דר"ע הוא משום שס"ל דאיסור חל על איסור וסוגיא דעלמא כמאן דאית ליה איסור מוסיף כדאיתא בשבועות קי"ל כוותיה עכת"ד, פי' דהרי טעמם של ר"ע דאייתר להו תלתא גדי למיעוטי חיה ועוף הוא משום דס"ל דאיסור חל על איסור ולכן א"צ קרא לרבות חלב ומתה אבל אנן אע"ג דקי"ל אין איסור חל על איסור אבל באיסור מוסיף קי"ל דאיסור חל על איסור וסנסר א"כ גם לדידן א"צ קרא לרבות חלב ומתה כיון דקי"ל דהו"ל איסור מוסיף שהרי בשר בחלב אסור בבישול ובהנאה מה"ת ע"כ אמגינן דאיסור חל על איסור, ולפי"ז נמצא דדעת הרשב"א דחלב ומתה אסורים באיסור בשר בחלב בבישול ובהנאה ובאכילה ככל שאר בשר.

אמנם הרמב"ם (מאכ"א פ"ט הלכה ו') כתב וז"ל אבל המבשל בשר מתה או חלב וכיו"ב בחלב לוקה על בישולו ואינו לוקה על אכילתו משום בשר בחלב, שאין איסור בשר בחלב חל על איסור נבילה או

אִסּוּר חֵלֶב שאין כאן לא איסור כולל ולא איסור מוסיף ולא איסור בבת אחת ע״כ, הרי דהרמב״ם פליג על הרשב״א וס״ל דכיון דנקטינן כרי״ע דתלתא גדי כתיב למיעוטי חיה ועוף וטמאה ואנן קי״ל דאין אִסּוּר חֵל על איסור לכן לענין אכילה שפיון שיש כבר איסור אכילה משום נבילה או משום חֵלב אין יכול לחול עלייהו עוד איסור בשר בחלב לגבי אכילה, אבל לגבי אִסּוּר בישול בשר בחלב חל ההיא בחלב ומחמת אין כאן איסור בישול ולכן חל עלייהו האיסור בישול של בשר בחלב, ואעפ״כ קא״ל הרמב״ם שאין כאן איסור מוסיף, דהרי איסור בישול ואיסור אכילה נימנים כשתי לאווים נפרדים כמו שביארנו לעיל (נספח מות מ״ט) ולכן לא הוי איסור מוסיף, והקשה הלחם משנה (שם) דלמה לא חוי אסור מוסיף הרא עכשיו חל עליהו גם איסור הנאה דבשר בחלב אסור ג״כ בהנאה דהביא שם הערת הרוש בפרק גיד הנשה (ק״ל ע״ח) דהביא דאיה דאיסור הנאה לא חשיב איסור מוסיף אלא אסור המוקצה דהרי בסוגיא הנ״ל בפרק כל הבשר מייתי בגמ׳ דגלה רשמואל ס״ל דאיסור חל על איסור מדרבנן מקרא דאיסור בשר בחלב חל על חלב ועכ״ל דאיסור חל על איסור, והקשה (שם) דחוסר מא דאיה מזה דלמא דאיסור חל בשר בחלב על חלב הוא משום דהוי איסור מוסיף דגיתוסף בו איסור הנאה אלא ע״כ דאיסור הנאה לא חשיב איסור מוסיף אלא איסור המוקצה בעלמא ולפ״ז אפשר לומר דהערת הרמב״ם כהערת התוס׳ דאיסור הנאה לא הוי איסור מוסיף.

אמנם הלחם משנה הוכיח מדברי הרמב״ם (נספח פרק מ״ו) דס״ל דאיסור הנאה הוי איסור מוסיף וא״כ הדהא קנשיא לדוכתיה, ותי׳ הלח״מ דז״ל וס״ל דהכא באיסור הנאה ליכא לאו כדכתיבנא לעיל (אות ג׳) ולא לקי עליה אלא איסורא בעלמא כיון דאפקיה רחמנא באם אינו ענין, וא״ל לא אמרינן מיגו דאיתוסף ביה איסור הנאה נוסיף עליו איסור אכילה דבשר בחלב דהוי לאו גמור ואיכא מלקות, וסובר רבינו דאין לנו להביא באיסור מוסיף אלא איסור אחר דומיא דאיסור הנוסף אבל הכא שהוא חמור הרבה ממנו לא, וכיון דבאיסור הנוסף ליכא מלקות והוא קל לא מייתינן לאיסור אכילה דבשר בחלב עכ״ל, והיינו דס״ל להרמב״ם דחל איסור הנאה של בשר בחלב כמבשל חלב ומתה בחלב כדעת הרשב״א ורק איסור אכילה ליכא, ומת דלא אמרינן דבשר בחלב הוי איסור מוסיף על חנבילת משום דנבילת אין בו איסור בישול ובשר בחלב איכא איסור בישול תי בשרית נפש חיה (ק״י ע״ב) דכיון דס״ל דאין בישול אחר בישול בכשר בחלב א״כ לא שייך לומר בבשר בחלב הוי איסור מוסיף משום איסור בישול דהא איסור בשר בחלב חל רק אחר שנתבשל ואז ליכא כבר איסור בישול דהא אין בישול אחר בישול (ודו״ק).

ודנה מש״כ הלחם משנה דדעת הרמב״ם דאין לוקין על הנאת בשר בחלב אינו מבואר בדברי הרמב״ם אלא מדיוק מדברי הרמב״ם שכתב (מאכ״א פ״ט) בשר בחלב אסור לבשלו ואסור לאכלו מה״ת ואסור בהנאה, מי שמבשל וכן האוכל כזית לוקה עכ״ל ומדלא הזכיר מלקות על הנאה משמע דס״ל דאינו לוקה על הנאה (עי׳ נספח מות ג׳), אמנם עי׳ בכו״פ (פ״ד פ״ז מות ס״ג) וכן דעת הפר״ח בדעת הרמב״ם דבשר בחלב לוקה גם על הנאה הואיל ואית ביה

לא״ת הפשל בפנ״ע על איסור הנאה, והא לא כתב מלקות על הנאה יש לומר דהרמב״ם סובר דאכילה והנאה כלולים [כאחד עי״ש].

ב

באור דברי הרמב״ם בנקודה הנפלאה

אמנם המעיין ברמב״ם בפיהמ״ש למסכת כריתות (פרק ממרו נו משנה ד׳) יראה דכתב הרמב״ם להדיא דליכא איסור הנאה במבשל חֵלֶב בחלב, ואשתמיטיה לבעל הלחם משנה דברי הרמב״ם (שם) דז״ל הרמב״ם בנקודה הנפלאה דמה שנשאנו ואתנו עכשיו נקודה נפלאה אנו מעידים עליה לפי שהוא מפתח לענינים אחרים ומוסיף על מה שיש בה מדקדוק העיון, הוא שהדעה הוא שבשר בחלב אסור בהנאה והחלב מותר בהנאה לבשיבושל החלב עם החלב למה אין חל איסור בשר בחלב על איסור חלב והוא ההיקש בנבילה שהוא איסור מוסיף כמו שאמרנו כאן בחלב הקדשים ונתחייב על אכילתו לפי שניתוסף בו איסור הנאה, והתשובה על זה שבשר בחלב נאסר בהנאה מפני שאסרו הכתוב לאכילה כמו שהקדמנו שכל איסור האכילה אסור בהנאה עד שיפרט לך הכתוב ואין שם כתוב שאוסר אכילתו וכתב איסור הנאתו הקל שני הענינים אחד הם אסור בשר בחלב ולפיכך כשאנו אומרים אין חל איסור על איסור לא יחול איסור בשר בחלב על איסור נבילה ולא היה אסור בהנאה אבל הוא מותר בהנאה והאוכל ממנו לוקה משום נבילה ואין שם איסור בשר בחלב כל עיקר לפי שלא חל וכו׳ עי״ש, וביאור דבריו הוא דכיון דאיסור הנאה בבשר בחלב הוא בכלל איסור אכילה כמו שהביאנו לעיל בריש הסימן בשם הרמב״ם ולכן אם אין אִסּוּר אכילה חל משום אין איסור חל על איסור א״כ ממילא אין איסור הנאה חל, ואיסור מוסיף מצד הנאה לא שייך אלא כמו באיסור קדשים שאיסור הנאה הוא איסור בפנ״ע ולא מצד שנאסר באכילה.

ולפי״ז יוצא לנו מדברי הרמב״ם דדאי המבשל חֵלֶב בחלב לא חל ג״כ איסור הנאה מה״ת ואינו אסור אלא בבישול, והטעם שאיסור הנאה ואכילה חד הוא, וזה הפך ממש ממה שהבין הלחם משנה בדברי הרמב״ם שאיסור הנאה חל דע״ל נתקשה מ״ט אי״ז איסור מוסיף דזה ליתא ותימה גדול על הלחם משנה וצ״ב.

והנה הדגול מרבבה (סי׳ פ״ז סק״ט) רצה מהא טעמא להתיר המבשל חֵלֶב בחלב וכן נבילה בחלב בהנאה כדעת הרמב״ם (נספח מות) וכתב שם דאף שלדברי התוס׳ (מנחות) דס״ל דאיסור הנאה לא הוי אִסּוּר מוסיף אין הכרח לדברי הנקודה הנפלאה מ״מ כיון דלא מצינו בזה בפירוש להתוס׳ דפליגי בזה דחֵלֶב בחלב מותר בהנאה ולכך הסומך על זה במקום הפסד לא הפסיד, ודברינו צריכין ביאור דהא מדברי התוס׳ משמע להדיא דחולק על דין זה הרי מתוס׳ מוכח דחֵלֶב בחלב אסור בהנאה דהרי כל ראיותם לומר דאיסור הנאה לא הוי איסור מוסיף הוא מטעם דס״ל דחלב בחלב אסור בהנאה ולכן קשיא ליה א״כ מאי ראיה משמואל דס״ל איסור חל על איסור דילמא משום דניתוסף עלייהו איסור הנאה ולכן תירצו דאיסור הנאה לא הוי איסור מוסיף אבל עכ״פ דבר זה מפורש להתוס׳ דחֵלֶב בחלב אסור בהנאה מה״ת

ועי' בשו"ת מנחת יצחק (מלק ה') דנתקשה כבר בדבריו.

אבל בפרמ"ג (פפ"ק הל' כשר מלק) דחה דעת הרמב"ם דס"ל דאין איסור בהנאה דהרי ביבמות (דף נ"ג ע"ב) איכא תרי שינויי ולחד תירוצא אין איסור חל על איסור הוי למלקות ולחטאת, משא"כ לקובלו בין השעים גמורים, ודאי דעבר שני איסורים וא"כ ה"ה דאסור בהנאה דודאי איסור בשר בחלב רבעי עליה אף באכילה אלא דאין לוקה ולפי"ז אף לדעת הרמב"ם צריך להיות אסור בהנאה ובפרט לדעת הרשב"א שאיסורי הנאה הוא איסור מוסיף, וכן דעת המג"י בסולת למנחה (ענ ס"ק) דאיכא איסור הנאה אף בחלב, וכן דעת הכית הלל בפירושו, ע"כ החליט הפרמ"ג דהמבשל בחלב הה"ה בנבילה וטריפה אסור בהנאה מה"ת, וכן כתב הפרמ"ג (סה"ל ל"ב סי' ל"ב סק"ד) וכן כתב החתם סופר (סי' ס"ו ס"ל ס"ב) הובא דבריו בפ"ת (סק"ד) דנשאל אי אסור בהנאה או לא והביא דברי המעיל צדקה בספרו כנפי יונה (נמ"ר ס"ו) בעופדא שהאומנים עיובו חלב בחמאה לעשות מהם נירות כי הזה החלב בפוקר בומנו ופשיטי ליה לאסרו בהנאה אע"ג דאיכא משום נבילה הא דוב בהמות של גוים אינם נשחטים ואפ"ה אסרו בהנאה וסים שם דו"ל רבוראי המורה ובא כהגאון הנ"ל דהרטי מרבדרן איך מחחיחין אותו אבל א"ל מי דודי מאת אני אוסר פהגאון כנפי יונה עפ"ל וכ"כ החת"ס (סי' ס"ו ס"ל ס"ב ס"ק ל"ד) ע"ש.

ג

דעת הראש יוסף

והנה הפרי מגדים בספרו ראש יוסף (מולין ק"ג ע"ב) הקשה על דברי הלחם משנה שהקשה על הרמב"ם דלמה לא הוי איסור הנאה איסור מוסיף ולא הזכיר כלל דברי הרמב"ם בנקודה הנפלאה דסובר להדיא דאין בזה איסור הנאה ותי' דהנה בגמ' חולין (קי"ד ע"ב) ישנן מח' אמוראים מהיכן לומדים איסור הנאה בבשר בחלב דרב אשי ליף ליה ממה שנאמר (דברים י"ד) לא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין ותי' הגמ' כדר' אבהו דאמר רב אבהו אמר ר' אלעזר ב"מ שנאמר לא תאכל לא תאכל לא תאכלו אחה איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפירט לך בנבילה וכו', ולהלן (קט"ו ע"ב) אמרינן דבי רבי ישמעאל תנו נאמר בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור בישול ואחד לאיסור הנאה, ולפי"ז כתב הראש יוסף דבשלמא אם נאמר כאמוראים הילפינן איסור הנאה מלא יאכל שפיר מובן דעת הרמב"ם בנקודה הנפלאה הכיון הלא בא אזהרה מיוחדת להנאה לכן אמרינן הרי כי דלא חל איסור אכילה לא חל ג"כ איסור הנאה אבל להלומדים איסור הנאה ממה שנאמר בתורה ג' פעמים לא תבשל קשה המה שיכות איסור אכילה לאיסור הנאה, ומחמת זה דרחה הראש יוסף האין האיה מהרמב"ם דס"ל דאין איסור הנאה בבשר בחלב בנבילה שנתבשלה בחלב דהתם מיירי למ"ד הילף איסור אכילה והנאה מלא תאכל כל תועבה אבל להידין דנקטינן כר' ישמעאל דילפינן מג' פעמים וכן מביא הרמב"ם (מאכ"א פ"ע הלכה כ') ובספר המצות (מל"ת קס"ו) דרשת ג' הפסוקים מלא תבשל בחלב לכן ודאי דיהא אסור בהנאה מה"ת הנאה קושית הלחם משנה דלמה לא הוי איסור מוסיף.

ד

תשובת הכו"פ והקובץ הערות

ותירוץ עי' בקובץ הערות (פי' ל' אות ו') דהרגיש ג"כ בקושית הראש יוסף על הרמב"ם בנקודה הנפלאה דלמד דאיסור הנאה תלוי באיסור אכילה דהא כיון דליכא פסוק מיוחד לאיסור אכילה ולאיסור הנאה אלא למדים ממה שאמר הכתוב ג' פעמים לא תבשל כדלעיל וא"כ למה סובר הרמב"ם דהלכה איסור הנאה באיסור אכילה הא למדים את זה משני פסוקים נפרדים ותי' ר' אלחנן דכוונת הרמב"ם ע"פ מה שכתב בספר המצות (מל"ת מ' קפ"ו) דאחרי שהזכיר הרמב"ם שיש ג' פעמים בתורה לא תבשל חד לאיסור בישול וחד לאיסור אכילה וחד לאיסור הנאה כתב דמ"מ בספרו מנה ללאו בפנ"ע דק בישול ואכילה ולא איסור הנאה, והקשה שם הרמב"ם על עצמו דלמה לא מנה איסור הנאה ותי' דהשני לאוין בבשר בחלב לאכילה ולהנאה הם ענין אחד שהחרנה שלא להנות מבשר בחלב בין לאכילה בין ע"י הנאה שגם האכילה מקרי הנאה כמו שאמרו הבכ"מ שנאמר לא תאכל איסור הנאה ג"פ במשמע ורק בבשר בחלב לא נזכר לשון אכילה לחודיה דגם שלא בדרך אכילה אסור בבשר בחלב לכן צריך קרא מיוחד להנאה אבל השתא דכתיב תרי קראי לאכילה ולהנאה ולא אתמנא דבשר בחלב הוי כשאר איסור הנאה אכילתן והנאתן הם ענין אחד עכ"ד הרמב"ם, ולפי"ז אומר ר' אלחנן דשפיר מובן דברי הרמב"ם בנקודה הנפלאה דאף דכתיב שני לאוין לאיסור אכילה ולאיסור הנאה אבל הענין המוזכר מהן אינו אלא אחד וכמ"ש הרמב"ם (שוכ' ט') דאף אם כתיב ג' פעמים לא תאכל דם הוו נחשבים במנין המצות רק ללאו אחד, וזהו כונת הרמב"ם בנקודה הנפלאה דהאכילה והנאה שניהם ענין אחד דהיינו דאע"פ דלומדים כל אחד מלא תבשל בפנ"ע מ"מ אכילה והנאה הם ענין אחד והוי לאו אחד ולכן לא מקרי איסור מוסיף, ולפי"ז יוצא דחולק על הראש יוסף דהראש יוסף כתב דהרמב"ם בנקודה הנפלאה ביאר דבריו אליבא דאמוראים דלמדו מלא תאכל וכו' והלחם משנה דהוצרך לומר תי' אחר בדברי הרמב"ם הוא דלמד דהרמב"ם לומד מג' פעמים לא תבשל, משא"כ ר' אלחנן למד דהרמב"ם בנקודה הנפלאה הוא אפי' אם לומדים מלא תבשל ולפי"ז ק"ק דברי הלחם משנה דהקשה הקושיא דלמה לא הוי איסור הנאה איסור מוסיף ולא מביא דהרמב"ם עצמו הקשה את זה וסובר דאין בזה איסור הנאה וצ"ב.

ועי' בכו"פ (פ"ק י"ג) דביאר דברי הרמב"ם בנקודה הנפלאה דלא כפי' הפרמ"ג בספרו ראש יוסף דכתב דמשמעות הרמב"ם משמע דהואיל ומחד קראא נפקא בבשר בחלב איסור אכילה והנאה ולכן במקום שאין איסור אכילה אין ע"ז איסור הנאה וע"ז הקשה קושיתו הנ"ל דזה אינו דהא יש כאן לאו מיוחד דלא תבשל, ותי' דכוונת הרמב"ם הוא בזה דודאי לא יתכן לומר דבשר בחלב יהא מותר באכילה ואסור בהנאה דהנאה ואכילה תלויין זה בזה וא"כ

המבשל נבילה בחלב אין איסור בשר בחלב חל עליהן דאין איסור חל על איסור, ולפי״ז לא תיכף לומר דיחול עליהן איסור בשר בחלב כיון דלגבי איסור הנאה הוי איסור מוסיף הע״ז אנו דנין, דאפשר לומר דמה דהתורה אסרה הוא רק בבשר המותר לאכילה אבל לבשר אסור דבלא״ה אסור מה״ת משום טומאה או נבילה וכדו׳ וכיון דאין איסור חל על איסור א״כ כמו שלא חל עליו איסור אכילה לא חל עליהו איסור הנאה, ולכן אין לומר מיגו דניתוסף איסור הנאה הכי נמי יתוסף לנו איסור אכילה דע״ז אנו דנין אם הוא אסור בהנאה או לא, ולכן אם אנו אומרים דאינו בגדרי בשר בחלב אחר דכבר אסור מקודם לכן שאסור ג״כ בהנאה, וזהו כוונת הרמב״ם וא״כ אפי׳ אם למדים מלא תבשל מ״מ חלוי חד בחד כמו שהסברנו לעיל.

פרק ה׳

בסוגיא דביצים הנמצאים בעופות

איתא בשו״ע (סימן פ״ז סעיף ה׳) ביצים הנמצאים בעופות אם הם גמורות דהיינו שיש להם חלבון (הוא חלב הביצה) החלמון (הוא הצהוב באמצע) אע״פ שהיא מעורה בגידים הוי זה גמורה ומותר לאכלה בחלב, אבל אם אין לה אלא חלמון אסור לבשלם בחלב אבל אם אכלם בפנ״ע מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב ונכאר בעזה״ש מקור הדברים.

א

אופן גידולי הביצה

הנה קודם שנתחיל לבאר סוגיא דביצים אקדים לזה דרך גידולה של הביצים, התרנגולת יש לה בשר שדבוק על השידרה שעליו גוללים הביצים, הקטן לפי קוטנו והגדול לפי גודלו בשורה אחת לפי הסדר, ודרך הביצים הללו להיות בראשית בריתם מחוברים ושלולים בגידים הרבה המחברים אותה לשידרה ועי״ז גודלת ומתפתחת, ומגיע שיעור מסוים בגדלה שאז נפרשת הביצה מן השידרה ונשלת אל רחם התרנגולת עד זמן שתיגמר הביצה ואח״כ היא מטילוהו להרוץ וכשנעיין בדברי הפוסקים נראה שיש בזה חמש מצבים של הביצה בזמן גידולה א. כשאין להם אלא החלמון והיינו שלא גדל כל מה שדרכה לגדל ובאותה שעה היא אדומה ומעורה בגידים ומחוברת לבשר השידרה, מיהו מצינו להפוסקים שכתבו בסה״ג שלוק שלא תהיה הביצה מחוברת לשידרה ותהיה אדומה ע״י גידים הקים הסובבים אותה אף לאחר שנתלשו מהשידרה, ונקרא אלו הגידים שוריק״ל סלקל״ן שנגמר החלבון והחלמון ואין לה עדיין קליפה לבנה ויש לה רק קרום לבן רק ואז אינה מעורה אלא קצת, ואף לפעמים אינה מעורה כלל ונישלת כבר

באותה שעה לרחם התרנגולת, ד. כשנגמר החלבון והחלמון ויש לה כבר קליפה לבנה החיצונה ואז ודאי אינה מעורה וכבר נישלת מן השידרה אל רחם התרנגולת, מיהו קליפתה החיצונה עדיין רפה היא, ה. הוא כל אלא שכבר נתקשה קליפתה וכמוה נמכרת בשוק.

ב

דעת רש״י

בגמ׳ ביצה (דף ו׳ ע״ב) איתא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותר לאכלם בחלב ופרש״י דהשתא הוי ביצה ולא בשר אבל הנמצאת במעי אימה אינה ביצה ואסורה לאכלה בחלב, וגמורות לרש״י ואפי׳ בלא קליפה לבנה אלא החלמון לבדו גמור ואע״פ שעדיין מעורות בגידים שוא״ר, ר׳ יעקב אומר אם היו מעורות בגידים אסורות פרש״י מעורות מחוברות, והקשו שם בתוס׳ (ד״ה ומא״ה) תימה כיון דגמורות כיצד היו מעורות ופירש בקונטרס דגמורות קאי אחלמון אבל לא נתקשה עדיין השפופרת מבחוץ רק הקרום וע״ז קא״ר יעקב ואומר אם עדיין היו מעורות בגידים אסורות.

ולהלן בגמ׳ איתא מאן תנא להא דת״ר האוכל מנבילת עוף טהור מן השלל של ביצים (פרש״י שלל של ביצים כשהם כבושים ושלולים וקבועים בשידרה, כלומר האוכל אותם ביצים בעודם מעורים בגידים) מן העצמות ומן הגידים ומן הבשר שנתלש מן החי טהורה, מן האשכול של ביצים (פרש״י מכשר השידרה שהביצים אחוזים שם) מן הקורקבן ובני מעיים, או שהמחה את החלב וגמעו טמא, מאן תנא מן השלל של ביצים טהור אמר רב יוסף דלא כרי יעקב דאי כרי יעקב האמר אם היו מעורות בגידים אסורות (והיינו דהרי שלל של ביצים פרש״י דהוא ביצים שמחוברות ושלולות באשכול) ע״ז אמרו דהאוכל מהם טהור משמע דלאו כשר נינהו אחר דלא כרי יעקב דאמר אם הן מעורות בגידים הוי כבשר ואסור לאכלה בחלב), ופרקינן בגמ׳ דילמא ע״כ לא קאי רי יעקב אלא לענין איסורא אבל לענין טומאה לא.

ולפי״ז יוצא דלפי רש״י וכמו שהבינו התוס׳ בפירש״י בס״ל דביצים גמורות דאיירי הגמ׳ הכוונה לביצים שנגמר רק החלמון וע״ז ס״ל לת״ק דאע״פ שהם מעורות כלומר מחוברות לגמרי בגידים לאשכול מותרים לאכלם בחלב ור׳ יעקב אוסר אם הם מעורות אבל אם אינם מעורות פי׳ אינם מחוברות אז אפי׳ ר׳ יעקב מודה דמותר לאכלם בחלב ונפ״מ מסקת שפרש״י שם ד״ה אלא דאמרינן חיל ושלל חוץ משמע ליה שאינן מעורות כ״כ כמו אותן הגמורות קרובות לבוא בתוך קליפת חלבנה שאינם דבקות יפה אלא מעט עי״ש משמע דאפי׳ מעורות קצת סובר בש״י דיהא מותר גם אליבא דר׳ יעקב).

והנה הטור הביא דעת רש״י ור״ל ורש״ל פירש שנגמר החלמון ועדיין היא אדומה ומעורה כמו״ השלל של ביצים שרי ויראה מדבריו שמתיר אפי׳ אין לה חלבון עפ״ל ופתב ע״ז הבית יוסף דאף דמדברי רש״י עצמו משמע שהוא מפרש דמעורות בגידים היינו שמחובדות בבשר השידרה ות״ק מתיר אפי׳ במעורות היינו דאפי׳ אם הביצים מחוברות לאשכול, וכן כתב הרא״ש (פ״ז ס״ב) בפירוש רש״י דביצים גמורות היינו כל שנגמר החלמון לבדו ומעורה עדיין בגידין שריא והיינו שלל של